

၄

အရှေ့တောင်အာရှဒေသ၏ လူ့အခွင့်အရေးအကာအကွယ်ပေးမှု

မိတ်ဆက်

ပြီးခဲ့သောအခန်းတွင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များ၊ ပါဝင်သည့် အချက်များကို လေ့လာသုံးသပ်ခဲ့ပြီး လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများကို အရှေ့တောင်အာရှ ဒေသတွင် မည်ကဲ့သို့ နားလည်လက်ခံထားသနည်းဆိုသည်ကိုလည်း လေ့လာဆန်းစစ် ခဲ့သည်။ ယခုအခန်းတွင်မူ အဆိုပါ လူ့အခွင့်အရေးများကို အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများ၌ မည်ကဲ့သို့ ကာကွယ်ပေးထားသည်၊ မည်ကဲ့သို့ ပြဋ္ဌာန်းအရေးယူဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည် ဆိုသည်တို့ကို ဆက်လက်လေ့လာ ဆန်းစစ်သွားမည် ဖြစ်သည်။

လူ့အခွင့်အရေးကိုစောင့်ရှောက်ကာကွယ်ခြင်းမှာ အခွင့်အရေးတစ်ရပ် ရအပ်သည်ဟု သတ်မှတ်ခံထားရသူ ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း ထိုအခွင့်အရေးကို အမှန်တကယ်ရရှိ ခံစားခွင့်ရှိစေရေး ဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကျောင်းတက်ခွင့်ရထိုက်သော ကလေးတစ်ယောက်သည် အမှန်တကယ် ကျောင်းတက်ရောက်ခွင့်ရရှိရမည်ဖြစ်ပြီး စာနယ်ဇင်းသမား တစ်ယောက်သည်လည်း သတင်းများကို လွတ်လွတ်လပ်လပ် ရေးသားခွင့်ရရှိရမည် ဖြစ်သည်။ လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်ခြင်း လုပ်ငန်းကို အဖွဲ့အစည်းအမျိုးမျိုးက နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင် ရဲများ၊ တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများက လူ့အခွင့်အရေးပြဋ္ဌာန်းချက်များ သက်ရောက်မှုရှိစေရန် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသလို အရပ်ဘက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရအရာရှိများကလည်း ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ၎င်းတို့သည် ဥပဒေများပြဋ္ဌာန်းခြင်း၊ ကွာဟချက်များကျဉ်းမြောင်းအောင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ပြည်သူလူထုကိုပညာပေးခြင်း၊ ဝန်ဆောင်မှုများပေးအပ်ခြင်း စသည်တို့ကို ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်နိုင်ကြသည်။ ထို့အတူ ဒေသတွင်းအဆင့် သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာအဆင့်တို့တွင်လည်း အဖွဲ့အစည်းများသည် လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ရန် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြသည်။ ကာကွယ်ခြင်းဆိုသည်မှာ အစိုးရတစ်ရပ်က လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုမရှိစေခြင်းထက် ပိုမိုသည့်ကိစ္စရပ်ဖြစ်ပြီး အစိုးရဖြစ်စေ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်စေ၊ ကုမ္ပဏီဖြစ်စေ သို့မဟုတ် မည်ကဲ့သို့သောအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခုမှဖြစ်စေ ကုမ္ပဏီတစ်ခု၊ ကျောင်းတစ်ကျောင်းက ဥပဒေနှင့်အညီနေထိုင်ခြင်းဖြင့် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်း အနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုမရှိအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းလည်းဖြစ်သည်။

ကာကွယ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး အခြားသောစဉ်းစားရန် နည်းလမ်းတစ်ရပ်မှာ အရှေ့တောင်အာရှဒေသရှိ လူ့အများစုသည် ၎င်းတို့၏ နေ့စဉ်ဘဝတွင် အဘယ်ကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို မရင်ဆိုင်ရသနည်းဟု စဉ်းစားဆင်ခြင်ကြည့်ရန် ဖြစ်သည်။ ကျောင်းသို့သွားသည်ဖြစ်စေ၊ အလုပ်သို့သွားသည်ဖြစ်စေ ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများ ချိုးဖောက်ခံရခြင်း မရှိ။ ယခု ပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်ကို ဖတ်နေသူထဲမှ အများစုမှာ ပြင်းထန်သည့်လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ရင်မဆိုင်ကြရ။ ၎င်းတို့သည် အနိုင်ကျင့်ခံရခြင်း၊ အစော်ကားခံရခြင်း၊ အနှိပ်စက်ခံရခြင်း၊ အတင်းအဓမ္မကျွန်ပြုခံရခြင်း၊ နှိပ်စက်ခံရခြင်းများကို ကြုံတွေ့ရဖူးခြင်းလည်းမရှိ။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ် စောင့်ရှောက်ခြင်းက အသက်ဝင်နေ၍ဖြစ်သည်။ ထိုသူများအတွက် ဥပဒေနှင့် အမိန့်အာဏာများကိုထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရသည့် ရဲများ၏ အစိုးရကာကွယ်ရေးစနစ်များမှာ အသက်ဝင်အလုပ်ဖြစ်လျက်ရှိပြီး ထိုလူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းမှလူများတွင် လူ့အခွင့်အရေးကို ထိန်းသိမ်းသည့် တန်ဖိုးများရှိကြပြီး တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ကောင်းမွန်စွာဆက်ဆံကြကာ တစ်ဦး၏အခွင့်အရေးကို တစ်ဦးက ချိုးဖောက်ခြင်းလည်း မရှိချေ။ ထို့ပြင် လူတို့သည် ၎င်းတို့ရပိုင်ခွင့်ရှိသည့် အခွင့်အရေးများကို သိရှိထားကြပြီး အချိုးဖောက်ခံမည်လည်း မဟုတ်ချေ။ ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေ တစ်ရပ်ဖြစ်ပေါ်စေရန် အစိုးရအနေဖြင့် ပြည်သူများတွင်ပါ ပြီးမြောက်အောင်မြင်အောင် လုပ်ဆောင်ရမည့် အလုပ်တာဝန်များစွာရှိနေသည်။ ၎င်းတို့တွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို တရားဥပဒေချိုးဖောက်မှုဟု သတ်မှတ်ထားသောဥပဒေများ ရှိနေရန်၊ လူ့အများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ရပိုင်ခွင့်ရှိသည့် အခွင့်အရေးများကို သိရှိနေအောင် ပညာပေးရန်၊ ရဲများကဲ့သို့သော အစိုးရအရာရှိများကို လူ့အခွင့်အရေးမချိုးဖောက်စေရန်အတွက် လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးရန်၊ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများဖြစ်ပေါ်လျှင် စောင့်ကြည့်၊ ဖော်ထုတ်ပြီး ယင်းပြဿနာကို ဖြေရှင်းနိုင်ရေး အဖြေရှာနိုင်စေမည့် စနစ်တစ်ရပ် ဖော်ဆောင်ချမှတ်ထားရန်တို့ လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။

လူ့အခွင့်အရေးများကို မည်သူက ကာကွယ်သင့်သနည်း ဆိုသည့်မေးခွန်းနှင့် မည်သူတို့က ကာကွယ်သူဆိုသည့် မေးခွန်းတို့ကို ရှေ့လာမည့် အခန်းနှစ်ခန်းတွင် လေ့လာသုံးသပ်သွားမည် ဖြစ်သည်။ ယခုအခန်းတွင်မူ လူ့အခွင့်အရေးကို ရဲ၊ တရားရေးစနစ်၊ အစိုးရဌာနများ နှင့် သက်ဆိုင်ရာလူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် ပါဝင်သူများက လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးသင့်သည့် နိုင်ငံတော်နှင့် ဒေသတွင်းအဆင့် ကာကွယ်ခြင်းအကြောင်းတို့ကို ဆွေးနွေးသွားမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ယခုအခန်းတွင် အာဆီယံဒေသတွင် လူ့အခွင့်အရေးကိုကာကွယ်ရန် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းစနစ်တစ်ရပ် မည်ကဲ့သို့ဖော်ဆောင်နေသည်ဆိုသည်ကို ဆွေးနွေးခြင်းဖြင့် ဒေသတွင်းအဆင့် ကာကွယ်ခြင်း တစ်ရပ်ကိုလည်း လေ့လာသွားမည်ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ယခုအခန်းတွင် လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်ရေးတွင် အအောင်မြင်ဆုံးနှင့်ပျံ့နှံ့မှုအရှိဆုံးဖြစ်သော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ NGO များနှင့် ပတ်သက်ပြီး အနည်းဆုံးအနေဖြင့် အရှေ့တောင်အာရှဒေသအတွက် လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ NGO များကို သုံးသပ်လေ့လာသွားမည်ဖြစ်သည်။ အခန်း ၅ တွင်မူ လူ့အခွင့် အရေး စီမံကြီးကြပ်ရေး နိုင်ငံတကာအဆင့် အဖွဲ့အစည်းကြီးဖြစ်သည့် ကုလသမဂ္ဂ၏ စနစ်ကို လေ့လာပြီး လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်ခြင်းကိုလေ့လာခြင်းဖြင့် နိုင်ငံတကာအဆင့်ကို လေ့လာ အကဲဖြတ်သွားမည် ဖြစ်သည်။

၄.၁ အရှေ့တောင်အာရှ၌ လူ့အခွင့်အရေးအကာအကွယ်ပေးမှု အခြေအနေ

အကာအကွယ်ပေးအပ်ထားမှုက မည်မျှအထိ ထိရောက်မှုရှိသည်ကို ဆုံးဖြတ်ရန်အတွက် သက်ဆိုင်ရာဒေသတွင်းနယ်ပယ်၏ လက်ရှိလူ့အခွင့်အရေး အကာအကွယ်ပေးမှုအခြေအနေကို လေ့လာဆွေးနွေးရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းမှာ ကောင်းမွန်နေ၏လော၊ ဆိုးရွားနေ၏လောဆိုသည်ကို ဖြေဆိုနိုင်ရန်မှာ အခက်အခဲများစွာရှိနေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေကို တိုင်းတာရန်အတွက် ရိုးရှင်းသည့် နည်းလမ်း တစ်ရပ် မရှိ၍ ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ချမ်းသာကြွယ်ဝမှု၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအခြေအနေကို ကမ္ဘာ့ဘဏ် သို့မဟုတ် ကုလသမဂ္ဂ ဖွံ့ဖြိုးရေးပရိုဂရမ်တို့က နှစ်စဉ်ထုတ်ပြန်သည့် ထုတ်ပြန်ချက်များ ကဲ့သို့သော အဆင့်သတ်မှတ်မှုများကိုကြည့်၍ အလွယ်တကူ နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာနိုင်သော်လည်း နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေကို အကဲဖြတ်ရန်မှာမူ များစွာပို၍ရှုပ်ထွေးသော ကိစ္စရပ် တစ်ခု ဖြစ်လျက်ရှိသည်။ ရာဇဝတ်မှု၊ အစာရေစာငတ်မွတ်မှုတို့ကဲ့သို့သော အခွင့်အရေးများကို တိုင်းတာ၍ရနိုင်သော်လည်း လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ရှိမှု သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင်ခွင့်ရှိမှုတို့ကဲ့သို့သော အခွင့်အရေးများရရှိမှု အခြေအနေတို့ကို တိုင်းတာရန်မှာမူ များစွာ ပိုမို ခက်ခဲသည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။ ရာနှင့်ချီနေသော အခွင့်အရေးများထဲမှ မည်သည့်အခွင့်အရေး များကို တိုင်းတာမည်၊ မည်ကဲ့သို့တိုင်းတာမည်၊ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၏ ပြင်းထန်မှုဒီဂရီကို မည်ကဲ့သို့တိုင်းတာမည်ဆိုသည်နှင့် တိုင်းတာမှုများကို မည်သူကပြုလုပ်မည်ဆိုသည်တို့နှင့် ပတ်သက်ပြီး အခက်တွေ့လျက်ရှိသည်။

နိုင်ငံတကာလွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်အဖွဲ့ (Amnesty International)၊ လူ့အခွင့်အရေး စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ (Human Rights Watch-HRW) နှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန တို့ကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းများက လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာတိုင်းတာမှုများ လုပ်ဆောင်ရာတွင်

များသောအားဖြင့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံချင်းစီ၏ အနေအထားကိုသာ သီးခြားစီ လေ့လာအကဲဖြတ်လေ့ ရှိသည်။ ၎င်းတို့က ထုတ်ပြန်သည့်အစီရင်ခံစာများအားလုံးကို အင်တာနက်ပေါ်တွင် ကြည့်ရှုနိုင်သည်။ ယင်းလေ့လာချက် အစီရင်ခံစာများကို နိုင်ငံအလိုက် နှစ်စဉ်အစီရင်ခံစာများ ခေါ်လေ့ရှိပြီး နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံချင်းအလိုက်သီးခြားစီသာ လေ့လာသုံးသပ်လေ့ရှိကာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံ အများအပြား နှိုင်းယှဉ်ခြင်းမျိုး လုပ်ဆောင်လေ့မရှိချေ။ သို့ရာတွင် လူ့အခွင့်အရေးအဆင့်အတန်းကို အဆင့်သတ်မှတ်ရန် ကြိုးစားသည့် အဖွဲ့အစည်းအချို့လည်း ရှိနေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အမေရိကန် အခြေစိုက် နိုင်ငံတကာအစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည့် Freedom House ဆိုလျှင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများကို ၎င်းတို့၏ အများပြည်သူနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်အခြေအနေများပေါ် မူတည်၍ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံချင်းစီ၏ ဒီမိုကရေစီနှင့်နိုင်ငံရေးလွတ်လပ်ခွင့်တို့ကို အဆင့်သတ်မှတ် ထားသော နှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာတစ်စောင် ထုတ်ပြန်လေ့ရှိသည်။ ယင်းအစီရင်ခံစာတွင် နိုင်ငံများကို လွတ်လပ်မှုအရှိဆုံးအဆင့် ၁ မှ လွတ်လပ်မှုအနည်းဆုံး အဆင့် ၇ အထိ အဆင့်ခွဲခြား သတ်မှတ်ဖော်ပြထားလေ့ရှိသည်။ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို အကဲဖြတ်သုံးသပ်သည့် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းဆိုလျှင်လည်း တစ်ကမ္ဘာလုံးအတိုင်းအတာနှင့် မီဒီယာလွတ်လပ်ခွင့် ကို အဆင့်သတ်မှတ်လေ့ရှိသည်။ အဆင့်သတ်မှတ်ချက်များနှင့် နိုင်ငံအလိုက် အစီရင်ခံစာများတွင် မှတ်ချက်ပေးသုံးသပ်ထားမှုများကို သုံးသပ်အကဲဖြတ်၍ အာဆီယံနိုင်ငံများကြား လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေကို မည်ကဲ့သို့နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ရမည်ဆိုသည်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးအပေါ် အာဆီယံ နိုင်ငံများက မည်ကဲ့သို့တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ကြသည်ဆိုသည်တို့ကို လေ့လာရန်အိုင်ဒီယာတစ်ခု ရရှိနိုင် ဖွယ်ရှိသည်။ အောက်တွင်ဖော်ပြထားသောဇယားတွင် အာဆီယံနိုင်ငံများကို အဆင့်သတ်မှတ်ထားမှု အချို့ကို တစ်စုတစ်စည်းတည်း ဖော်ပြထားသည်။

ဇယား ၄.၁ လူ့အခွင့်အရေးအကာအကွယ်ပေးမှုအခြေအနေပြဇယား

နိုင်ငံ	လွတ်လပ်မှုအဆင့်	ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ညွှန်းကိန်း	စာနယ်ဇင်း လွတ်လပ်ခွင့်အဆင့်	လူ့အခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ်များ လက်မှတ်ရေးထိုးမှု
ဘရူနိုင်း	လွတ်လပ်မှုမရှိ	အလွန်မြင့်	ခက်ခဲ	၃/၂၂
ကမ္ဘောဒီးယား	လွတ်လပ်မှုမရှိ	အလယ်အလတ်	ခက်ခဲ	၁၁/၂၂
အရှေ့တီမော	တစ်စိတ်တစ်ဒေသ လွတ်လပ်မှုရှိ	အလယ်အလတ်	စိတ်ကျေနပ်ဖွယ်ရှိ	၁၁/၂၂
အင်ဒိုနီးရှား	တစ်စိတ်တစ်ဒေသ လွတ်လပ်မှုရှိ	အလယ်အလတ်	ခက်ခဲ	၁၁/၂၂
လာအို	လွတ်လပ်မှုမရှိ	အလယ်အလတ်	အလွန်တင်းကျပ်	၉/၂၂
မလေးရှား	တစ်စိတ်တစ်ဒေသ လွတ်လပ်မှုရှိ	မြင့်မား	ခက်ခဲ	၅/၂၂
မြန်မာ	လွတ်လပ်မှုမရှိ	နိမ့်ကျ	ခက်ခဲ	၄/၂၂

နိုင်ငံ	လွတ်လပ်မှုအဆင့်	ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ညွှန်းကိန်း	စာနယ်ဇင်း လွတ်လပ်ခွင့်အဆင့်	လူ့အခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ်များ လက်မှတ်ရေးထိုးမှု
ဖိလစ်ပိုင်	တစ်စိတ်တစ်ဒေသ လွတ်လပ်မှုရှိ	အလယ်အလတ်	ခက်ခဲ	၁၄/၂၂
စင်ကာပူ	တစ်စိတ်တစ်ဒေသ လွတ်လပ်မှုရှိ	အလွန်မြင့်	ခက်ခဲ	၃/၂၂
ထိုင်း	တစ်စိတ်တစ်ဒေသ လွတ်လပ်မှုရှိ	မြင့်မား	ခက်ခဲ	၁၁/၂၂
ဗီယက်နမ်	လွတ်လပ်မှုမရှိ	အလယ်အလတ်	အလွန်တင်းကျပ်	၇/၂၂

- * Freedom House ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့လွတ်လပ်မှုအဆင့်သတ်မှတ်ချက်။ လွတ်လပ်၊ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ လွတ်လပ် နှင့် မလွတ်လပ်ဟု အဆင့် ၃ ဆင့်သတ်မှတ်သည်။
- ** UNDP ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် လူသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုညွှန်းကိန်းက နိုင်ငံများကို အလွန်မြင့်၊ မြင့်မား၊ အလယ်လတ်နှင့် နိမ့်ကျဟု အဆင့်သတ်မှတ်ဖော်ပြသည်။
- *** နယ်စည်းမခြားသတင်းထောက်များအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့စာနယ်ဇင်းလွတ်လပ်ခွင့်ညွှန်းကိန်းက ကောင်းမွန်၊ စိတ်ကျေနပ်ဖွယ်ရှိ၊ သတိပြုမိလောက်စရာပြဿနာများရှိ၊ ခက်ခဲ နှင့် အလွန်တင်းကျပ်ဟူ၍ အဆင့်များ သတ်မှတ် ဖော်ပြသည်။
- # လူ့အခွင့်အရေးသဘောတူစာချုပ် ၉ ခု၊ ရှေးချယ်စရာ ညှိနှိုင်းချက်မှတ်တမ်း ၉ ခု နှင့် တိုင်ကြားမှုအစီအစဉ် ၄ မျိုးတို့ထဲမှ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံက မည်မျှအတူသဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးထားသည်ကို ဖော်ပြသည်။ စာရင်း အပြည့်အစုံကို နောက်ဆက်တွဲတွင် တွေ့မြင်နိုင်သည်။

အထက်ပါဇယားအရ လူ့အခွင့်အရေးအကာအကွယ်ပေးမှုအခြေအနေမှာ ရောထွေးလျက် ရှိသည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အာဆီယံ၏အချမ်းသာဆုံးနိုင်ငံမှာ နိုင်ငံအချင်းချင်း သဘောတူစာချုပ်လက်မှတ်ရေးထိုးထားရှိမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး အဆိုးဆုံးမှတ်တမ်းပိုင်ဆိုင်နေသည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့အတူသဘောတူစာချုပ်လက်မှတ်ရေးထိုးမှုမြင့်မားသော နိုင်ငံများမှာ အခြား စိုးရိမ်စရာအခြေအနေများအများအပြားရှိနေပြီး ပြည်သူများလွတ်လပ်ခွင့်နိမ့်ပါးသောနိုင်ငံများမှာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် ကောင်းမွန်နေသည်ကိုလည်း တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ အာဆီယံနိုင်ငံများထဲမှ အများစုမှာ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေကောင်းမွန်သောနယ်ပယ်များရှိနေသော်လည်း ၎င်းတို့တွင် သိသာထင်ရှားသည့် အားနည်းချက်များလည်း ရှိလျက်ရှိသည်။ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံအများစုတွင် ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများနှင့်ဒေသခံများ၏ အခွင့်အရေးများကဲ့သို့သော နိုင်ငံအားလုံးလိုလို ကြုံတွေ့ နေရသော အချို့ပြဿနာရပ်များရှိနေသလို ဆင်းရဲချို့တဲ့မှု၊ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ရှိမှု၊ ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးတို့ကဲ့သို့သော တစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ ခြားနားချက်ကြီးကြီးမားမား ရှိနေသော ပြဿနာရပ်များလည်း ရှိနေသည်။ ဒေသတစ်ခုလုံးအနေနှင့် ခြုံကြည့်လျှင် လူ့အခွင့်အရေး အခြေ အနေများမှာ နိုင်ငံအလိုက်သီးခြားစီရှိနေကြပြီး နိုင်ငံများကို ၎င်းတို့၏ လူ့အခွင့်အရေးအဆင့်အတန်း များအရ အဆင့်သတ်မှတ်ရန် ခက်ခဲသလို ထိုကဲ့သို့ အဆင့်သတ်မှတ်ခြင်းမှာ အသုံးဝင်မှုလည်း မရှိကြောင်း တွေ့မြင်ရမည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတစ်ခုချင်းစီ၏ စီးပွားရေး၊ နေထိုင်သောလူမျိုးစုများ၊ ပထဝီဝင်အနေအထား၊ နိုင်ငံရေးနောက်ခံ စသည့်အချက်များ အားလုံးက သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံ၏ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနေသည်။

ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အပြန်အလှန်ဝေဖန်ခြင်း

လူ့အခွင့်အရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု နှင့် ဒီမိုကရေစီတို့ကြားတွင် ဆက်သွယ်မှုရှိသလား။

အထက်ပါဇယားကိုကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမြင့်မားခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီကောင်းမွန်ခြင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေး အကာအကွယ်ပေးမှုတို့ကြားတွင် ဆက်သွယ်မှုတစ်ခုရှိပါသလား။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ် ရှိသော အဆိုပြုချက်နှစ်ရပ်ရှိသည်။

၁။ လူ့အခွင့်အရေး၊ ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့မှာ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အပြန်အလှန်အထောက်အပံ့ ပြုနိုင်ကြသည်။

ချမ်းသာသော တိုင်းပြည်များသည် ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ လေ့ကျင့်ပေးထားသော ရဲများ၊ ရွှေ့နေများရှိပြီး အစိုးရအဖွဲ့ အသုံးစရိတ်အတွက်လည်း ငွေကြေးပိုကြွယ်ဝသဖြင့် ၎င်းတို့အနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ရာတွင် ပိုမိုလွယ်ကူလိမ့်မည်ဟု ယူဆခြင်းဖြစ်သည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြထားသော ဇယား တွင် ထိုဆက်သွယ်ချက်သည် မှန်ကန်ပါသလား။ သင့်တိုင်းပြည်တွင်ရော မှန်ကန်မှုရှိသလား။

၂။ ဆက်သွယ်မှုတစ်စုံတစ်ရာမရှိ၊ လူ့အခွင့်အရေးအကာအကွယ်ပေးမှုသည် အစိုးရအဖွဲ့အပေါ်တွင်သာ မူတည်သည်။

ချမ်းသာသည့်နိုင်ငံဖြစ်စေ၊ ဆင်းရဲသည့်နိုင်ငံဖြစ်စေ၊ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံဖြစ်စေ၊ ဒီမိုကရေစီမဟုတ်သည့် နိုင်ငံဖြစ်စေ အားလုံးတွင် လူ့အခွင့်အရေးကို အကာအကွယ်ပေးရာတွင်တူညီသည့် လုပ်ဆောင် နိုင်စွမ်း ရှိကြသည်။ လူ့အခွင့်အရေး အကာအကွယ်ပေးမှုတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို နိုင်ငံတော်က ချမှတ်သည့်ရွေးချယ်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး လူမှုအဖွဲ့အစည်းအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးများခံစားရရှိစေရန် အာမခံလုပ်ဆောင်မှုမှာလည်း ထို့အတူပင်ဖြစ်သည်။ ထိုအဆိုကို ဇယားတွင်တွေ့ရပါသလား။ သင့်တိုင်းပြည်တွင်ရောမှန်ကန်မှုရှိသလား။

အရှေ့တောင်အာရှတွင် လူ့အခွင့်အရေးအကာအကွယ်ပေးမှုမှတ်တမ်းများ အခြေအနေအမျိုးမျိုး ရောထွေးနေသည်မှာ မည်သည့်အချက်များကြောင့် ဖြစ်သနည်း။

၄.၂ နိုင်ငံအတွင်း လူ့အခွင့်အရေးဖော်ဆောင်မှု

နိုင်ငံအလိုက် လူ့အခွင့်အရေးအကာအကွယ်ပေးထားပုံများကို နားလည်ရန်အတွက် ယခုအခန်းတွင် နိုင်ငံအတွင်း မည်သည့်လူ့အခွင့်အရေးများကို ဥပဒေအဖြစ် ပြဋ္ဌာန်း အကာအကွယ် ပေးထားသည်ကို ပထမဦးစွာလေ့လာသွားမည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအလိုက် ပြဋ္ဌာန်းထားသော ဥပဒေ များတွင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာအကာအကွယ်ပေးထားမှုများပါဝင်နေနိုင်သည့် နည်းလမ်း ၃ မျိုး ရှိသည်။

- ပထမဆုံးအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးများက ပြည်တွင်းဥပဒေများ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အဖြစ် အလိုအလျောက်ပါဝင်နေခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာအနေဖြင့် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံအများစုတွင်

ပြဋ္ဌာန်းထားသော ပြည်သူများကို အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ခိုးယူမှုများမှအကာအကွယ် ပေးထားသော ဥပဒေများ သို့မဟုတ် ပညာရေးအထောက်အပံ့များအတွက် ဥပဒေများ ဖြစ်သည်။ ယခုအခန်းတွင် လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ဆက်စပ်နေသော ဥပဒေများအားလုံးကို လေ့လာသွားမည် မဟုတ်ဘဲ အရေးအကြီးဆုံး ဥပဒေများနှင့် ယင်းဥပဒေများကို မည်ကဲ့သို့ အကာအကွယ်ပေးထားသည် ဆိုသည်တို့ကိုသာ ပို၍ အဓိကထား လေ့လာသွားမည်ဖြစ်သည်။

- ဒုတိယအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များကို ဥပဒေအတွင်းထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းခြင်းဖြစ်သည်။ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များမှာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ဥပဒေများကို ခေတ်နဲ့အညီဖြစ်နေစေနိုင်ပြီး ပြည်သူများအပေါ် အကာအကွယ်ပေးမှုကို ချဲ့ထွင်ပေးနိုင်သဖြင့် သဘောတူစာချုပ်များမှာလည်း အရေးပါသည့်နေရာတွင် ရှိနေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အမျိုးသမီးများ အလုပ်အကိုင်နှင့် အိမ်ထောင်ပြုခြင်းတို့တွင် တန်းတူညီမျှအခွင့်အရေးရရှိရန် ကာကွယ်ပေးသောဥပဒေများ၊ သို့မဟုတ် ကလေးငယ်များကို အကြမ်းဖက်ခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးသောဥပဒေများမှာ လွန်ခဲ့သည့်နှစ် ၂၀ ခန့်က အရှေ့တောင်အာရှတွင် တွင်ကျယ်ခြင်းမရှိခဲ့ချေ။ သို့သော် နိုင်ငံများက အမျိုးသမီးနှင့် ကလေးသူငယ်ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီးနောက်တွင် ယင်းဥပဒေများကို အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအားလုံးတွင် တွေ့မြင်လာခဲ့ရသည်။
- တတိယအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးများမှာ အမြဲတစေမဟုတ်သော်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် အခြေခံဥပဒေတွင် ပါဝင်နေခြင်းဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အခြေခံဥပဒေဆိုသည်မှာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အခြေခံကျသော ဥပဒေစာရွက်စာတမ်းဖြစ်ပြီး လူ့အခွင့်အရေးများကို အမြင့်ဆုံးကာကွယ်ပေးသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ယခုအပိုင်းတွင် ပထမဦးစွာ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများတွင် လူ့အခွင့်အရေးကို ထည့်သွင်းထားသည့် ဤနည်းလမ်းနှစ်မျိုးကို လေ့လာမည်ဖြစ်သည်။ ထို့နောက်တွင်မူ နိုင်ငံများတွင် ၎င်းတို့ သဘောတူညီထားသည့်လူ့အခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးလျက်ရှိကြောင်း စောင့်ကြည့်ထိန်းကျောင်းသည့်တာဝန်ကို အဓိကဆောင်ရွက်သော အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်များကို လေ့လာသုံးသပ်သွားမည်ဖြစ်သည်။

၄.၂.၁ ပြည်တွင်းဥပဒေများ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်အညီဖြစ်မှု

အစိုးရအဖွဲ့တစ်ရပ်က လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာဖော်ဆောင်မှုများ ဆောင်ရွက်ခြင်းရှိ၊ မရှိ ပထမအဆင့်အနေဖြင့် လေ့လာအကဲဖြတ်ရန်မှာ သက်ဆိုင်ရာတိုင်းပြည်၏ဥပဒေများက နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် မည်မျှအထိညီညွတ်မှုရှိသနည်း ဆိုသည်ကို ကြည့်ရှုရန်ဖြစ်သည်။ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများက သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးထားသော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များမှာ နိုင်ငံအလိုက်များစွာကွဲပြားမှုရှိနေပြီး သဘောတူစာချုပ်အားလုံးနီးပါး လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော နိုင်ငံမှ သဘောတူစာချုပ် သုံးခုလောက်ကိုသာ လက်မှတ်ရေးထိုးထားသောနိုင်ငံအထိ ရှိနေသည်။ သဘောတူစာချုပ်လက်မှတ်ရေးထိုးမှုတစ်ခုတည်းသက်သက်မှာမူ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ လူ့အခွင့်အရေးဖော်ဆောင်မှုများ ပြည့်မီမှုရှိ၊ မရှိဆိုသည်ကို ဖော်ပြသော ကောင်းမွန်သည့် ညွှန်းကိန်းတစ်ရပ် မဟုတ်ချေ။ နိုင်ငံအတွင်းရှိ ပြည်သူများအားလုံးက လူ့အခွင့်အရေးများကို ရရှိခံစားခွင့်ရရှိသင့်ပြီး ထိုကဲ့သို့

ခံစားခွင့်ရရှိခြင်းမှာ သဘောတူစာချုပ်များ လက်မှတ်ရေးထိုးသည့်အဆင့်ပြီးနောက်တွင် လုပ်ဆောင်ရသည့် ပြည်တွင်းတွင် လူ့အခွင့်အရေးများဖော်ဆောင်ခြင်းအဆင့်တွင် ဖြစ်ပေါ်ရမည်ဖြစ်သည်။ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ခြင်းအဆင့်တွင် တိုင်းပြည်၏ဥပဒေများကို မွမ်းမံခြင်းနှင့် တိုင်းပြည်အတွင်းတွင် လူ့အခွင့်အရေးများကို ဥပဒေအရကာကွယ်ထားကြောင်း သေချာစေရန် ဥပဒေအသစ်များ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခြင်းတို့ပါဝင်သည်။ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ခြင်းအဆင့်မှာ နိုင်ငံအလိုက်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးအမျိုးအစား နှစ်ခုလုံးပေါ်မူတည်၍ ကွဲပြားလေ့ရှိသည်။ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများတွင် ကြုံတွေ့ရသော အဓိကစိန်ခေါ်မှုမှာ နိုင်ငံအများအပြားသည် သဘောတူစာချုပ်များကို မည်ကဲ့သို့အကောင်အထည်ဖော်မည်ဆိုခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရှင်းလင်းသည့် စည်းမျဉ်းနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ မရှိခြင်းဖြစ်သည်။ ကမ္ဘောဒီးယား၊ ထိုင်းနှင့် ဗီယက်နမ်တို့ကဲ့သို့သော အချို့နိုင်ငံများတွင် အခြေခံဥပဒေများတွင် စည်းမျဉ်းများ တည်ရှိကောင်း တည်ရှိနေနိုင်သည်။ အခြားသောနိုင်ငံများတွင်မူ ယင်းလုပ်ငန်းမှာ အစိုးရ၏ လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုသာ ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် လူ့အခွင့်အရေးများကို ပြည်တွင်းဥပဒေများအဖြစ် ထည့်သွင်းဖော်ဆောင်သော အဓိကနည်းလမ်း ၃ ရပ်ရှိသည်ဟုဆိုနိုင်သည်။

၁။ သဘောတူစာချုပ်ကိုအပြည့်အဝ ထည့်သွင်းဖော်ဆောင်ပြီး သဘောတူညီစာချုပ် ကိုယ်၌က ပြည်တွင်း ဥပဒေတစ်ရပ် ဖြစ်လာနိုင်ခြင်း

ဤအခြေအနေမျိုးမှာ အဓိကအားဖြင့် ဥရောပနိုင်ငံများထဲမှ အနည်းငယ်တွင်သာဖြစ်ပေါ်ပြီး မည်သည့်အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံမှ ဤစနစ်အတိုင်း လိုက်ပါလုပ်ဆောင်ခြင်းမရှိချေ။ဤဖြစ်စဉ်တွင် သဘောတူစာချုပ်မှာ ဥပဒေသစ်တစ်ရပ်ဖြစ်လာရမည် ဖြစ်သည်။

၂။ သဘောတူစာချုပ်ကို အခြေခံကာ ယင်းသဘောတူညီစာချုပ်တွင် ပါဝင်သော စံနှုန်းများကို ပြန်လည်ဖော်ဆောင်သော ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်၊ သို့မဟုတ် ဥပဒေကြမ်းတစ်စုံအဖြစ် တင်သွင်းရာမှ ပြည်တွင်းဥပဒေတစ်ရပ် ဖြစ်လာနိုင်ခြင်း

သဘောတူစာချုပ်ကို ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်အဖြစ် တင်သွင်းနိုင်မည့် တိုင်းပြည်၏ အက်ဥပဒေတစ်ရပ်အဖြစ် ပြန်လည်ရေးသားနိုင်သည်။ ဥပမာ - မသန်စွမ်းပြည်သူများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်မှာ ဖိလစ်ပိုင်တွင် ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်ဖြစ်လာသည် (အမျိုးသားအက်ဥပဒေ အမှတ် ၇၂၇၇ တစ်နည်းအားဖြင့် မသန်စွမ်းပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် မာဂနာကာတာ ဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်သည်)

သဘောတူစာချုပ်အတွင်းမှ လူ့အခွင့်အရေးများမှာ သီးခြားဥပဒေကြမ်းများအဖြစ်လည်း ကွဲပြားသွားနိုင်သေးသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတွင် ကလေးသူငယ်ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများမှာ လူငယ်ရေးရာသာတူညီမှုနှင့် ပြုစုပျိုးထောင်ရေးအက်ဥပဒေ၊ ကလေးသူငယ်ပညာရေးဥပဒေများ၊ ကလေးသူငယ်လုပ်သားဥပဒေများကဲ့သို့သော ဥပဒေကြမ်းများအဖြစ် ကွဲပြားသွားပြီး ၎င်းတို့အားလုံးကြောင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ ကလေးသူငယ်ဆိုင်ရာဥပဒေများမှာ CRC စံနှုန်းများနှင့်ကိုက်ညီစေခဲ့သည်။ ထို့အတူ ထိုင်းနိုင်ငံသည်လည်း ICPRD သဘောတူစာချုပ်ကို မသန်စွမ်းပုဂ္ဂိုလ်များရပိုင်ခွင့်ဥပဒေ၊ မသန်စွမ်းပုဂ္ဂိုလ်များ၏ဘဝအရည်အသွေးမြှင့်တင်ရေးအက်ဥပဒေနှင့် မသန်စွမ်းပုဂ္ဂိုလ်များပညာရေး အက်ဥပဒေ ဟူ၍ဥပဒေ ၃ ရပ်ခွဲခြားပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။

၃။ သဘောတူစာချုပ်အရ ဥပဒေများကို မွမ်းမံပြင်ဆင်ခြင်း

ဤအခြေအနေမျိုးတွင်မူ သဘောတူညီစာချုပ်နှင့်ဆက်နွှယ်မှုရှိသော ဥပဒေများ (ဥပဒေ၏ မတူညီသည့် ကဏ္ဍအသီးသီးမှ ဖြစ်နိုင်သော) ကို သဘောတူစာချုပ်တွင်ပါဝင်သော စံနှုန်းများ နှင့် ကိုက်ညီအောင် မွမ်းမံပြင်ဆင်လေ့ရှိသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် CEDAW သဘောတူစာချုပ် အရ လင်မယားကွာရှင်းခြင်းဥပဒေကဲ့သို့သော မိသားစုဆိုင်ရာဥပဒေများ၊ သာတူညီမျှ လုပ်အားခကဲ့သို့သော အလုပ်သမားဥပဒေများနှင့် နိုင်ငံသားဥပဒေများမှာ CEDAW နှင့် ကိုက်ညီအောင် ပြောင်းလဲရသည်။

အထက်ပါနည်းလမ်းများတွင် နည်းလမ်းတစ်ခုက အခြားနည်းလမ်းတစ်ခုထက်ပိုမိုပြီး ရှိအပ်သည်ဟူ၍ မရှိချေ။ သီးခြားအက်ဥပဒေ တစ်ရပ်အနေဖြင့်ရှိနေခြင်းဖြင့် သက်ဆိုင်ရာဥပဒေများ အားလုံးကို တစ်နေရာတည်းတွင်တွေ့မြင်နိုင်ပြီး ပြည်သူများက ထိုဥပဒေများကို ပိုမိုပြီး လွယ်လွယ် ကူကူ သိရှိနိုင်ခြင်းကြောင့် အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ဥပဒေ၏ မတူညီသော ကဏ္ဍများတွင် ပြင်ဆင်မွမ်းမံမှုများပြုလုပ်ခြင်းဖြင့်လည်း တိုင်းပြည်၏ဥပဒေများကို ခေတ်နှင့်အညီ လိုက်လျောညီထွေရှိစေမည်ဖြစ်ပြီး မတူညီသည့် ဥပဒေကဏ္ဍတစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဝိဝါဒကွဲပြားမှုမရှိအောင် ထိန်းညှိပြီးသားဖြစ်စေမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ဥပဒေများတည်ရှိနေရုံနှင့် ယင်းဥပဒေများကို ထိန်းသိမ်းဖော်ဆောင်နေသည်ဟု မှတ်ယူ၍ တော့ရဦးမည် မဟုတ်ချေ။ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အကာအကွယ်များပေးအပ်ထားကြောင်း သေချာစေရန် စိန်ခေါ်မှုများအများအပြား ကျန်ရှိနေဆဲ ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ကို သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များက ထိန်းသိမ်းအကောင်အထည်ဖော်ရန် လိုအပ် သည်။ ပြည်သူများကလည်း ဥပဒေများကိုသိရှိထားမှသာ ယင်းတို့ကို လိုက်နာနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့အတူတရားသူကြီးများကလည်း ထိုဥပဒေများကိုနားလည်ထားမှသာ ပါဝင်သောအချက်အလက် များအပေါ် အခြေခံပြီးဆုံးဖြတ်ချက်များချနိုင်မည်။ အစိုးရအဖွဲ့များကလည်း နိုင်ငံနှင့်ချီသော ဆောင်ရွက်မှုအစီအမံများ၊ အမျိုးသားရေးမူဝါဒများ ချမှတ်ဖော်ဆောင်ရန် လိုအပ်နိုင်ပြီး သို့မှသာ ဥပဒေအရ စောင့်ရှောက်မှုရရှိအပ်သော ပြည်သူများမှာ စောင့်ရှောက်မှုများကို ရရှိခံစားရမည် ဖြစ်သည်။

၄.၂.၂ အရှေ့တောင်အာရှ အခြေခံဥပဒေများမှ လူ့အခွင့်အရေးများ

နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများသည် အထက်တွင်ဆွေးနွေးခဲ့သော အမျိုးသား ဥပဒေ များနှင့် မူဝါဒများအပြင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ဥပဒေစနစ်အတွင်းတွင် အခြားနေရာများစွာ၌လည်း ပါရှိနေနိုင်သေးသည်။ ထိုစံနှုန်းများကို နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အခြေခံဥပဒေတွင် အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ် အဖြစ်လည်း တွေ့မြင်နိုင်သည်။ အခြေခံဥပဒေပါ အခွင့်အရေးများမှာ အားကောင်းပြီး အခြေခံ ကျသည့်အခွင့်အရေးများအဖြစ် ရှုမြင်နိုင်ပြီး အရှေ့တောင်အာရှအခြေခံဥပဒေများအားလုံးတွင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာကဏ္ဍများ ပါရှိသည်။ ခြွင်းချက်အနေဖြင့် ဘရူနိုင်းနိုင်ငံ၏ အခြေခံဥပဒေတွင် လူ့အခွင့်အရေးကဏ္ဍ မပါဝင်သော်လည်း ပြည်သူများတွင်အခွင့်အရေးများရှိကြောင်း အသိအမှတ် ပြုထားသည်။

အခြေခံဥပဒေတစ်ရပ်သည် အစိုးရအဖွဲ့က တိုင်းပြည်ကိုမည်ကဲ့သို့ အုပ်ချုပ်ရမည် ဆိုသည်

ကို အခြေခံအရဖော်ပြထားသည့် စာရွက်စာတမ်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ အခြေခံဥပဒေတွင် အစိုးရကို မည်ကဲ့သို့ဖွဲ့စည်းမည်၊ ဥပဒေများကိုမည်ကဲ့သို့ ပြဋ္ဌာန်းမည်၊ နိုင်ငံရေးသမားများကို မည်ကဲ့သို့ ရွေးကောက်တင်မြှောက်မည်ဆိုသည်နှင့် ၎င်းတို့လုပ်ဆောင်ရမည့်တာဝန်များကို အသေးစိတ် ဖော်ပြထားသည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံတော်က ပြည်သူများအတွက် ထမ်းဆောင်ရမည့်တာဝန်များနှင့် ပြည်သူများက နိုင်ငံတော်အတွက် ထမ်းဆောင်ရမည့်တာဝန်များကိုလည်း အကြမ်းဖျင်း ဖော်ပြ ပေးသည်။ ယခုကဏ္ဍတွင် အရှေ့တောင်အာရှ နိုင်ငံများ၏ လက်ရှိအခြေခံဥပဒေများမှ လူ့အခွင့် အရေးဆိုင်ရာ ဖော်ပြချက်များကို အသေးစိတ်လေ့လာကြည့်သွားမည် ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း အခြေခံဥပဒေတစ်ရပ်တွင် လူ့အခွင့်အရေးများ ပါဝင်ကောင်းပါဝင်နေနိုင်သည့်တိုင်အောင် အရှေ့ တောင်အာရှနိုင်ငံများမှ ပြည်သူများသည် အခြေခံဥပဒေပါ ၎င်းတို့၏ ရပိုင်ခွင့်များဆွေးနွေးသည်ကိုမူ တွေ့မြင်ရလေ့ရှိလိမ့်မည်မဟုတ်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ယင်းအခွင့်အရေးများကို သိရှိသူ၊ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ အခြေခံဥပဒေပါ အခွင့်အရေးများကို ထိထိရောက်ရောက်ကာကွယ်ထားခြင်း ရှိ၊ မရှိဆိုသည်ကို သိရှိသူတူ၍ များများစားစားမရှိ၍ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ဖြစ်ရသည့် အကြောင်းရင်း များစွာရှိရာ အချို့နိုင်ငံများတွင် အခြေခံဥပဒေပါအခွင့်အရေးများမှာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများထက် အားနည်းလျက်ရှိသဖြင့် နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်များကိုသာ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်ရေး အတွက် အသုံးပြုရန် ပို၍သင့်လျော်ခြင်း၊ အခြေခံဥပဒေမှာ မကြာသေးမီကမှ ပြောင်းလဲထားသဖြင့် လူ့အများကနောက်ဆုံးပြဋ္ဌာန်းထားသည်မူတွင် ပါဝင်သော အခွင့်အရေးများကို သတိမပြုမိသေး ခြင်းနှင့် ကျောင်းများတွင်လည်း ထိုအခြေခံဥပဒေအသစ်ကို စတင်သင်ကြားမှုမရှိသေးခြင်း သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးများကိုသာ များစွာပို၍သတိပြုသိရှိထားသဖြင့် ၎င်းတို့ကိုသာ လူ့အခွင့် အရေး အကာအကွယ်ပေးမှုအတွက် ပိုမို၍အသုံးများခြင်းတို့လည်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အဓိကအကြောင်းရင်းမှာမူ အခြေခံဥပဒေကို ကျောင်းများတွင်သင်ကြားမှုမရှိခြင်းနှင့် လူ့အများ သိရှိအောင် ပညာပေးဖြန့်ဝေမှုမရှိခြင်းကြောင့် ပြည်သူများက အခြေခံဥပဒေတွင် မည်သည့်အရာများ ပါဝင်သည်ကို မသိရှိခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများတွင် အခြေခံဥပဒေကို ၎င်းတို့၏ ပြည်သူများသိရှိအောင် သင်ကြားပေးမှုအပိုင်းတွင် အားနည်းလှသည်။

ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အပြန်အလှန်ဝေဖန်ခြင်း

သင့်နိုင်ငံ၏ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာဗဟုသုတ

သင့်နိုင်ငံ၏ အခြေခံဥပဒေမှ သင်မည်သည့်အခွင့်အရေးများ ရရှိသည်ကို သိရှိပါသလား။ အခြေခံ ဥပဒေအကြောင်း သင်ကြားသည့်အတန်းတစ်တန်း တက်ဖူးပါသလား။ သင့်သူငယ်ချင်းနှင့် မိသားစု ဝင်များထဲတွင် အခြေခံဥပဒေအကြောင်းသိရှိသူ တစ်ဦးတစ်ယောက်ရှိပါသလား။

ထိုမေးခွန်းများကို အရှေ့တောင်အာရှမှ ကျောင်းသားအများစုက မရှိပါဟု ဖြေဆိုကြလိမ့်မည်။ အဘယ်ကြောင့်ဟု ထင်ပါသနည်း။ အစိုးရက ၎င်း၏ပြည်သူများကို အဘယ်ကြောင့် အခြေခံဥပဒေ အကြောင်း သင်ကြားပေးမှုကို တက်တက်ကြွကြွ မလုပ်ဆောင်ပါသနည်း။ ဆရာများနှင့် မိဘများက သင်္ချာ၊ သိပ္ပံနှင့် စာတတ်မြောက်မှုတို့မှာပို၍ အရေးကြီးသည်ဟု ထင်သည့်အတွက် ထိုကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်း လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သို့မဟုတ် အစိုးရများက ၎င်း၏ပြည်သူများကို ၎င်းတို့ရထိုက်သည့် အခွင့် အရေးများအကြောင်း သင်ကြားပေးရန်တက်ကြွမှုမရှိ၍လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

သာဓက

UDHR နှင့် ICCPR ကို ဖိလစ်ပိုင်တရားရုံးချုပ် အသုံးပြုမှု

ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာ ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများကို ၎င်း၏အခြေခံဥပဒေ ပိုဒ်ခွဲ ၂၊ အခန်း ၂ တွင် စည်းမျဉ်းများနှင့် နိုင်ငံတော်မူဝါဒများကြေညာချက် ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားသလို အပိုဒ်ခွဲ ၇၊ အခန်း ၂၁ တွင်လည်း ဖိလစ်ပိုင်ကလက်မှတ်ရေးထိုးသော သဘောတူစာချုပ် တိုင်း သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်တိုင်းကို မူရင်းအတိုင်း တူညီသော အင်အားနှင့် သက်ရောက်မှုရှိသော တိုင်းပြည်ဥပဒေအဖြစ် အသွင်ပြောင်းရမည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။

UDHR ကို ကျင့်သုံးဖော်ဆောင်ခြင်းနှင့် အခြားလက်မှတ်ရေးထိုးထားသော နိုင်ငံတကာသဘောတူညီမှုများကို ဖော်ဆောင်မှုများကို ဖိလစ်ပိုင်တရားရုံးချုပ်က ချမှတ်သော ဆုံးဖြတ်ချက် အများအပြားတွင် တွေ့ရှိရသည်။ လွတ်လပ်စွာခရီးသွားခွင့်နှင့် ရွှေ့ပြောင်းခွင့် အခွင့်အရေးနှင့်သက်ဆိုင်သော ကန့်ကွက်ပေးခြင်း၊ ယင်မ်ကမ်ရှင်းနှင့် ကောင်းမွန်သော အစိုးရအတွက် သမ္မတ အမျိုးပြုသော ကော်မရှင်တို့အမှု (GR No L-79484, December 7, 1987) တွင် တရားရုံးချုပ်က ဤကဲ့သို့ဖော်ပြခဲ့သည်။ “ . . . ခရီးသွားခွင့်နှင့်လွတ်လပ်စွာရွှေ့ပြောင်းခွင့်သည် ၁၉၈၇ လူ့အခွင့်အရေး အခြေခံစည်းမျဉ်းနှင့်အထွေထွေကြေညာချက်တွင် အာမခံပေးထားသောအခြေခံအခွင့်အရေးတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး လူတိုင်းတွင် အခြေခံဥပဒေအရ သို့မဟုတ် ဥပဒေအရ ရထိုက်သော အခြေခံအခွင့်အရေးများ ချိုးဖောက်ခံရခြင်းအတွက် အထူးဖွဲ့စည်းထားသော နိုင်ငံတော်ခုံရုံးများထံတွင် နစ်နာမှုများအတွက် ထိထိရောက်ရောက် ဖေးကူမှုများခံယူရရှိပိုင်ခွင့်ရှိသည်”

အခြားအမှုတစ်ခုဖြစ်သော ဖာဒီနန်မားကိုဗ်နှင့် အပေါင်းအပါများ၊ ရာအူးမန်းလာပတစ်နှင့် အပေါင်းအပါများ အမှု (Ferdinand E Marcos, et al v Raul Manlapus, et al, GR No 88211, September 15, 1989) တွင် တရားရုံးချုပ်က UDHR နှင့် ICCPR နှစ်ခုလုံးကို ကိုးကားပြီး တရားစီရင်ခဲ့သည်။ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်က မိမိ၏တိုင်းပြည်သို့ ပြန်နိုင်သည့်အခွင့်အရေးမှာ ဖိလစ်ပိုင်ပြည်သူ့အခြေခံအခွင့်အရေးများဥပဒေတွင် သီးခြားအာမခံထားသည့် အခွင့်အရေးများတွင် မပါဝင်သော်လည်း ဤအခွင့်အရေးကို နိုင်ငံတကာဥပဒေက ယေဘုယျလက်ခံထားသော စည်းမျဉ်းအဖြစ် ယူဆသင့်ပြီး ဖိလစ်ပိုင်အခြေခံဥပဒေအရ ထိုအခွင့်အရေးကို တိုင်းပြည်ဥပဒေ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အဖြစ် မှတ်ယူရမည်ဟု တရားရုံးကဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။

အခြေခံဥပဒေဇယားတွင် မြင်တွေ့ရသည့်အတိုင်း အရှေ့တောင်အာရှ၏ ကိုလိုနီခေတ်နောက်ပိုင်း အခြေခံဥပဒေများသည် လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများနှင့် စည်းမျဉ်းများ အမျိုးမျိုးကို ထည့်သွင်းရေးဆွဲထားသည်။ အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ အခြေခံဥပဒေများကို နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများနှင့်ကိုက်ညီအောင် ပြောင်းလဲခြင်း၊ ပြန်လည်ရေးဆွဲခြင်းများ ရှိခဲ့သည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း နိုင်ငံများက လူ့အခွင့်အရေးကို ဖော်ဆောင်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ ဖြစ်လာသည့်အခါတွင် ၎င်းတို့အနေဖြင့် ရှိရင်းစွဲ ဥပဒေဘောင်များနှင့် စနစ်များကို ပြောင်းလဲရန် လိုအပ်ပြီး အချို့သောအခြေအနေများတွင် ဖြစ်နိုင်မည်ဆိုပါက အခြေခံဥပဒေများကို ပြင်ဆင်ညှိနှိုင်းမှုများလုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ပြင်ဆင်ညှိနှိုင်းမှုသည် ပြင်ဆင်ချက်

တစ်ရပ် (ဥပမာ - အင်ဒိုနီးရှားတွင် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများကိုထောက်ပံ့ပေးရန်အတွက် အခြေခံဥပဒေတွင် ပြင်ဆင်ချက်များပြုလုပ်ခဲ့သကဲ့သို့) ဖြစ်နိုင်သလို အခြေခံဥပဒေ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်များကို နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်အညီဖြစ်စေရန် ပြောင်းလဲခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ထို့ပြင် ရှိရင်းစွဲလူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအသစ်တစ်ရပ်တွင် ထည့်သွင်းခြင်း ဖြင့်လည်း ရရှိနိုင်သည်။ (ထိုင်းနိုင်ငံသည် ၎င်း၏ ၁၉၉၈ နှင့် ၂၀၀၇ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေနှစ်ခု စလုံးတွင် ထိုကဲ့သို့လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်) ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ ၁၉၈၇ အခြေခံဥပဒေသည် အမျိုးမျိုးသော လူ့အခွင့်အရေးများကို သတ်မှတ်ဖော်ပြထားပြီးဖြစ်ပြီး လက်မှတ်ရေးထိုးသော သဘောတူစာချုပ် များကို ပြည်တွင်းဥပဒေများတွင် ထည့်သွင်းဖော်ဆောင်ရမည်ဟုလည်း ဖော်ပြထားသေးသည်။ ဤကဲ့သို့ဖော်ပြချက်သည် သဘောတူစာချုပ်များကို ပြည်တွင်းတွင် မည်ကဲ့သို့ဖော်ဆောင်နိုင်သည် ဆိုသည်ကို အခြေခံဥပဒေက မည်ကဲ့သို့သတ်မှတ်ပေးနိုင်ကြောင်း ဖော်ပြနေသည့် ဥပမာကောင်း တစ်ရပ်ပင်ဖြစ်သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် ဖိလစ်ပိုင်တရားရုံးချုပ်ကို ဖိလစ်ပိုင်ဥပဒေစနစ်၏ အစိတ် အပိုင်းတစ်ရပ်အဖြစ် အသုံးပြုထားပြီးသား ဖြစ်သွားခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ကံဆိုးစွာနှင့်ပင် အခြား အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများမှာမူ နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများကို ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံလောက် လက်တွေ့အသုံးပြု ဖော်ဆောင်မှုမရှိချေ။

ဇယား ၄.၂ အရှေ့တောင်အာရှ အခြေခံဥပဒေများ

နိုင်ငံ	ပထမဆုံး အခြေခံဥပဒေ	အခြေခံဥပဒေ အရေအတွက်	လက်ရှိ အခြေခံဥပဒေ	လူ့အခွင့်အရေးကဏ္ဍနှင့် နမူနာဥပဒေများ
ဘရူနိုင်း	၁၉၅၉	၁ (ပြင်ဆင်ချက်များဖြင့်)	၂၀၀၈	လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ဆိုင်သည့် အခန်း မပါဝင်
ကမ္ဘောဒီးယား	၁၉၉၃	၁ (ပြင်ဆင်ချက်များဖြင့်)	၁၉၉၉	အခန်း ၃ - ခမာလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန် ဝတ္တရားများ (အက်ဥပဒေ - ၃၁-၅၀)
လာအို	၁၉၉၁	၁ (ပြင်ဆင်ချက်များဖြင့်)	၂၀၀၃	အခန်း ၄ - နိုင်ငံသားများ၏ အခြေခံအခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်များ (အပိုဒ် ၃၄-၅၁)
အင်ဒိုနီးရှား	၁၉၄၅	၄ ကြိမ်ပြင်ဆင်သည်။ ၁၉၅၅ ယာယီ ဖွဲ့စည်း အုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေ	၁၉၄၅/၂၀၀၂	အခန်း-၁၀(က) - အလုပ်၊ ကိုးကွယ်ခွင့်၊ ပညာရေးနှင့် လူမှုလုံခြုံရေးအခွင့်အရေး များ (အပိုဒ် -၂၇၊ ၂၈၊ ၃၁၊ ၃၂၊ ၃၄)
မလေးရှား	၁၉၅၇	၁	၁၉၅၇	အပိုဒ် ၂ - အခြေခံ လွတ် လပ်ခွင့်များ (ညီမျှမှု၊ လှုပ် ရှားမှု၊ ပြောဆိုခွင့်၊ စုဝေးခွင့်)

နိုင်ငံ	ပထမဆုံး အခြေခံဥပဒေ	အခြေခံဥပဒေ အရေအတွက်	လက်ရှိ အခြေခံဥပဒေ	လူ့အခွင့်အရေးကဏ္ဍနှင့် နမူနာဥပဒေများ
မြန်မာ	၁၉၄၈	၃	၂၀၀၈	အခန်း ၈ - နိုင်ငံသား အခြေခံအခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်များ
ဖိလစ်ပိုင်	၁၉၃၅/၁၉၈၇	၄	၁၉၈၇	အက် ၃ - အခြေခံရပိုင်ခွင့် များ၊ အက်-၁၃-လူမှုတရား မျှတရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေး
စင်ကာပူ	၁၉၆၅/၁၉၆၃	၁ (၃ ကြိမ်ပြင်ဆင်သည်)	၁၉၉၁	အပိုင်း ၄ - အခြေခံလွတ် လပ်ခွင့်များ (အပိုဒ် ၉-၁၆)
ထိုင်း	၁၉၃၂	၁၇/၁၈	၂၀၀၇	အခန်း ၃ - ထိုင်းနိုင်ငံသား များ၏အခွင့်အရေးနှင့် လွတ် လပ်ခွင့်များ
ဗီယက်နမ်	၁၉၄၆	၅ (၁ ကြိမ်ပြင်ဆင်သည်)	၂၀၁၃	အခန်း ၂ - လူ့အခွင့်အရေး၊ အခြေခံနိုင်ငံသားအခွင့်အရေး နှင့် တာဝန်များ (အပိုဒ် ၁၄- ၄၉)
အရှေ့တီမော	၂၀၀၂	၁	၂၀၀၂	အပိုင်း ၂ - အခြေခံအခွင့် အရေးများ၊ တာဝန်များ၊ လွတ်လပ်ခွင့်များနှင့် အာမခံ ချက်များ (အပိုဒ် ၁၆- ၂၈)

လူ့အခွင့်အရေးများကို အခြေခံဥပဒေများသို့ ထည့်သွင်းခြင်းမှာ အတွေ့ရများသည့် ဖြစ်ရပ်သာ ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအများစု၏ မူလအခြေခံဥပဒေများတွင် လူ့အခွင့်အရေးများပါဝင်ခြင်း မရှိချေ။ နောက်ပိုင်းတွင်မှ လူ့အခွင့်အရေးများကို ပြင်ဆင်ချက်အဖြစ်နှင့် ထည့်သွင်းခြင်း သို့မဟုတ် အသစ်ပြန်လည်ရေးဆွဲသည့် အခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းခြင်းတို့ လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်။ မည်သည်တို့က နိုင်ငံတကာစံနှုန်းနှင့်ညီသည့် အခွင့်အရေးများဖြစ်မည် ဆိုသည်ကို စဉ်းစားဆုံးဖြတ် ရသည့် အခြေအနေများမှာ ပို၍ပင် အဖြစ်များသေးသည်။ အင်ဒိုနီးရှားတွင် ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ ထိုင်းတွင် ၁၉၉၇ ခုနှစ်နှင့် မြန်မာတွင် ၂၀၀၈ ခုနှစ်တို့၌ ထိုကဲ့သို့ အခြေအနေဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ အရှေ့တောင် အာရှတွင် အခြေခံဥပဒေများက အခွင့်အရေးများ ရရှိစေရေးထက် အကန့်အသတ်များ ပို၍ ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် အခြေအနေများလည်း များစွာရှိသည်။ အခြေခံဥပဒေများသည် ပြည်သူများ ရထိုက်သည့်အခွင့်အရေးများရရှိရေးထက် တိုင်းပြည်၏အချုပ်အခြာအာဏာနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့ ပေါ်တွင်သာ ပို၍အဓိကထားလေ့ရှိသည်။ အခွင့်အရေးတစ်ရပ်ကို ရရှိမည်ဟု အာမခံချက်ပေး ထားသော်လည်း ထိုအခွင့်အရေးကိုရရှိရန် အရည်အချင်းသတ်မှတ်ချက်များနှင့် အခြား ကန့်သတ်ချက်များရှိနေခြင်းကို သာဓကများအဖြစ် တွေ့မြင်ရမည်ဖြစ်သည်။ အတွေ့ရအများဆုံးမှာ

အခြေခံဥပဒေအားလုံးနီးပါးတွင်တွေ့ရသည့် နိုင်ငံသားတာဝန်များအဖြစ် ညွှန်းဆိုဖော်ပြခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ အခွင့်အရေးများမှာ တာဝန်ယူမှုများမှသာလာသည်ဟု ရှုမြင်ခြင်းမှာ လူ့အခွင့်အရေး များမှာ ဓမ္မရာပါနှင့် တစ်စုံတစ်ဦးက မဖယ်ရှားပစ်နိုင်သော ရပိုင်ခွင့်များဖြစ်သည် ဟူသည့် အခြေခံစည်းမျဉ်းများကို ဆန့်ကျင်လျက်ရှိနေသည်။ အခွင့်အရေးတစ်ရပ်ကို ရရှိရန်အတွက် တာဝန် တစ်ရပ်ကို ထမ်းဆောင်နေခြင်းမျိုး မရှိသင့်ချေ။ အခြား အတွေ့ရများသော ကန့်သတ်ချက်မှာ လူ့အခွင့်အရေးကို ပြည်တွင်းဥပဒေများအရ ကန့်သတ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤကန့်သတ်ချက်သည် တိုင်းပြည်၏အမြင့်ဆုံးဥပဒေဖြစ်သော အခြေခံဥပဒေက ပြည်တွင်းဥပဒေများကို လိုက်နာရသည့် သဖွယ်ဖြစ်နေသဖြင့် ထူးဆန်းသော လုပ်ဆောင်မှုတစ်ရပ်လည်း ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် တွေ့ရသည့် ကန့်သတ်ချက်မှာ တိုင်းပြည်၏တည်ငြိမ်မှုကို ပျက်ပြားစေသည်။ ဆန့်ကျင်သည်ဟု ထင်မြင်သမျှသော လူ့အခွင့်အရေးများ အားလုံးကို ရာဇဝတ်မှုများအဖြစ် သတ်မှတ်ကန့်သတ် ပစ်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ကန့်သတ်ပစ်လိုက်ခြင်းဖြင့် နိုင်ငံတော်အစိုးရတွင် တိုင်းပြည်အတွက် ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ရပ်အဖြစ် ယူဆပါက အခွင့်အရေးတစ်ရပ်ကို ကန့်သတ်ပိတ်ပင်ပိုင်ခွင့်၊ ငြင်းပယ် ပိုင်ခွင့်ရှိသည့် အခွင့်အာဏာရှိသွားမည်ဖြစ်သည်။ ဤနေရာတွင် တိုင်းပြည်အတွက် ခြိမ်းခြောက်မှု ဟူသည်မှာ အဓိပ္ပာယ် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖွင့်ဆိုနိုင်သောစကားလုံးဖြစ်လျက်ရှိသည်။ အထင်ရှားဆုံး ဥပမာတစ်ရပ်မှာ စင်ကာပူနှင့် မလေးရှားတို့၏ ပြည်တွင်းလုံခြုံရေး အက်ဥပဒေ (ISA) ဖြစ်ပြီး ယင်းဥပဒေက လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်ကို တရားရုံးတွင်စစ်ဆေးမေးမြန်းခြင်းမရှိဘဲ ဖမ်းဆီး ထိန်းသိမ်းခွင့်ကို အစိုးရနှစ်ရပ်လုံးကို ပေးထားသည်။ စင်ကာပူနိုင်ငံတွင် s 8(1)(a) အရ နှစ်နှစ်အထိ ထိန်းသိမ်းထားခွင့်ရှိနေသည်။

အရှေ့တောင်အာရှအခြေခံဥပဒေများသည် ကိုးကွယ်ရာဘာသာတစ်ခု၊ လူမျိုးစုတစ်ခုကို ဦးစားပေးထားခြင်းများရှိသည်ကိုလည်း မှတ်သားရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အင်ဒိုနီးရှား အခြေခံ ဥပဒေ၏ အက်ဥပဒေပုဒ်မ ၂၉ တွင်ဆိုလျှင် နိုင်ငံတော်၏ဖြစ်တည်မှုသည် ဘုရားသခင်တစ်ပါးတည်း ပေါ်တွင်သာရှိအပ်သည့် ယုံကြည်ချက်အပေါ်တွင် အခြေခံရမည်ဟု ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ ဘရူနိုင်း၊ မလေးရှားနှင့် မြန်မာတို့၏ အခြေခံဥပဒေများသည် ဘာသာတရားအချို့ကိုသာ အသိအမှတ်ပြုထားပြီး ထိုအချက်က ဘာသာရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်ခွင့်ကို ပိတ်ပင်ကန့်သတ်လျက် ရှိသည်။

ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အပြန်အလှန်ဝေဖန်ခြင်း
မြန်မာ့အခြေခံဥပဒေ

- မြန်မာ့အခြေခံဥပဒေတွင် အောက်ပါအပိုဒ်ခွဲနှစ်ခုကို ကြည့်ပါ။
- ၃၅၁။ မိခင်များ၊ ကလေးသူငယ်များနှင့် ကိုယ်ဝန်ဆောင်သည်အမျိုးသမီးများသည် ဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားသော သက်ဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများကို အညီအမျှခံစားခွင့်ရှိစေရမည်။
 - ၃၅၂။ နိုင်ငံတော်သည် အလုပ်အကိုင်ခန့်ထားရာတွင်ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်း ရွေးချယ်တာဝန် ပေးရာတွင်ဖြစ်စေ သတ်မှတ်သောအရည်အချင်းနှင့်ပြည့်စုံပါက ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ မည်သည့်နိုင်ငံသားကိုမျှ လူမျိုး၊ ဇာတိ၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ သာသနာ၊

အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးကို အကြောင်းပြုလျက် ရာထူးရွေးချယ်ခန့်ထားခြင်းကို ခွဲခြားမှုမပြုရ။ သို့ရာတွင် အမျိုးသားများနှင့်သာ လျော်ကန်သင့်မြတ်သည့် ရာထူးတာဝန်များအတွက် အမျိုးသားများအား ရွေးချယ်ခန့်ထားခြင်းကို ဤပုဒ်မအရ အဟန့်အတားမဖြစ်စေရ။

ဤအပိုဒ်ခွဲနှစ်ခုတွင် မည်သည့်လူ့အခွင့်အရေးကန့်သတ်မှုများ ပါဝင်နေသနည်း။ ၎င်းတို့သည် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှမှုအပေါ် အပြည့်အဝ လေးစားမှုရှိသည်ဟု ထင်ပါသလား။ ပြဿနာအချို့ရှိနေပါသည်။

- ၁။ အပိုဒ်ခွဲ ၃၅၁ အရ သာတူညီမျှအခွင့်အရေးဆိုသည်မှာ ဥပဒေအရ ပြဋ္ဌာန်းထားမှုများကိုသာ ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ဆိုလျှင် ဥပမာအနေဖြင့် ကွာရှင်းရာတွင် အမျိုးသမီးများ တန်းတူညီမျှ အခွင့်အရေးရရှိရေးအတွက် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းထားမှုမရှိလျှင် ၎င်းတို့အနေဖြင့် သာတူညီမျှ အခွင့်အရေးရရှိတော့မည်မဟုတ်ချေ။
- ၂။ အပိုဒ်ခွဲ ၃၅၁ သည် မိခင်တိုင်း၊ ကလေးတိုင်း၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင်သည် အမျိုးသမီးတိုင်းအတွက်ဟု ဆိုထားသော်လည်း အပိုဒ်ခွဲ ၃၅၂ တွင် နိုင်ငံသားများအတွက်သာ ဖော်ပြထားသည်ကို သတိပြုမိပါသလား။ သို့ဆိုလျှင် လုပ်ငန်းခွင်များတွင် နိုင်ငံသားမဟုတ်သူများကို ခွဲခြား ဆက်ဆံမှုများ ရှိလာနိုင်သည်မဟုတ်ပါလား။
- ၃။ အပိုဒ်ခွဲ ၃၅၂ တွင် အမျိုးသားများအတွက်သာ သီးသန့်သတ်မှတ်ထားသော အလုပ်များ ရှိနေသည်။ ထိုအလုပ်များမှာ မည်သည့်အလုပ်အကိုင်များဖြစ်နိုင်သနည်း။ အမျိုးသားများသာ လုပ်နိုင်သော အလုပ်တစ်ခုမှာ မည်သည့်အလုပ် ဖြစ်ပါသနည်း။ ဤအပိုဒ်ခွဲသည် အစိုးရ အနေဖြင့် မည်သည့်အရာက အမျိုးသမီးများနှင့် သင့်လျော်ခြင်းမရှိဟု ထင်ရာမြင်ရာ ဆုံးဖြတ် ခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးများကို ခွဲခြားဆက်ဆံနိုင်စေလောက်သည်အထိ မရေမရာဖြစ်လျက်ရှိသည်။

၄.၃ အမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေး အင်စတီကျူးရှင်းများ (National Human Rights Institutions)

အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေး အင်စတီကျူးရှင်းတစ်ရပ် (NHRI) ဆိုသည်မှာ တိုင်းပြည်အတွင်း လူ့အခွင့်အရေး အကာအကွယ်ပေးရန်နှင့် မြှင့်တင်ပေးရန် ဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားသော နိုင်ငံတော်တရားဝင်အင်စတီကျူးရှင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ NHRI သည် တရားရုံးများကဲ့သို့သော အခြားအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ အပြည့်အဝလုပ်ဆောင်စေရန် ထောက်ပံ့ပေးသည်။ သို့သော် အခြားအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့်မတူဘဲ ထူးခြားသည်မှာ ၎င်းသည် အစိုးရနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းကြား နှင့် ၎င်း၏နိုင်ငံနှင့် ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးစနစ်တို့ကြားတွင် အရေးကြီးသည့် ပေါင်းကူးတံတား တစ်ခုသဖွယ် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။ နောက်ထပ်လက္ခဏာသွင်ပြင်တစ်ရပ်မှာ NHRI သည် အစိုးရ၏အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင်မရှိဘဲ သီးခြားလွတ်လပ်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ လွတ်လပ်စွာဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိမှုမှာ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ထိထိရောက်ရောက် ဆောင်ရွက်ရန် အတွက် အလွန်တရာ အရေးကြီးလှသည်။

၄.၃.၁ NHRI များမွေးဖွားခြင်း

ပထမဆုံးများကို ၁၉၇၀ လွန်နှစ်များနှင့် ၁၉၈၀ လွန်နှစ်များတွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့ပြီး အဓိကအားဖြင့် ကနေဒါ၊ သြစတြေးလျနှင့် နယူးဇီလန်တို့ကဲ့သို့သော ဓနသဟာယနိုင်ငံများတွင် စတင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ သို့သော် ပထမဆုံးအနေဖြင့် NHRI များကို ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအတည်ပြု ထောက်ခံချက်ပေးလိုက်သော ၁၉၉၃ ခုနှစ်က ဗီယက်နာကြေညာချက်နှင့် လုပ်ဆောင်ချက် အစီအစဉ်က NHRI လှုပ်ရှားမှုတွင် အရေးပါသော နှစ်တစ်နှစ် ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုအဖြစ်အပျက်က လူ့အခွင့်အရေး အကာအကွယ်ပေးရေးနှင့် မြှင့်တင်ရေးတွင် နိုင်ငံတော် အင်စတီကျူးရှင်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို အရေးပါစေရန်နှင့် အပြုသဘောဆောင်စေရန် ထပ်လောင်းအတည်ပြုပေးလိုက် နိုင်ပြီး နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံချင်းစီတွင် အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ခု တည်ထောင်ရန်လည်း တိုက်တွန်းအားပေးခဲ့သည်။ (ကြေညာချက်၏ အပိုင်း ၁၊ အပိုဒ် ၃၆)။ ဒုတိယအနေဖြင့် ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံက လူ့အခွင့်အရေး အကာအကွယ်ပေးရေးနှင့် မြှင့်တင်ရေးတွင် နိုင်ငံတော် အင်စတီကျူးရှင်းများ၏အခန်းကဏ္ဍနှင့်ဆက်နွှယ်နေသော စည်းမျဉ်းများကို NHRI များအတွက် အနိမ့်ဆုံးရှိရမည့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများအဖြစ် ချမှတ်ခဲ့သည်။ (ယင်းကို များသောအားဖြင့် ပဲရစ် စည်းမျဉ်းများဟု ရည်ညွှန်းပြောဆိုလေ့ရှိသည်။) တတိယအနေဖြင့်မူ ၁၉၉၃ ခုနှစ်၌ပင် လူ့အခွင့် အရေး အကာအကွယ်ပေးရေးနှင့် မြှင့်တင်ရေးအတွက် နိုင်ငံတော်အင်စတီကျူးရှင်းများ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရေး နိုင်ငံတကာကော်မတီ International Coordinating Committee of National Institutions for the Promotion and Protection of Human Rights ကို နိုင်ငံတကာ NHRI ကွန်ရက်အဖြစ် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ (ထိုကော်မတီကို အတိုကောက်အနေဖြင့် ICC ဟု ခေါ်ဆို သော်လည်း ICC ဟုပင် အတိုကောက်ခေါ်ဆိုသည့် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုတရားရုံး (International Criminal Court)နှင့် မည်သို့မျှသက်ဆိုင်ခြင်းမရှိကြောင်း သတိချပ်ရမည်)။ ထို့ကြောင့် ၁၉၉၃ ခုနှစ်မှစ၍ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းများ၏ အရေအတွက်မှာ လျင်မြန်သည့်နှုန်းဖြင့် မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ၁၉၉၀ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာတစ်ဝန်း၌ အရေအတွက် ၁၀ ခုအောက်သာရှိခဲ့သည်။ ယခုအခါတွင် ၁၀၀ ကျော်ရှိနေပြီဖြစ်ပြီး ပဲရစ်စည်းမျဉ်းများနှင့်ညီညွတ်သောအရေအတွက်မှာ ၇၀ နီးပါးအထိရှိနေပြီဖြစ်သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင်ဆိုလျှင် အရှေ့တောင်အာရှ ခြောက်နိုင်ငံတွင် NHRI များ ရှိနေပြီဖြစ်ပြီး ထိုနိုင်ငံများမှာ အင်ဒိုနီးရှား၊ မလေးရှား၊ မြန်မာ၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ထိုင်း နှင့် အရှေ့တီမော တို့ဖြစ်သည်။

၄.၃.၂ NHRI အမျိုးအစားများနှင့် ၎င်းတို့၏လုပ်ဆောင်ချက်များ

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် NHRI တစ်ခုသာ ရှိရမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ရမည့် ကဏ္ဍ များတွင် လွတ်လပ်စွာဆုံးဖြတ်နိုင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ဤဆုံးဖြတ်ချက်ကို တိုင်းပြည်၏ လက်ရှိ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်ရေးမူဘောင်၊ ဥပဒေ၊ နိုင်ငံရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုစနစ်များနှင့် လူစွမ်းအား နှင့် ဘဏ္ဍာရေးအရင်းအမြစ်များရရှိနိုင်မှု စသည့်အချက်များစွာပေါ်တွင် မူတည်၍ ဆုံးဖြတ်ရမည် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံက အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုကို ပေးအပ်ရန် ဆုံးဖြတ်ထားသည့် အခန်းကဏ္ဍများအပေါ်မူတည်၍ အသင့်လျော်ဆုံး NHRI အမျိုးအစားကို တည်ထောင်ရမည်ဖြစ်သည်။ အဓိကအားဖြင့် NHRI လေးမျိုး ရှိသည်။

(က) လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်

လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်များသည် အရွယ်အစားအရော လုပ်ဆောင်ချက်အရပါ ကုန်ကျစရိတ်အများဆုံး NHRI များဖြစ်သည်။ ဤဖွဲ့စည်းပုံတွင် လူ့အခွင့်အရေး အကာအကွယ် ပေးရေးနှင့် မြှင့်တင်ရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး တာဝန်အများအပြား ထမ်းဆောင်ရမည့် ကျွမ်းကျင်သူ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်အရေအတွက် အတော်များများ ပါဝင်နိုင်ပြီး အဖွဲ့ဝင်အရေအတွက်မှာ နိုင်ငံ အလိုက် အမျိုးမျိုးကွဲပြားနိုင်ရာ ဥပမာအနေဖြင့် ဖိလစ်ပိုင်၏ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်တွင် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် ၅ ဦးသာရှိပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင်မူ ၁၅ ဦးအထိရှိနေသည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ ဖိလစ်ပိုင်၏ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်မှာ အရှေ့တောင်အာရှတွင် အကြီးဆုံး NHRI ဖြစ်ပြီး ဝန်ထမ်း ပေါင်း ၆၀၀ ကျော်ရှိသည်။

လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်များကို များသောအားဖြင့် ကာလတစ်ခုသတ်မှတ် ခန့်အပ် ထားသော အချိန်ပြည့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် တစ်ဦး သို့မဟုတ် ထို့ထက် အရေအတွက်ပိုမိုသော ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များကဦးဆောင်လေ့ရှိသည်။ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များသည် ပြည်သူ့မျက်နှာစာ ဖြစ်ပြီး NHRI ၏အသံလည်းဖြစ်သည်။ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များကို ခန့်အပ်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်မှာ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အကြံပေးဆွေးနွေးမှုများပါဝင်သည့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ် ဖြစ်သင့်သည်။ ထို့အတူ ကော်မရှင်အဖွဲ့အဝင်များ ခန့်အပ်ရာတွင် မတူကွဲပြားသည့် အဖွဲ့အစည်း အသီးသီးမှပုဂ္ဂိုလ်များပါဝင်ရန်လည်း အရေးကြီးသည်။ ၎င်းတို့သည် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ မတူညီသည့် အစိတ်အပိုင်းအသီးသီးကို ထင်ဟပ်ရမည်ဖြစ်ပြီး ကျား၊ မ ဂုန်ဒါအရလည်း ညီမျှမှု ရှိရမည်ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဥပဒေပညာရှင်များ၊ ပညာရေးနယ်ပယ်မှပညာရှင်များ၊ အရပ်ဘက် လူမှုတက်ကြွ လှုပ်ရှားသူများ၊ အစိုးရအရာရှိများ စသဖြင့် ကဏ္ဍအစုံမှသူများ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး အညီအမျှ ပါဝင်ရမည်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

(ခ) အကြံပေးနှင့် အတိုင်ပင်ခံအဖွဲ့အစည်းများ

အကြံပေးနှင့် အတိုင်ပင်ခံအဖွဲ့အစည်းများသည် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ် အမျိုးမျိုးတွင် အစိုးရများကို ခြေခြေမြစ်မြစ်ရှိသော အကြံဉာဏ်များနှင့် ထောက်ခံချက်များပေးသော NHRI များဖြစ်သည်။ အကြံပေးနှင့်အတိုင်ပင်ခံအဖွဲ့အစည်းများသည် နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသတွင်း လူ့အခွင့်အရေး လုပ်ငန်းဆောင်တာများတွင်လည်း ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရသည်။ ၎င်းတို့သည် တိုင်ကြား ချက်များကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း သို့မဟုတ် တရားရုံး၏ လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပါဝင်ကူညီခြင်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိချေ။ ၎င်းတို့ကို ဥရောပတွင်သာအတွေ့ရများပြီး အရှေ့တောင်အာရှတွင် တွေ့ရခြင်း မရှိချေ။

(ဂ) သုတေသနအဖွဲ့အစည်းများ

သုတေသနအဖွဲ့အစည်းများသည် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သုတေသနအခြေပြု အကြံပေး အဖွဲ့ Think Tank များ ဖြစ်သည်။ ထို အဖွဲ့အစည်းများသည် ဘာသာရပ် အထူးပြု လေ့လာမှုများ ပြုလုပ်လေ့ရှိပြီး လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အရေးကိစ္စရပ်များ လေ့လာရာတွင် ကျွမ်းကျင်သူများ၏

ပူးပေါင်းပါဝင်မှုကို ရရှိစေသည်။ အကြံပေးနှင့် အတိုင်ပင်ခံအဖွဲ့အစည်းများကဲ့သို့ပင် သုတေသန အဖွဲ့အစည်းများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းထံမှ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ တိုင်တန်းချက်များ လက်ခံရရှိလေ့ မရှိပေ။ အရှေ့တောင်အာရှတွင် သုတေသနအဖွဲ့အမျိုးအစား NHRI တစ်ခုမျှမရှိချေ။

(ဃ) ပေါင်းစပ်အင်စတီကျူးရှင်းများ

အချို့ NHRI များမှာ မတူညီသည့်အခန်းကဏ္ဍအမျိုးအစား ပေါင်းစပ်ထားခြင်းကြောင့် သီးခြားအမျိုးအစားတစ်ရပ်အဖြစ် ရပ်တည်ခြင်းမရှိကြချေ။ ၎င်းတို့ကို ပေါင်းစပ်အင်စတီကျူးရှင်း များဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။ အချို့သည် တိုင်ကြားချက် လက်ခံစစ်ဆေးရေး အရာရှိကဲ့သို့ လုပ်ပိုင်ခွင့် (လုပ်ငန်းခွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကဲ့သို့သော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုတစ်ရပ်ကို ကြားဝင်စေ စပ်ပေးနိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် စုံစမ်းစစ်ဆေးခွင့် ရှိသော)ကို လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် တစ်ရပ်၏ လုပ်ငန်းတာဝန်အားလုံး၊ သို့မဟုတ် တချို့တစ်ဝက်နှင့် ပေါင်းစပ်ထားတတ်သည်။ အရှေ့တီမော၏ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် တရားမျှတမှုဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေးရုံးမှာ ပေါင်းစပ် NHRI နမူနာတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ထိုအဖွဲ့၏အခန်းကဏ္ဍများတွင် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်း၏ တိုင်ကြားချက်များကို စုံစမ်းခြင်း နှင့် ဖြေရှင်းခြင်း၊ အစိုးရကို လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အကြံဉာဏ်များပေးခြင်း၊ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းရာ နေရာများသို့ သွားရောက်လေ့လာခြင်းနှင့် တရားရုံးများ၊ ခုံသမာဓိဖြင့်ဆုံးဖြတ်သော ခုံရုံးများ၊ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ စုံစမ်းရေးကော်မရှင်များသို့ တက်ရောက်ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ ကုလသမဂ္ဂက မှတ်ချက်ပြုသကဲ့သို့ပင် ပေါင်းစပ်အင်စတီကျူးရှင်းများသည် ဆောင်ရွက်ရန် ရှိသည်များကို တစ်ဖွဲ့ တည်းနှင့် အပြီးအစီးဆောင်ရွက်နိုင်သော အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် အရင်းအမြစ် များကို အဖွဲ့အစည်းအများအပြားသို့ ပျံ့နှံ့သွားစေဘဲ အင်စတီကျူးရှင်းတစ်ခုတည်းတွင်သာ စုပြုံအသုံးပြုနိုင်သည့် အကျိုးကျေးဇူးကိုလည်း ရရှိစေသည်။

အောက်ကဇယားတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း အရှေ့တောင်အာရှ၏ NHRI အများစုမှာ ကော်မရှင်များဖြစ်သည်။

ဇယား ၄-၃ အရှေ့တောင်အာရှရှိ NHRI များ

နိုင်ငံ	အမည်	အမျိုးအစား	တည်ထောင်သည့် ခုနှစ်
အင်ဒိုနီးရှား	အင်ဒိုနီးရှားအမျိုးသား လူ့အခွင့် အရေးကော်မရှင် (Komnas HAM)	လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်	၁၉၉၃
မလေးရှား	မလေးရှား လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် (SUHAKAM)	လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်	၁၉၉၉
မြန်မာ	မြန်မာ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်	လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်	၂၀၁၁
ဖိလစ်ပိုင်	ဖိလစ်ပိုင် လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်	လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်	၁၉၈၇

နိုင်ငံ	အမည်	အမျိုးအစား	တည်ထောင်သည့် ခုနှစ်
ထိုင်း	ထိုင်း အမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်	လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်	၁၉၉၉
အရှေ့တီမော	လူ့အခွင့်အရေးနှင့် တရားမျှတမှုထောက်ပံ့ရေး	ပေါင်းစပ် အင်စတီကျူးရှင်း	၂၀၀၄

၄.၃.၃ NHRI များ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များ

NHRI တစ်ရပ်၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ လူ့အခွင့်အရေးအကာအကွယ်ပေးရေးနှင့် မြှင့်တင်ခြင်းကို နိုင်ငံတော်အဆင့် ဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါအဖွဲ့များကို စတင်ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်သည့် ဥပဒေအရ ထိုရည်ရွယ်ချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်သည့် အခွင့်အာဏာများလည်း နှင်းအပ်ထားရမည်ဖြစ်သည်။ လူ့အခွင့်အရေးကိုကာကွယ်ရန်နှင့် မြှင့်တင်ရန်အတွက် အခန်းကဏ္ဍအမျိုးမျိုး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ရှိလိမ့်မည်ဖြစ်ပြီး ထိုတာဝန်များထဲတွင် အောက်ပါတို့ပါဝင်နိုင်သည်။

- လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ပညာပေးရေးနှင့် အသိပညာမြှင့်တင်ရေးအတွက် အစိုးရနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတို့နှင့်အတူ ဆောင်ရွက်ခြင်း
- လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာမူဝါဒများနှင့် အစီအမံများဖွံ့ဖြိုးရေးတွင် ပါဝင်ကူညီကာ အစိုးရနှင့်အတူ ဆောင်ရွက်ခြင်း
- ဥပဒေကြမ်းများ၊ တည်ဆဲဥပဒေများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများမှာ တိုင်းပြည်၏ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် ကိုက်ညီနေစေရန် ဥပဒေပြုအမတ်များနှင့် တွဲဖက်ဆောင်ရွက်ခြင်း
- လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မေးခွန်းများထွက်ပေါ်စေနိုင်သော တရားရုံး၏လုပ်ဆောင်ချက်များတွင် ပါဝင်အကြံပြုပေးခြင်း
- လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာအရေးကိစ္စများအားလုံးနှင့်ပတ်သက်ပြီး စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း သို့မဟုတ် စုံစမ်းမေးမြန်းခြင်း
- လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းထံမှ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ တိုင်ကြားချက်များကို ကြားဝင်ညှိနှိုင်းခြင်း၊ စေ့စပ်ပေးခြင်းစသည်တို့ အပါအဝင် လက်ခံခြင်းနှင့် ဖြေရှင်းပေးခြင်း
- ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းရာနေရာများကို လေ့လာသုံးသပ်ခြင်းနှင့် စောင့်ကြည့်ထိန်းကျောင်းခြင်း
- ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ယန္တရား၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာများတွင် ပါဝင်ခြင်း

NHRI တစ်ခုစီတိုင်းတွင် မည်သည့်လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို ဆောင်ရွက်နိုင်သည်ဆိုသည်ကို သတ်မှတ်ထားသော တိကျသည့် စာရင်းတစ်ရပ်ရှိရသည်။ ထိုလုပ်ပိုင်ခွင့်တို့ကို သက်ဆိုင်ရာ NHRI စတင်တည်ထောင်ရန် ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေတွင် အသေးစိတ် ဖော်ပြထားလေ့ရှိသည်။ ထိုဥပဒေသည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် အခြေခံဥပဒေ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ် ဖြစ်နေနိုင်သလို တစ်ခါတစ်ရံတွင်လည်း သီးခြားလွတ်လပ်သည့် ဥပဒေတစ်ရပ်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ NHRI က လုပ်ဆောင်

နိုင်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်များမှာ မိမိရရှိနိုင်သည့်အရင်းအမြစ်များနှင့် တိုင်းပြည်က မိမိအပေါ် လိုလားမှုအပေါ်မူတည်၍ အကန့်အသတ်များ ရှိနေနိုင်သည်။ အကယ်၍ NHRI သည် သေးငယ်ပြီး ရန်ပုံငွေလည်း မရရှိလျှင် ရည်မှန်းချက်များကို ဖော်ဆောင်ရန် ခက်ခဲမည်ဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ် ဖြေရှင်းရန် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာပြဿနာများ အများအပြားရှိနေသော နိုင်ငံတစ်ခုမှ NHRI ဆိုလျှင်လည်း ဝန်နှင့်အား မမျှ ဖြစ်နေမည်ဖြစ်သည်။ အောက်တွင်ဖော်ပြထားသောဇယားတွင် NHRI အားလုံးသည် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ပညာပေးရေး၊ သုတေသန၊ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးနှင့် တိုင်ကြား ချက်များလက်ခံရေးတို့တွင် ပါဝင်နေသည်ကိုတွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ အချို့ NHRI များသည် အကျဉ်း ထောင်များကို ဝင်ရောက်ခွင့် သို့မဟုတ် တရားရုံးအမှုများတွင် ပါဝင်ခွင့်တို့အတွက် အထူးအခွင့် အာဏာများ ရှိကြသည်။

ဇယား ၄-၄ အရှေ့တောင်အာရှ NHRI များ၏ အာဏာ

	အင်ဒိုနီးရှား အမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင်	မလေးရှား လူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင်	မြန်မာ လူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင်	ဖိလစ်ပိုင် လူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင်	ထိုင်းအမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင်	အရှေ့တီမော လူ့အခွင့်အရေး နှင့်တရားမျှတမှု ဆိုင်ရာအကူ အညီပေးရေးအဖွဲ့
တိုင်ကြားချက် လက်ခံခြင်း	✓	✓	✓	✓	✓	✓
စုံစမ်း စစ်ဆေးမှုများ ဆောင်ရွက်ခြင်း	✓	✓	✓	✓	✓	✓
သက်သေ ခေါ်ယူခြင်း	✓	✓	✓		✓	✓
အကျဉ်းထောင် အတွင်း ဝင်ရောက်ခွင့်	✓	✓	✓	✓		✓
ကြားဝင် ဆောင်ရွက်ခြင်း	✓			✓	✓	✓
တရားရုံးလုပ် ငန်းများတွင် ပါဝင်ကူညီခြင်း				✓		✓
အစိုးရကိုအကြံ ဉာဏ်ပေးခြင်း	✓	✓	✓	✓	✓	✓
စုံစမ်းမှု သုတေသန	✓	✓	✓	✓	✓	✓
လူ့အခွင့်အရေး ပညာပေးခြင်း	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ပြည်တွင်းတာဝန်ဝတ္တရားများအပြင် NHRI များသည် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံနှင့် ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးစနစ်ကြားတွင် အရေးကြီးသော ပေါင်းကူးတံတားတစ်ခုအဖြစ်လည်း ဆောင်ရွက်ရ သည်။ NHRI များသည် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၊ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးသဘောတူညီမှု စောင့်ကြည့်ထိန်းကျောင်းရေးအဖွဲ့များ (လာမည့်အခန်းတွင် ဆွေးနွေးသွားမည်) အပါအဝင် ကုလ သမဂ္ဂလူ့ အခွင့်အရေးယန္တရားအတော်များများတွင် အထူးအခွင့်အရေးရကာ တက်ရောက်သူ နေရာနှင့် လေ့လာသူ နေရာတို့မှလည်း ပါဝင်ခွင့်ရရှိသည်။ ဤနေရာတွင် အရေးကြီးသည်မှာ ကုလသမဂ္ဂအစည်းအဝေးများသို့ တက်ရောက်ခွင့်၊ ပါဝင်ဆွေးနွေးခွင့်တို့ကဲ့သို့သော အခွင့်အရေး များမှာ A အဆင့် သို့မဟုတ် ပဲရစ်စည်းမျဉ်းများနှင့်ကိုက်ညီသော (လာမည့်အခန်းတွင် ဆွေးနွေး သွားမည်) NHRI များအတွက်သာ အထူးကန့်သတ်ထားကြောင်း သိရှိထားရန် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော် အဆင့် ကျွမ်းကျင်မှုရှိ သီးခြားလွတ်လပ်သောအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်အနေဖြင့် NHRI များသည် အရေး ကြီးသည့် သတင်းအချက်အလက်များနှင့် အမြင်များကို ကုလသမဂ္ဂ၏လုပ်ငန်းများနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များထံသို့ တင်သွင်းပေးရသည်။ ကုလသမဂ္ဂက မိမိတို့လူ့အဖွဲ့အစည်း အတွက်ချမှတ်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အများပြည်သူသိရှိစေရန် ပညာပေးခြင်း၊ အကောင်အထည် ဖော်ခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့်လည်း NHRI များသည် ကုလသမဂ္ဂ၏ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အပေါင်း လက္ခဏာဆောင်သော ပြောင်းလဲမှုများဖြစ်စေရန် တစ်ဆင့် ပြန်လည်ဆောင်ရွက်ပေးရသည်။

၄.၃.၄ NHRI စံနှုန်းများကို စောင့်ကြည့်ထိန်းကျောင်းခြင်း

NHRI များ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်၍ တင်းကျပ်စွာ ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိသော်လည်း ပဲရစ်စည်းမျဉ်းများတွင်ပါဝင်သည့် အနိမ့်ဆုံးရှိရမည့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်တော့ ကိုက်ညီမှု ရှိရမည်ဖြစ်သည်။ ပဲရစ်စည်းမျဉ်းများတွင် အဆင့်၊ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းမှု၊ အာဏာ နှင့် လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်ပုံနည်းလမ်းများကိုဖော်ပြထားရာ NHRI များတွင် ရှိရမည့် အနိမ့်ဆုံး နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများမှာ -

- ယေဘုယျလူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများအပေါ် အခြေခံထားသည့် ကျယ်ပြန့်ပြီး ရှင်းလင်းသော လုပ်ပိုင်ခွင့်တစ်ရပ် ရှိရမည်။
- အစိုးရ၏အုပ်ချုပ်မှုအောက်မှ လွတ်ကင်းမှုရှိရမည်။
- လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ မတူညီသော ယဉ်ကျေးမှု၊ လူမျိုး၊ စသည်ဖြင့် အုပ်စုအမျိုးမျိုးကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ထင်ဟပ်နိုင်သော အဖွဲ့ဝင်များ ပါဝင်ကာ ဗဟုယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ်ဖြစ်ရမည်။
- အစိုးရက အရင်းအမြစ်များ လုံလုံလောက်လောက် ထောက်ပံ့ပေးထားရမည်။
- စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများအတွက် လုံလောက်သော အခွင့်အာဏာရှိရမည်။
- ပြည်သူများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုရှိပြီး အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့်လည်း ပူးပေါင်းဆောင် ရွက်မှုရှိရမည်။

NHRI တိုင်းကို OHCHR ၏ထောက်ပံ့မှုဖြင့် ICC ၏ကော်မတီတစ်ရပ်က ပဲရစ်စည်းမျဉ်း များနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိ မရှိ အချိန်မှန် အကဲဖြတ်ပြီး တရားဝင်အဆင့် သတ်မှတ်ချက်များ ပေးအပ်သည်။

ထိုကဲ့သို့ NHRI များကို သုံးသပ်ချက်များပေးအပ်ရာတွင် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများကလည်း အစီရင်ခံချက်များနှင့် သတင်းအချက်အလက်များ ပေးပို့တင်သွင်းပါရန် ဖိတ်ခေါ်လေ့ရှိသည်။ အရှေ့တောင်အာရှ လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းများသည် NHRI များဆိုင်ရာ အာရှ NGO ကွန်ရက်၏ ဦးဆောင်မှုဖြင့် သုံးသပ်ချက်များအတွက် သတင်းအချက်အလက်များတင်သွင်းရန် အထူးတလည် တက်တက်ကြွကြွ ရှိလေ့ရှိသည်။

ပဲရစ်စည်းမျဉ်းများနှင့်ကိုက်ညီသော NHRI များကို A အဆင့် သတ်မှတ်ပြီး အပြည့်အဝ ကိုက်ညီခြင်းမရှိဟု အကဲဖြတ်ခံရသော NHRI များကို B အဆင့် သတ်မှတ်ကာ မကိုက်ညီသော NHRI များကိုမူ C အဆင့် သတ်မှတ်သည်။ ယခုစာအုပ် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည့်အချိန်တွင် အရှေ့တောင် အာရှ ၆ နိုင်ငံ၏ NHRI များသည် A အဆင့် သတ်မှတ်ခံထားရသည်။ ခြွင်းချက်အနေဖြင့် အခြား အရှေ့တောင်အာရှ NHRI များနှင့်ယှဉ်လျှင် အသစ်ဖြစ်လျက်ရှိသော ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင်မှ စတင် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်သည့် မြန်မာ့လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ကိုမူ အကဲဖြတ်သုံးသပ်ခြင်း မရှိသေးချေ။ ဤလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ဒုတိယနေရာမှ အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍမှာ ပဲရစ်စည်းမျဉ်းများကို အဓိပ္ပာယ် ရှင်းလင်းထုတ်ပြန်ချက်များဖြစ်သော အထွေထွေလေ့လာသုံးသပ်ချက်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ဖြစ်သည်။ အထွေထွေ လေ့လာသုံးသပ်ချက်များသည် စည်းမျဉ်းတစ်ခုစီတိုင်းကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းနှင့် အသေး စိတ် ဖော်ပြပေးသည်။ ထိုရှင်းပြချက်ထဲတွင် ကောင်းမွန်သော လက်တွေ့ဥပမာများ ထည့်သွင်း ဖော်ပြခြင်းဖြင့် NHRI များ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များ၏ အနှစ်သာရနှင့် ပတ်သက်ပြီး NHRI များကိုရော နိုင်ငံတော်အာဏာပိုင်များကို လမ်းညွှန်ပြသပေးကာ ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် ပဲရစ်စည်းမျဉ်းများ ဆက်လက်ပြီး အသက်ဝင် ထိရောက်မှုရှိနေစေရန် ဆောင်ရွက်သည်။

ICC အပြင် အာဖရိက၊ အမေရိက၊ အာရှနှင့်ပစိဖိတ်နှင့် ဥရောပတို့ကို လွှမ်းခြုံမှုရှိသော ဒေသတွင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့အစည်း ၄ ခုရှိသေးသည်။ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေး အင်စတီ တူးကျွမ်းရှင်းများအတွက် အာရှပစိဖိတ်ဖိုရမ် [Asia Pacific Forum of National Human Rights Institutions (APF)] သည် အာရှပစိဖိတ်ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။ APF သည် အဖွဲ့ဝင် NHRI များကို ထောက်ပံ့ပေးရန်နှင့် လုပ်ငန်းများ အားကောင်းစေရန် သင်တန်း များ၊ အရည်အသွေးတည်ဆောက်မှုဝန်ဆောင်မှုများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပံ့ပိုးပေးသည်။ APF သည် ဒေသတွင်းလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အရေးကိစ္စများ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအတွက် ဒေသတွင်း ကွန်ရက်တစ်ခုအဖြစ်လည်း ဆောင်ရွက်ပြီး NHRI မရှိသေးသောတိုင်းပြည်များတွင် NHRI များ တည်ထောင်နိုင်ရန် ဒေသတွင်းရှိ အစိုးရနှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လက်တွဲဆောင်ရွက် သည်။

၄.၃.၅ NHRI များ၏ ကန့်သတ်ချက်များ

NHRI များသည် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းပြည်များတွင် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများကိုမြှင့်တင်ပေးရန် နှင့် အကာအကွယ်ပေးရန် အလွန်အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှဆောင်ရွက်သည်။ ၎င်းတို့သည် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာပြဿနာရပ်များ ဖြေရှင်းပေးရန်အတွက် ပြည်သူများက ပထမဆုံး ဆက် သွယ်သော နေရာတစ်ခုအဖြစ်နိုင်လေ့ရှိသည်။ သို့ရာတွင် NHRI များတွင်လည်း လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး အကန့်အသတ်များ အမျိုးမျိုးရှိနေရာ အောက်ပါတို့လည်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။

- ဥပဒေအရ လုပ်ပိုင်ခွင့်။ ။NHRI များကို ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းတည်ထောင်ထားခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းတို့ကို ဥပဒေအရပေးအပ်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်ဘောင်အတွင်းမှသာ ဆောင်ရွက်ရသည်။ အရှေ့တောင်အာရှ NHRI များ၏ ဥပဒေအရလုပ်ပိုင်ခွင့်များမှာ အမျိုးမျိုးကွဲပြားလျက်ရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် NHRI အချို့သည် သဘောတူစာချုပ်အမျိုးမျိုးမှ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာရပ်အမျိုးမျိုးကို စစ်ဆေးခွင့်ရှိသော်လည်း အချို့မှာမူ သေးဖွဲသော လူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများနှင့်ပတ်သက်၍သာ စစ်ဆေးရန် ကန့်သတ်ခံထားရသည်။ သတ်မှတ်ထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အတိုင်း ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် NHRI များကို ပေးအပ်ထားသော အာဏာများမှာလည်း အမျိုးမျိုးကွဲပြားပြီး အချို့မှာ မိမိတို့အနေနှင့် မည်သည့်အရာများကို လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိပြီး၊ မည်သည့် အရာများကို လုပ်ပိုင်ခွင့်မရှိဆိုသည်နှင့်ပတ်သက်၍ ကန့်သတ်ချက်များနှင့် ရင်ဆိုင်ရလျက် ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ယေဘုယျစည်းမျဉ်းတစ်ရပ်အနေဖြင့် NHRI များသည် တရားရုံးများ မဟုတ်ကြရာ ဥပဒေအရ စီရင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်မရှိချေ။ ယင်းတို့အနေဖြင့် အရေးယူဆောင် ရွက်ရန် လိုအပ်သည်များကို ထောက်ခံအကြံပြုချက်သာ ပေးပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့ ၎င်းတို့က အစိုးရဌာနများကိုပေးသော ထောက်ခံအကြံပြုချက်များမှာ ငြင်းပယ်ခံရခြင်း၊ အသိအမှတ်ပြု မခံရခြင်းများလည်း ရှိနိုင်သည်။
- လွတ်လပ်မှု။ ။NHRI တစ်ရပ်၏လွတ်လပ်မှုသည် လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို ထိထိ ရောက်ရောက် ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် အလွန်တရား အရေးကြီးသည်။ အစိုးရများအနေဖြင့် NHRI များ၏ လွတ်လပ်မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး အနုတ်သဘောဆောင်သည့် သက်ရောက်မှု ပေးနိုင်သော အဓိကနယ်ပယ်နှစ်ခုရှိရာ ယင်းတို့မှာ အဖွဲ့ဝင်များခန့်အပ်မှုနှင့် ဘက်ဂျက်ချထား ပေးမှု ဖြစ်သည်။ အဖွဲ့ဝင်များခန့်အပ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အရေးကြီးသည်မှာ NHRI အကြီး အကဲနှင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များကို ခန့်အပ်ရာတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိပြီး တရားမျှတမှုရှိသော လုပ်ငန်းစဉ်များအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်သည်။ အစိုးရအဖွဲ့အကြီးအကဲက NHRI ကော်မရှင် အဖွဲ့ဝင်များကို ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရခန့်အပ်ပြီး ၎င်းတို့သည် အစိုးရအဖွဲ့၏ လွှမ်းမိုးမှုအောက်မှ လွတ်ကင်းမရှိသောကြောင့် အချို့ NHRI များမှာ ဝေဖန်ခံရလေ့ရှိသည်။ NHRI များ၏ ဘက်ဂျက်နှင့်ပတ်သက်၍ အစိုးရများက NHRI များအတွက် ဘက်ဂျက်ကို လျော့ချ ဖြတ်တောက်ခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့၏လွတ်လပ်မှုနှင့် ထိရောက်မှုကို လျော့ပါးစေသော နမူနာများ အာရှပစိဖိတ်ဒေသတွင် ရှိနေသည်။
- အရင်းအမြစ်များ။ ။NHRI များသည် မိမိတို့ဆောင်ရွက်ရန် မျှော်မှန်းခံထားရသော အခန်း ကဏ္ဍများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် များသောအားဖြင့် ဝန်ထမ်းအရေရော၊ ဘဏ္ဍာရေးအရပါ အရင်း အမြစ်များ ကောင်းမွန်စွာရရှိထားသော အင်စတီကျူးရှင်းများ မဟုတ်ကြချေ။ အရင်းအမြစ်များ ကင်းမဲ့ခြင်းက လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ချိုးဖောက်မှုများ မပေါ်ပေါက်စေရန် NHRI များက ကြိုတင်ကာကွယ်နိုင်စွမ်းကို အကန့်အသတ်များ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ထို့ပြင် ဤအချက်က ပေါ်ပေါက်လာသော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာပြဿနာများကို ဖြေရှင်းသည့် အလုပ်အပေါ်တွင် လည်း သက်ရောက်မှုရှိရာ အထူးသဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု တိုင်တန်းချက်များကို တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်းအပေါ် သက်ရောက်ပြီး အလုပ်ကြွေးများပိနေစေသည့် အခြေအနေကို ဖြစ်ပေါ်စေလေ့ရှိသည်။ မြန်မာ NHRI ဆိုလျှင် ထိုအခြေအနေမျိုးဖြစ်ပေါ်နေပြီး လူ့အခွင့် အရေးဆိုင်ရာ တိုင်တန်းချက် အများအပြား လက်ခံရရှိထားသော်လည်း ၎င်းတို့အားလုံးကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် အချိန် သို့မဟုတ် အရင်းအမြစ်မရှိ ဖြစ်လျက်ရှိသည်။

၄.၄ ဒေသတွင်း အစီအမံများ

ဒေသတွင်း လူ့အခွင့်အရေးအာဏာပိုင်အဖွဲ့များ - ဥရောပ၊ အမေရိက နှင့် အာဖရိက

ကုလသမဂ္ဂစတင်တည်ထောင်သည့် ၁၉၄၅ ခုနှစ်မှစတင်ပြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ ဘေးကင်း လုံခြုံရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးတို့ကို ဒေသတွင်းတွင်ဆောင်ရွက်သည့် အဖွဲ့အစည်းများကို အထောက်အပံ့ ပေးအပ်လာခဲ့သည်။ ကုလသမဂ္ဂအနေဖြင့် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းမှ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရန် မဖြစ်နိုင်ဘဲ နိုင်ငံအဆင့်နှင့် ဒေသတွင်းအဆင့်များတွင် ဖြေရှင်းလျှင် ပိုမိုကောင်းမွန်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ယူဆခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဒေသတွင်း အဖွဲ့အစည်းများက သက်ဆိုင်ရာဒေသအတွင်းရှိ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာပြဿနာများကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာဖြေရှင်းပေးနိုင်သောကြောင့် ဒေသတွင်းအဖွဲ့အစည်းများထားရှိခြင်းမှာ လျော်ကန်သောလုပ်ရပ်လည်း ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဥရောပသည် ချမ်းသာကြွယ်ဝပြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သောဒေသဖြစ်ရာ ဖြစ်ပေါ်လာသော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာပြဿနာရပ်များသည် ဆင်းရဲပြီးဖွံ့ဖြိုးမှုနိမ့်ကျသော အာဖရိကမှ ပြဿနာများနှင့် အလွန်တရာကွဲပြားခြားနားနေမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဒေသတွင်းလုပ်ငန်းစဉ် နည်းလမ်းများသည် ဒေသတွင်းအခြေအနေများကို တုံ့ပြန်နိုင်မည့် အထူးအစီအမံများ နည်းလမ်းများကိုလည်း ဖော်ထုတ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ လူ့အခွင့်အရေးမြှင့်တင်ရေးနှင့်ကာကွယ်ရေး၏ ဝိသေသလက္ခဏာအများအပြားမှာ ဒေသတွင်းစနစ်များမှတစ်ဆင့် ပထမဦးစွာ ထွက်ပေါ်လာကြခြင်း ဖြစ်သည်။ လတ်တလောတွင် ဖွံ့ဖြိုးပြီး ဒေသတွင်း လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းကြီး သုံးခုရှိပြီး ပိုမိုသေးငယ်သော ဒေသခွဲလူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်း အများအပြားရှိသည်။ ယခုအခန်းတွင် ထိုအဖွဲ့အစည်းများကို မည်ကဲ့သို့ အကာအကွယ်ပေးထားသည်ဆိုသည်နှင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု စံချိန်စံညွှန်းများကို ခြုံငုံသုံးသပ်သွားပြီး ထို့နောက်တွင်မှ အာဆီယံစံနှုန်းများနှင့် ကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်နည်းလမ်းများ ဖွံ့ဖြိုးလာပုံကို ဆက်လက်ဆွေးနွေးသွားမည်ဖြစ်သည်။

ဥရောပ

ဥရောပစံနှုန်းများသည် ၁၉၅၃ ခုနှစ်တွင်စတင်သက်ရောက်ပြီး ICCPR ထက် နှစ်ပေါင်း ၂၀ စော၍ လုပ်ငန်း စတင်ခဲ့သော လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်ရေးနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များဆိုင်ရာ ဥရောပသဘောတူစာချုပ် [European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ECHR)] မှစတင်သည်။ ECHR သည် အဓိကအားဖြင့် နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများအပေါ်တွင် လွှမ်းခြုံမှုရှိသည်။ ဥရောပသည် ဥရောပလူမှုပဋိညာဉ်စာတမ်း European Social Charter (1961) တွင် ECHR ထဲသို့ နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်ငယ် ၁၅ ခု (ထိုစာချုပ်ငယ်အချို့မှာ အခွင့်အရေးအချို့ ထပ်တိုးပေးခဲ့သည်။) အပါအဝင် အခြား လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများ ထပ်ဖြည့်ထည့်ခဲ့သည်။ ထိုအထဲတွင် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စံနှုန်းအတော်များများ ထပ်တိုးခဲ့သလို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် လူမျိုးစုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ စာချုပ်များလည်း ထပ်တိုးခဲ့သည်။

ထိုသဘောတူစာချုပ်များထဲမှ အခွင့်အရေးများကို ယခုအခါတွင် ဥရောပလူ့အခွင့်အရေး ခုံရုံး [European Court of Human Rights (ECtHR)] ကကာကွယ်ပေးထားသည်။ ECtHR ကို

၁၉၅၉ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် အချိန်ပြည့် အပြည့်အဝ လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်သည့် အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ၎င်းသည် ECHR က ပြဋ္ဌာန်းထားသော အခွင့် အရေးများကိုချိုးဖောက်မှုများအဖြစ် တစ်ဦးချင်းနှင့် နိုင်ငံတစ်ခုမှ အခြားတစ်နိုင်ငံအား တိုင်ကြားမှု များကို စစ်ဆေးဆုံးဖြတ်သည်။ ထိုတိုင်ကြားချက်များကို ခုံရုံးသို့ တိုက်ရိုက်တင်သွင်းသည်။ ခုံရုံးသည် ဥရောပ ၄၇ နိုင်ငံကို လွှမ်းခြုံမှုရှိရာ လက်တလောတွင် အလွန်တရာအလုပ်များလျက်ရှိပြီး တစ်နှစ် လျှင် အမှုပေါင်း ၁၀၀,၀၀၀ ဝန်းကျင်အထိ လက်ခံရရှိလျက်ရှိသည်။ သို့သော် ၎င်းအနေဖြင့် ထိုအရေအတွက်၏ ရာခိုင်နှုန်းအနည်းငယ်ကိုသာ ကြားနာစစ်ဆေးနိုင်သည်။ တိုင်ကြားချက် အများအပြားကို ခုံရုံးလက်ခံစစ်ဆေးရန် လက်သင့်မခံနိုင်သော တိုင်ကြားချက်များအဖြစ် သတ်မှတ် ကြေညာရသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့သည် အရေးတယူပြုလောက်သည်အထိ အရေး ကြီးခြင်းမရှိဘဲ ကားရပ်နားစရာနေရာလက်မှတ်ကိစ္စ တိုင်ကြားခြင်း သို့မဟုတ် ဒေသခံအစိုးရ၏ ဝန်ဆောင်မှုညံ့ဖျင်းမှုကို တိုင်ကြားခြင်းမျိုးကဲ့သို့သော အရေးကိစ္စများဖြစ်နေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

ဥရောပ၏ ဒေသလုံးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ်ကို ဥရောပသမဂ္ဂထက် ကြီးမားပြီး သီးခြားရပ်တည်သည့် ဥရောပကောင်စီက စီမံကိုင်တွယ်သည်။ သို့သော် ဥရောပသမဂ္ဂနှင့် ဥရောပလုံခြုံရေးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့အစည်း the European Union and the Or- ganization for Security and Cooperation in Europe (OSCE) တွင်လည်း ကိုယ်ပိုင် လူ့အခွင့် အရေးဆိုင်ရာစံနှုန်းများနှင့် ကာကွယ်ရေးနည်းနာများ အသီးသီးရှိကြသည်။

အမေရိက

အမေရိကနိုင်ငံများအဖွဲ့ [Organization of American States (OAS)] သည် အမေရိက တိုက်များရှိ အစိုးရများ လက်တွဲထားသည့် အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပြီး အမေရိက၏ ဒေသတွင်း လူ့အခွင့်အရေး အစီအမံများကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သည်။ ထိုအခွင့်အရေးများသည် ၁၉၄၈ ခုနှစ် အခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်များဆိုင်ရာ အမေရိကန်ကြေညာစာတမ်းပေါ်တွင် အခြေခံ ထားပြီး ၁၉၇၈ ခုနှစ်တွင်စတင်အသက်ဝင်သည့် အမေရိကန်လူ့အခွင့်အရေးကွန်ဗင်းရှင်းကိုလည်း ဥပဒေကြောင်းအရ လိုက်နာမှုရှိသည်။ ထို့အပြင် ဒုက္ခသည်များ၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၊ လူလက်စ ဖျောက်မှု၊ အမျိုးသမီးများကိုအကြမ်းဖက်မှု၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့် အရေးများ၊ မသန်စွမ်းပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ဒေသခံများနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ဆိုင်ရာ သဘောတူ စာချုပ်များလည်း ရှိသေးသည်။ ထိုသဘောတူစာချုပ်များတွင် ဖော်ပြထားသော အခွင့်အရေးများကို အမေရိကနိုင်ငံများ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်က [Inter-American Commission on Human Rights (IACHR)] ဖြစ်စေ၊ အမေရိကနိုင်ငံများလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာခုံရုံး [Inter-American Court on Human Rights (IACtHR)] က ဖြစ်စေ အကာအကွယ်ပေးနိုင်သည်။ IACHR သည် ဒေသတွင်း ဥပဒေများ၊ အင်စတီကျူးရှင်းများကို အားကောင်းစေခြင်း၊ တိုင်ကြားမှုများကို ကြားနာခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ပြီး IACtHR ကမူ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာအထူးပြုကျွမ်းကျင်မှုများ တိုးတက်မြှင့်တင်စေရန် ဖော်ဆောင်သည်။ ၎င်းတို့သည် တောင်နှင့်မြောက်အမေရိကနှင့် ကာရစ်ဘီယံရှိ နိုင်ငံပေါင်း ၁၉ နိုင်ငံကို လွှမ်းခြုံမှုရှိသည်။

အမေရိကရှိ စနစ်သည် ဥရောပစနစ်နှင့် ကွဲပြားခြားနားချက်များစွာရှိသည်။ ပထမဆုံး အနေဖြင့် နိုင်ငံတော်ကို တိုင်ကြားချက်များအားလုံးသည် အဖွဲ့ဝင် ၇ ဦးပါ ကော်မရှင်ကို ဦးစွာ ဖြတ်သန်းရမည်ဖြစ်သည်။ ကော်မရှင်ကို တရားရေးဌာနတစ်ခုအဖြစ် မှတ်ယူနိုင်သည်။ ၎င်းသည် တရားရုံးတစ်ရုံးနှင့် တူညီသော်လည်း တရားရုံးတစ်ရုံးတွင်ရှိသည့် အာဏာမျိုးမရှိချေ။ အကယ်၍ နိုင်ငံတော်က လက်မှတ်ထိုးသင့်ထိုးထိုက်သော လူ့အခွင့်အရေးသဘောတူစာချုပ်များကို လက်မှတ် ရေးထိုးထားပါက ကော်မရှင်သည် နှစ်ဦးနှစ်ဖက်ကျေနပ်မည့် ချစ်ကြည်ရေးဖြေရှင်းနည်းတစ်ရပ်ကို ရှာဖွေရန်ကြိုးစားသွားမည်ဖြစ်သည်။ ထိုရလဒ်ကို တစ်ဖက်ဖက်မှ မကျေနပ်သည့်အခါတွင်မှသာ ထိုအမှုကိုစွဲကို ခုံရုံးသို့တင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ယင်းအမှုခုံရုံးသို့ရောက်ရှိရန် နိုင်ငံတော်က ခွင့်ပြုချက် ပေးရန်လည်း လိုအပ်သေးသည်။ ထိုကဲ့သို့ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း မတူညီမှုများကြောင့် ထင်ရှားသော ခြားနားချက်မှာ IACTHR သည် ဥရောပခုံရုံးလောက် အလုပ်များမှုမရှိခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုရုံး အနေဖြင့် အမှုများ သောင်းနှင့်သိန်းနှင့်ချီ၍ ကြားနာခြင်းမျိုးမရှိဘဲ ရာဂဏန်းလောက်သာ ကြားနာရသည်။ (၂၀၁၄ ခုနှစ်အထိ စီရင်ချက် ၂၈၀ ခန့်သာ ချမှတ်ထားသည်။ သို့သော် ကြားနာ သည့် အမှုအရေအတွက်မှာမူ ထို့ထက်ပိုများနိုင်သည်။)

အာဖရိက

အာဖရိကဒေသတွင်း လူ့အခွင့်အရေးစနစ်မှာ သက်တမ်းအနုဆုံးစနစ်ဖြစ်သည်။ ယင်း ဒေသတွင်းစနစ်သည် ၁၉၈၁ အာဖရိက လူ့သားနှင့်ပြည်သူ့အခွင့်အရေးများ ပဋိညာဉ်ပေါ်တွင် အခြေခံထားသည်။ အာဖရိကသမဂ္ဂအတွက် အဓိက လည်ပတ်သော လူ့အခွင့်အရေးယန္တရားမှာ ၁၉၈၆ တွင်တည်ထောင်သော အဖွဲ့ဝင် ၁၁ ဦးပါဝင်သည့် လူ့သားနှင့်ပြည်သူ့အခွင့်အရေး အာဖရိက ကော်မရှင်ဖြစ်သည်။ ထိုအဖွဲ့မှာ အမေရိကနိုင်ငံများကော်မရှင်နှင့် အလွန်တူညီပြီး လူ့အခွင့်အရေး မြှင့်တင်ရန် တာဝန်ရှိကာ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ကြားနာစစ်ဆေးရန် အာဏာရှိသော တရားရေးဌာနတစ်ခုအဖြစ်ဖြစ်သည်။ ထိုအဖွဲ့တွင်အထူးအစီရင်ခံသူများ၊ လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်သည့် အဖွဲ့များရှိသည် (ကုလသမဂ္ဂနှင့် များစွာဆင်တူသည်)။ အာဖရိကကော်မရှင်သည် တည်ထောင် ထားသည်မှာ မကြာသေးသော လူ့သားနှင့်ပြည်သူ့အခွင့်အရေး အာဖရိကခုံရုံးအတွက် အမှုများလည်း ပြင်ဆင်ပေးသည်။ ယင်းခုံရုံးကို ၂၀၀၄ ခုနှစ်ကမှ စတင်တည်ထောင်ခြင်းဖြစ်ပြီး ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင်မှ ပထမဆုံးအမှုကို ပြီးပြတ်ခဲ့သည်။ ခုံရုံးသည် ဒေသတွင်းလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု တိုင်ကြား ချက်များကို ဥပဒေအရ စီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ သို့သော် လက်ရှိအချိန်ထိ ကော်မရှင်နှင့်ယှဉ်လျှင် အမှုအနည်းငယ်မျှသာ စီရင်ရသေးသည်။ ကော်မရှင်က အမှုပေါင်း ၁၇၀ ခန့် ပြီးပြတ်ခဲ့ပြီ ဖြစ်သော် လည်း ခုံရုံးမှာ အမှုပေါင်း ၃၀ ဝန်းကျင်သာ ပြီးပြတ်သေးသည်။ အာဖရိကစနစ်က အခြားစနစ်များနှင့် အဓိကကွဲပြားသည်မှာ NGO များကို ခုံရုံးသို့ အကြံပေးသုံးသပ်ချက်များပန်ကြားရန် ခွင့်ပြုထား ခြင်းဖြင့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများကို ခုံရုံးနှင့်ထိတွေ့ဆက်ဆံခွင့် ကြီးကြီးမားမား ပေးအပ် ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ NGO တစ်ခုသည် နိုင်ငံတော်၏ မူဝါဒ သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင် ချက်များမှာ အာဖရိကပဋိညာဉ်နှင့်ကိုက်ညီပါ၏လော ဟု မေးခွန်းထုတ်ကောင်း ထုတ်နိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ဒေသတွင်းစနစ်များ ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

ဒေသတွင်းစနစ်တစ်ခုစီသည် ဖွဲ့စည်းပုံအရ အနှစ်သာရသဘောအရ သီးခြားစီ ကွဲပြားလျက် ရှိသည်။ ဤစနစ် သုံးခုတွင် ဘုံတူညီသည့် အင်္ဂါရပ်များ ရှိနေသည်။ ပထမဆုံးအင်္ဂါရပ်မှာ ဒေသတွင်း စနစ်သုံးခုလုံးတွင် နိုင်ငံချင်းသဘောတူစာချုပ်များနှင့် ကော်မရှင်များ၊ သို့မဟုတ် ကော်မတီများကို အားပေးအားမြှောက်ပြုရန် ခုံရုံးတစ်ရုံး ပါဝင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဥရောပစနစ်ကဲ့သို့ အချို့ဒေသတွင်းစနစ်များတွင် ခုံရုံးသည် အလွန်အသက်ဝင်လှုပ်ရှားမှုရှိပြီး ထောင်နှင့်ချီသော အမှုများကို ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရသည်။ အခြားသော ဒေသများအထူးသဖြင့် (အာဖရိကခုံရုံးမှာ) သက်တမ်းနုနေသေးသည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်ပြီး အမှုအနည်းငယ်ကိုသာစီရင်ရသေးသည်။ ဥရောပသဘောတူစာချုပ်သည် နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများပေါ်တွင် များစွာ အခြေခံထားပြီး ဥရောပ၏ စီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေးသဘောတူစာချုပ် (ဥရောပလူမှုပဋိညာဉ်)များမှာမူ နိုင်ငံရေးပဋိညာဉ်နှင့်ယှဉ်လျှင် များစွာအားနည်းသည်။ ဤအချက်မှာ အာဖရိက သဘောတူစာချုပ်များတွင်မူ ပြောင်းပြန်ဖြစ်၏။ အာဖရိက သဘောတူစာချုပ်သည် ပြည်သူများ၏ အခွင့်အရေးများကို များစွာ အသိအမှတ်ပြုထားသည်။ (စာချုပ်၏အမည်တွင်ပင် လူသားနှင့် ပြည်သူ့အခွင့်အရေးများဟု ပါဝင်နေသည်ကို ကြည့်ပါ။) ပြည်သူ့အခွင့်အရေးများတွင် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံမှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့ ပါဝင်သည်။ လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး အဓိကစိုးရိမ်ပူပန်ရသည့် အကြောင်းအရာမှာလည်း ဒေသတစ်ခုနှင့်တစ်ခုတူညီကြခြင်းမရှိချေ။ ဥရောပသည် အခြားဒေသနှစ်ခုနှင့်ယှဉ်လျှင် ချမ်းသာကြွယ်ဝပြီး ဒီမိုကရေစီလည်း ထွန်းကားသဖြင့် ထိုဒေသတွင် အများဆုံး ကြုံတွေ့ရသော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာများမှာ အစိုးရ၏ စီမံအုပ်ချုပ်မှု၊ သို့မဟုတ် ခွဲခြားနှိမ်ချဆက်ဆံမှုတို့နှင့် ဆက်နွှယ်နေသော ပြဿနာများဖြစ်လေ့ရှိသည်။ တစ်ချိန်က စစ်အာဏာရှင်စနစ် ကြီးစိုးခဲ့သော အမေရိကနိုင်ငံများတွင်မူ လူကို လက်စဖျောက်သဖြင့် ပျောက်ကွယ်ခြင်း၊ အစစ်အဆေးမရှိ တစ်ဖက်သတ် ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းတို့မှာ အဓိက စိုးရိမ်ပူပန်နေရသော ပြဿနာများ ဖြစ်လျက်ရှိသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အဆင်းရဲဆုံးဒေသဖြစ်သော အာဖရိကမှာမူ ဆင်းရဲခြင်း၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့နှင့်ဆိုင်သော ပြဿနာများစွာရှိနေပြီး ဒေသတွင်းစနစ်မှာလည်း သက်တမ်းနုပြီး အားနည်းနေသေးသဖြင့် အာဖရိကဒေသတွင်းစနစ်တွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအနည်းသာ ရှိနေသေးသည်။

ထင်ထင်ရှားရှားကွာဟမှုတစ်ခုရှိနေသော ဒေသတွင်းစနစ်မှာ အာရှဖြစ်သည်။ အာရှတွင် ဒေသတွင်းလုပ်ဆောင်မှုလမ်းစဉ်တစ်ရပ် အဘယ်ကြောင့် မဖွံ့ဖြိုးရသနည်းဆိုသည်နှင့်ပတ်သက်၍ ကွဲပြားသည့်အမြင်များစွာရှိနေပြီး အများစုသဘောတူညီကြသည့်အချက်များမှာ အာရှဒေသတွင် တည်ရှိသည့်နိုင်ငံများမှာ အမျိုးအစားစုံလင်ကွဲပြားခြင်း၊ အာရှ၏အရွယ်အစားနှင့် ဒေသတွင်းနိုင်ငံများအားလုံးကို ကိုယ်စားပြုနိုင်သည့် သရုပ်သကန်တစ်ခု မရှိခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ အာရှတွင် အာဆီယံ အပါအဝင် ဒေသခွဲဦးဆောင်အဖွဲ့အစည်း အတော်များများရှိနေပြီး ယင်းတို့သည် ဒေသတွင်းအဆင့် လူ့အခွင့်အရေး အကာအကွယ်ပေးမှုများ လုပ်ဆောင်ရန် ခြေလှမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ထိုခြေလှမ်းတို့တွင် နိုင်ငံပေါင်း ၂၂ နိုင်ငံပါဝင်သည့် အာရပ်နိုင်ငံများအဖွဲ့ချုပ်က အသုံးပြုသည့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အာရပ်ပဋိညာဉ်လည်း ပါဝင်သည်။ သို့သော် ထိုပဋိညာဉ်တွင် အကာအကွယ်ပေးမှုများကို အာမခံပေးမည့် အဖွဲ့အစည်းမရှိချေ။ ထို့ပြင် တောင်အာရှဒေသတွင်း

ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့အစည်း၏ ကြီးမှူးမှုဖြင့် လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးသူငယ်များကို ပြည့်တန်ဆာအဖြစ်ခိုင်းစေရန် ကုန်ကူးခြင်းအား တိုက်ဖျက်နှိမ်နင်းရန် သဘောတူစာချုပ်နှင့် ကလေးသူငယ်ပြုစောင့်ရှောက်မှုမြှင့်တင်ရေးတို့ကဲ့သို့သော သဘောတူစာချုပ်များလည်း ရှိသေးသည်။ သို့သော်လည်း အာရပ်ပဋိညာဉ်ကဲ့သို့ပင် ထိုသဘောတူစာချုပ်များအတိုင်း လိုက်နာမှုရှိ မရှိဆိုသည်ကို စောင့်ကြည့်ထိန်းကျောင်းမည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ် မရှိချေ။ အာရှတွင် ဒေသတွင်းယန္တရားတစ်ရပ်အဖြစ်သို့ အမြင့်ဆုံးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမှာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အာဆီယံ အစိုးရချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကော်မရှင် ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights (AICHR) ဖြစ်သည်။

ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အပြန်အလှန်ဝေဖန်ခြင်း

အာဆီယံစနစ်တစ်ရပ်သည် မည်သည့်စနစ်နှင့် တူညီသင့်သနည်း။

ဥရောပ၊ အမေရိကနှင့် အာဖရိကစနစ်များ၏ အခြေခံသဘောတရားကို ဖတ်ရှုပြီးနောက်တွင် အာဆီယံစနစ်တစ်ရပ် ဖော်ဆောင်ရာတွင် အဆိုပါဒေသများမှ မည်သည့်သင်ခန်းစာများ ရရှိလိုက်သနည်း။ အာဆီယံသည် ဥရောပကဲ့သို့ အမှုအားလုံးကို ကြားနာနိုင်သော်လည်း များပြားလှသည့် တိုင်ကြားချက်များ စုပုံလက်ခံရရှိနိုင်သော အားကောင်းသည့် ခုံရုံးတစ်ရပ်ထားရှိသည့်နည်းလမ်းဖြင့် ချဉ်းကပ်သင့်သလား သို့မဟုတ် အာဖရိကနှင့် အမေရိကတို့ကဲ့သို့ အငြင်းပွားမှုများကို ခုံရုံးက တိုင်ကြားချက်များအားလုံး လက်ခံကြားနာခြင်းမရှိစေရန် ကော်မရှင်က ရှေးဦးစွာ ကြားနာညှိနှိုင်းဖြေရှင်းပေးသည့် ချဉ်းကပ်နည်းကို လိုက်သင့်သလား။ ကော်မရှင်စနစ်သည် ပိုမိုလွယ်ကူပြီး အစိုးရများကလည်း ပိုမိုနှစ်သက်တတ်ကြသော်လည်း ၎င်းတွင် အစိုးရကို လူ့အခွင့်အရေးတာဝန်များ ကျေပွန်အောင်ဆောင်ရွက်ရန် တွန်းအားပေးရာတွင် အားနည်းခြင်း၊ ထိုသို့လုပ်ဆောင်နိုင်မှု မရှိခြင်းတို့ ရှိနိုင်သည်။

လူများကို မည်ကဲ့သို့သော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများမှ ထိုအဖွဲ့အစည်းများက ကာကွယ်ပေးသင့်သနည်း။ အမှုတို့ကို တရားရုံး ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်သလား။ သို့မဟုတ် အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးသူများ လိုအပ်သလား။ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုက ဖြစ်ပွားပြီးသားဆိုလျှင် တရားရုံးက ကူညီရန် အလွန်အမင်း နောက်ကျသွားနိုင်ပြီး ဘဝဆုံးရှုံးလိုက်ရသူတစ်စုံတစ်ဦးကို ပြန်လည်အဖတ်ဆယ်နိုင်အောင် လုပ်ပေးနိုင်သည့်အရာ အနည်းငယ်မျှသာရှိမည်ဖြစ်သည်။ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးမှူးတစ်ဦးမှာမူ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၏အားနည်းမှုများကို မီးမောင်းထိုးပြရာတွင်အလွန်တရာ အထောက်အကူ ပြုနိုင်သော်လည်း (ဥပမာ - ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်သည့်အကျဉ်းထောင်၊ စာမသင်သည့်စာသင်ကျောင်း) အစိုးရများကိုလမ်းမှန်သို့ တည့်မတ်ပေးရန်အတွက် အာဏာမှာ နည်းပါးသည်။

၄.၅ အာဆီယံဒေသတွင်း လူ့အခွင့်အရေးအစီအမံများ

၁၉၉၀ လွန် အစောပိုင်းနှစ်များကတည်းက အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင် လူ့အခွင့်အရေးအတွက် ဒေသတွင်းအစီအမံများ တည်ထောင်ရန် တွန်းအားပေးမှုတစ်ရပ်ရှိခဲ့သည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ်က ဗီယက်နာတွင်ကျင်းပပြုလုပ်သော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကမ္ဘာ့ညီလာခံတွင် စစ်အေးတိုက်ပွဲ ပြီးဆုံးကြောင်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့ပြီးနောက် လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး အသစ်တဖန် စိတ်ဝင်စားမှုတစ်ရပ် ရှိခဲ့သည်။ ယင်းကမ္ဘာ့ညီလာခံတွင်ဆွေးနွေးခဲ့မှုအရ အာဆီယံက ၎င်းအနေဖြင့် အစိုးရချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ် ဖွဲ့စည်းရန် နည်းလမ်းရှာဖွေ သွားမည်ဟု ဖော်ပြခဲ့သည်။ အာဆီယံသည် ထိုရည်မှန်းချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် နွေးကွေးစွာလုပ်ဆောင်ခဲ့သော်လည်း နောက်ဆုံးတွင် ဖြစ်မြောက်အောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့များက အာဆီယံလူ့အခွင့်အရေးယန္တရားတစ်ရပ် အဖြစ် Working Group ကို ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ၎င်းကို အာဆီယံက ၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။ နောက်ထပ် ၁၀ စုနှစ်တစ်ခုအတွင်းတွင် အာဆီယံလူ့အခွင့်အရေးလုပ်ငန်းအဖွဲ့နှင့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့များနှင့် အစိုးရချင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အဖွဲ့အစည်း များသည် အစည်းအဝေးများ၊ ဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ ဒေသတွင်းအဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ် ဖြစ်မြောက်ရေးအိုင်ဒီယာအပေါ် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ လိုလားမှုနှင့် အစိုးရ များ၏ လိုက်လျောမှုများကြောင့် အာဆီယံအစိုးရချင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု လူ့အခွင့်အရေး ကော် မရှင် ASEAN Inter-governmental Human Rights Commission (AICHR) ဟုခေါ်သော ဒေသတွင်း လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ကို ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်နိုင်ခဲ့သည်။ AICHR သည် အာရှတွင် ပထမဆုံး အစိုးရအဆင့် ဒေသတွင်း လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ်လည်း ဖြစ်ခဲ့သည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် ဒေသတွင်းအဖွဲ့အစည်း အရေအတွက်မှာ ပြီးခဲ့သော နှစ် ၅၀ အတွင်း ဖြည်းဖြည်းချင်း တိုးလာခဲ့သည်။ ယင်းအဖွဲ့အစည်းများသည် အစပိုင်းတွင် အားနည်းပြီး အစိုးရနှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများက ပိုမို၍ခွန်အားစိုက်ထုတ်ခြင်းနှင့် စိတ်ပါ ဝင်စားမှုများကြောင့် လူ့အခွင့်အရေး အကာအကွယ်ပေးရေး လုပ်ငန်းဆောင်တာများမှာ နောက်ပိုင်း တွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခဲ့သည်။ ဤအစောပိုင်းနှစ်များတွင် အာဆီယံ၏ လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်း အားနည်းမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး စိုးရိမ်ပူပန်မှု အများအပြားရှိခဲ့သလို AICHR သည် ဖွံ့ဖြိုးလာရန် အလား အလာ များစွာရှိသည်ဟု အဆိုပြုမှုများလည်း ရှိခဲ့သည်။

AICHR ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့်သတ်မှတ်ချက်များ Terms of Reference(TOR) ကို အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ အစိုးရများက သဘောတူခဲ့ပြီးနောက်တွင် AICHR ကို စတင် တည် ထောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ AICHR တည်ထောင်ခြင်းကို အစိုးရများက သဘောတူညီရသည့် အကြောင်းရင်းတစ်စိတ်တစ်ဒေသမှာ အာဆီယံ၏ အနာဂတ်အုပ်ချုပ်မှုနှင့်စပ်လျဉ်းသော မူဝါဒ ရေးရာ မှတ်တမ်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည့် ASEAN Political-Security Community (APSC) Blueprint တွင် ကတိပြုထားမှုများကြောင့်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထို့ထက်ပို၍အဓိကကျသောအကြောင်းရင်းမှာ အာဆီယံနိုင်ငံများ၏ နိုင်ငံသားများက အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများမှတစ်ဆင့် လူ့အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ် ထူထောင်ရန် တောင်းဆိုခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ AICHR TOR အများအပြားသည် ဒေသတွင်းကော်မရှင်တစ်ရပ်အတွက် စံနှုန်းဖြစ်ပြီး AICHR အနေဖြင့် အစိုးရ

များကို အကြံဉာဏ်ပေးခြင်း၊ အာဆီယံနိုင်ငံများအတွက် လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများ ဖန်တီးခြင်းနှင့် ဒေသတွင်းတွင် လူ့အခွင့်အရေးမြှင့်တင်ခြင်းတို့ကဲ့သို့သော လုပ်ဆောင်ချက်များကို ဆောင်ရွက်မည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ AICHR TOR ၏ရည်မှန်းချက်များထဲတွင် ပါဝင်သည့်အချက်များမှာ -

- အာဆီယံဒေသအတွင်းရှိ လူများ၏ အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရန်နှင့် မြှင့်တင်ပေးရန်။
- အာဆီယံဒေသတွင်းရှိလူများ ငြိမ်းငြိမ်းချမ်းချမ်း၊ လူသားဂုဏ်သိက္ခာနှင့်အညီ ချမ်းသာကြွယ်ဝစွာ နေထိုင်နိုင်ခွင့်ကို ထိန်းသိမ်းရန်။
- အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကြားတွင် တည်ငြိမ်မှု၊ ညီညွတ်မှုတို့၊ ရင်းနှီးခင်မင်မှု၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတို့ မြှင့်တင်ရန်
- ဒေသတွင်းနှင့်ဆက်စပ်သော လူ့အခွင့်အရေးများမြှင့်တင်ရန်
- ဒေသတွင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတိုးမြှင့်ရန်
- နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများကို လိုက်နာစောင့်ထိန်းရန်တို့ ဖြစ်သည်။

AICHR TOR ကို အစိုးရတစ်ဖွဲ့လျှင် ခန့်အပ်ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးနှုန်းဖြင့် ကိုယ်စားလှယ် ၁၀ ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ အဆိုပါကိုယ်စားလှယ်များသည် သက်တမ်းတစ်ကြိမ်လျှင် ၃ နှစ်တာဝန်ထမ်းဆောင်ရပြီး တစ်ကြိမ်သက်တမ်းတိုးနိုင်သည်။ ကိုယ်စားလှယ်များမှာ နောက်ခံအခြေအနေ အမျိုးမျိုးမှလာသူများ ဖြစ်နိုင်သည်။ ပညာရေးနယ်ပယ်မှပညာရှင်များ၊ သံတမန်များနှင့် NGOs မှလာသူများ စသည်ဖြင့်ဖြစ်သည်။ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များ အစောပိုင်းဆောင်ရွက်ရသည့် လုပ်ငန်းတာဝန်တစ်ရပ်မှာ အာဆီယံလူ့အခွင့်အရေးကြေညာချက် မူကြမ်းပြုစုခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုလုပ်ငန်းကိုဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ၎င်းတို့သည် လွတ်လပ်သော မူကြမ်းရေးဆွဲရေးအဖွဲ့တစ်ရပ်ကို ခန့်အပ်ခဲ့ပြီး ယင်းအဖွဲ့က ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ကြေညာချက်ကို လွှဲပြောင်းပေးခဲ့ကာ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်များက ကြေညာချက်ကို တညီတညွတ်တည်း လက်ခံခဲ့ကြသည်။

အချို့က AICHR ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမှာ ဒေသတွင်းလူ့အခွင့်အရေးအတွက် ကြီးမားသော ခြေလှမ်းတစ်ရပ်ဟု ရှုမြင်သော်လည်း ကျော်ဖြတ်ရမည့် အားနည်းချက်များစွာ ရှိနေသေးသည်ဟု ဝေဖန်မှုများလည်းရှိနေသည်။ AICHR နှင့်ပတ်သက်၍ ဝေဖန်မှုများလည်းရှိနေရာ အထူးသဖြင့် AICHR သည် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများထက် အချုပ်အခြာအာဏာကို လေးစားရန် တောင်းဆိုထားသော အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအချင်းချင်းကြား ပြည်တွင်းရေးတွင် တစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံကြား ဝင်မထွက်ရေးစည်းမျဉ်းကို လေးစားရမည် ဟူသည့်အချက်အပေါ် ဝေဖန်မှုများရှိနေသည်။ TOR အရ AICHR သည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများနိုင်ငံအနေဖြင့် မိမိတို့နိုင်ငံကို ပြည်ပက ကြားဝင်စွက်ဖက်ခြင်း၊ ပြိုလဲစေခြင်း၊ ဖိအားပေးခြင်းတို့မှလွတ်ကင်းပြီး ကိုယ့်ကြမ္မာကိုယ် ဦးဆောင်ဖန်တီးနိုင်ခွင့်ကို လေးစားရမည်ဟူသော ထုတ်ပြန်ချက်ဖြင့် ထိုကြားဝင်စွက်ဖက်ခြင်း မရှိစေရ ဟူသောမူကို ပို၍ခိုင်မာစေခဲ့သည်။ နောက်ထပ် ဝေဖန်မှုတစ်ရပ်မှာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အစိုးရချင်းပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့များ၏ ရပ်တည်ချက်တွင် နိုင်ငံရေးအရိပ်များ မိုးနေခြင်းဖြစ်သည်။ ကိုယ်စားလှယ်များ အမှီအခိုကင်းမှုမှာ အရေးပါသည်မှာ မှန်သော်လည်း အမှီအခိုမကင်းသည့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များက

၎င်းတို့၏နိုင်ငံကို လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းများကြောင့် ဝေဖန်ခံရခြင်းမှ ကာကွယ်ရန် ပိုမို လိုလားကောင်း လိုလားလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ အဆိုးဆုံးဖြစ်နိုင်ခြေတစ်ခုမှာ အစိုးရများသည် လူ့အခွင့် အရေးဆိုင်ရာ သံသယရှိမှုများအပေါ် စစ်ဆေးခံရခြင်းမှကာကွယ်ရန် ဒေသတွင်းအဖွဲ့အစည်းကို အသုံးပြုနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ကြေညာချက်မူကြမ်းထုတ်ပြန်သည့် အခါတွင်လည်း ထိုမူကြမ်းအပေါ် တုံ့ပြန်ချက်များတွင် အမြင်အမျိုးမျိုးရောထွေးလျက်ရှိသည်။ အချို့က ကြေညာချက်သည် ဒေသတွင်း အဆင့်တွင် ပိုမိုကြီးမားသည့် ကာကွယ်မှုများပေါ်ပေါက်ရန်အတွက် ခြေလှမ်းတစ်ရပ်အဖြစ် ရှုမြင် ကြသည်။ ကြေညာချက်ထဲတွင် ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများ၏ အခွင့်အရေး၊ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့် အခွင့် အရေး၊ အာဆီယံနိုင်ငံများရှိ လူများကိုအကာအကွယ်ပေးခြင်းအထိ ကျယ်ပြန့်သည့် ငြိမ်းချမ်းစွာ နေထိုင်ခွင့်တို့ကို အသိအမှတ်ပြုထားသည်။ အခြားသူများကမူ ယင်းကြေညာချက်သည် နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများအောက် လျော့နည်းလျက်ရှိသည်ဟု ရှုမြင်ကြသည်။ ကြေညာချက်မူကြမ်းက လူ့အခွင့် အရေး၏အဓိက စည်းမျဉ်းများနှင့်ကိုက်ညီသော အခွင့်အရေးနှင့်တာဝန်များ မျှတမှု တစ်ရပ်ကို တောင်းဆိုခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ထိုအချက်က လူ့အခွင့်အရေးများကို လိုသလို ရှုံ့ချည်နှံချည် ပြုနိုင်ရန် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ ပြည်တွင်းဥပဒေများကို အခွင့်အာဏာများ ပိုမိုပေးအပ်ထားသည်ဖြစ်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများကို အာဆီယံအနေဖြင့် ပို၍ပင် မမီမကမ်းဖြစ်စေသည်ဟု ဝေဖန်ကြသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ AICHR က မည်မျှအထိ ထိထိရောက်ရောက် ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဆိုသည်နှင့် ပတ်သက်ပြီး အငြင်းပွားမှု အများအပြားရှိနေသည်မှာ ထင်ရှားလျက်ရှိသည်။

ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အပြန်အလှန်ဝေဖန်ခြင်း AICHR TOR မည်မျှအားကောင်းသနည်း။

AICHR နိုင်ငံများအတွက် TOR ၏ ရည်ရွယ်ချက်များထဲမှ တစ်ခုမှာ -

၁. ၄ ဒေသတွင်းဆက်စပ်ဒေသများတွင် လူ့အခွင့်အရေးမြှင့်တင်ရန်၊ နိုင်ငံအလိုက်နှင့် ဒေသအလိုက် သီးခြား လက္ခဏာများကို အလေးဂရုပြုရန်နှင့် မတူကွဲပြားသော သမိုင်းနောက်ခံ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာရေးနောက်ခံတို့အပေါ် အပြန်အလှန်လေးစားမှုရှိရန်နှင့် အခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်ခံမှု ညီမျှ အောင် ဆောင်ရွက်ရန်

ဤအချက်က လူ့အခွင့်အရေးကို အကာအကွယ်ပေးသလား။ AICHR သည် နိုင်ငံအလိုက် သီးခြား လက္ခဏာများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစမ်းရမည်ဖြစ်ပြီး သမိုင်းနောက်ခံတို့ကို လေးစားရမည်ဟု ဆိုထားရာ လူ့အခွင့်အရေးမှာ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအခြေခံမဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံအလိုက် သီးခြားစီကွဲပြားသည်ဟု သွယ် ပိုက်ညွှန်းဆိုလျက်ရှိသည်။ ဥပမာ - ဤအပိုဒ်ခွဲသည် နိုင်ငံများကို ၎င်းတို့မှာ နယ်ချဲ့ကျူးကျော်ခံခဲ့ရ သည့် နိုင်ငံများဖြစ်သဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး ခြွင်းချက်ထားရန် ခွင့်ပြုထားရာရောက် နေခြင်းမျိုး ဖြစ်နေနိုင်သလား။ သို့မဟုတ် ဆင်းရဲနိမ့်ကျသောကြောင့်လား။ ထို့ပြင် အခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်ယူမှုညီမျှခြင်းဆိုသည်မှာ ဘာကိုဆိုလိုသနည်း။ အကယ်၍ လူ့အခွင့်အရေးဆိုသည်မှာ မွေးရာပါ ရပိုင်ခွင့်ဖြစ်ပြီး တစ်စုံတစ်ယောက်က ဖယ်ရှား၍မရဟုဆိုလျှင် လူတို့သည် လူ့အခွင့်အရေး ရရှိရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ရခြင်းမျိုး မရှိသင့်ပါ။ သို့သော်လည်း လူတို့အနေဖြင့် တစ်ပါးသူ၏ အခွင့် အရေးကို လေးစားရမည်ဖြစ်ပြီး ထိုအထဲတွင် တိုင်းပြည်ဥပဒေများကို လိုက်နာခြင်းလည်း အပါအဝင် ဖြစ်သည်။

လူ့အခွင့်အရေးကို အကာအကွယ်ပေးရန်နှင့် မြှင့်တင်ရန်အတွက် အမျိုးမျိုးသော အရည်အသွေးများလိုအပ်ရာ အရေးကြီးသော အရည်အသွေးတစ်ရပ်မှာ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရသော လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းထံမှ တိုင်ကြားချက်များကို လက်ခံနိုင်စွမ်းဖြစ်သည်။ လတ်တလောတွင် AICHR သည် လူ့အခွင့်အရေးမြှင့်တင်ရန် တာဝန်ပေးအပ်ခံထားရသော်လည်း လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်မူ တာဝန်ပေးအပ်ခံထားခြင်းမရှိဘဲရှိရာ တိုင်ကြားချက်များ လက်ခံရန်ခွင့်ပြုခံထားခြင်း မရှိသေးချေ။ တိုင်ကြားချက်များမရရှိဘဲနှင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များသည် လူ့အများကိုအကာအကွယ်မဲ့စေသော ဒေသနှင့်ချီသည့် ပြဿနာများ ပေါ်ပေါက်စေနိုင်သော ချိုးဖောက်မှုများကို တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းမရှိချေ။ ထိုကဲ့သို့လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းမရှိခြင်းက AICHR ကို သွားမပါသည့်ကျားဟုလည်း အမည်တပ်ဝေဖန်ခံရစေခဲ့သည်။ အကြံပေးအဖွဲ့များသည် ကျူးလွန်သူများကို တားဆီးနိုင်ခြင်း ရှိကောင်းမှရှိမည်ဖြစ်ပြီး လူ့အခွင့်အရေးပေါ်တွင် တိုက်ရိုက်လွှမ်းမိုးမှုလည်း ရှိနိုင်ချင်မှ ရှိမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ကုလသမဂ္ဂမှစပြီး အခြားဒေသတွင်းအဖွဲ့များအထိ လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းအားလုံးနီးပါးမှာ လူ့အခွင့်အရေး မြှင့်တင်ခြင်းကိုသာ များသောအားဖြင့်ခြေလှမ်းစခဲ့ကြရပြီး ထိုမှတစ်ဆင့်သာ လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်သည့် အဆင့်သို့ လျှောက်လှမ်းကြရခြင်း ဖြစ်သည်။ AICHR အနေဖြင့်လည်း လက်ရှိအချိန်တွင် သက်တမ်းအရ နုနယ်နေသေးရာ တစ်ချိန်တွင် မိမိအပေါ်အယုံအကြည်မရှိသူများ မှားယွင်းကြောင်း သက်သေပြကောင်းပြနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

၄.၆ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ Non-Government Organizations (NGOs) ၏ အခန်းကဏ္ဍ

လူ့အခွင့်အရေးဆောင်ရွက်သော အဖွဲ့အစည်းများထဲတွင် နိုင်ငံတကာအသိအမှတ်ပြုမှုအရရှိဆုံးမှာ NGO များဟုဆို၍ ရနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ ကမ္ဘာဒေသတိုင်းတွင် လက်ရှိလုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်နေသော NGO များရှိနေပြီး သူတို့သည် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ ကြိုတွေ့ရသည့်အခါ ပထမဆုံးရောက်သွားလေ့ရှိသူများ ဖြစ်နေလေ့ရှိသည်။ NGO များသည် နိုင်ငံတကာ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ (Human Rights Watch-HRW) တို့ကဲ့သို့သော နိုင်ငံတကာအဆင့် ကြီးမားသောအဖွဲ့အစည်းကြီးများမှ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အခြေခံကျကျ ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်နေသော အခြေခံအဖွဲ့အစည်းများအထိ အဆင့်အားလုံးတွင် လုပ်ကိုင်လျက်ရှိကြသည်။ ယခုအခန်းတွင် လူ့အခွင့်အရေး NGO အမျိုးအစားများကို ခြုံငုံသုံးသပ်ခြင်းနှင့် ထိုအဖွဲ့များမှာ မည်ကဲ့သို့သောလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်သည်ကိုဆွေးနွေးသွားမည် ဖြစ်သည်။ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏သဘာဝအရ NGO များက လုပ်ကိုင်သည့်အရာများမှာ အမျိုးအစားစုံလင်ပြီး ခွဲခြားရန် ခက်ခဲလှသည်။ ၎င်းတို့သည် ဖွဲ့စည်းပုံအရလည်း အမျိုးမျိုးကွဲပြားသည်။ သို့သော်လည်း လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ NGO များမှာမူ လူ့အခွင့်အရေးအကာအကွယ်ပေးရေးနှင့် မြှင့်တင်ရေးတို့တွင် တူညီသော လုပ်ဆောင်ချက်များ ရှိကြသည်။

ပထမဦးစွာ NGO များကို CSO များနှင့် ခွဲခြားရှုမြင်ရန်အရေးကြီးသည်။ NGO များအားလုံးသည် CSO များဖြစ်ကြသော်လည်း CSO အများအပြားမှာ NGO များ မဟုတ်ကြချေ။ CSO ဆိုသည်မှာ အောက်ပါအင်္ဂါရပ်များရှိသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

- အစိုးရ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်မဟုတ်ခြင်း
- အမြတ်မရှာဖွေသောအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ဖြစ်ခြင်း (ကုမ္ပဏီ သို့မဟုတ် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခု မဟုတ်)
- ထိုအဖွဲ့များ၏တာဝန်မှာ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ကောင်းကျိုးကို ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ပြည်သူများနှင့် တိုင်းပြည်အေးချမ်းသာယာရေးတို့တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်ခြင်း (ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့ အစည်းတစ်ရပ်မဟုတ်)

NGO များက အခြား CSO များနှင့်မတူညီသည့်အချက်မှာ ၎င်းတို့သည် အစိုးရအတွက် အကျိုးဖြစ်ထွန်းနိုင်သည့် နယ်ပယ်များတွင် လုပ်ကိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ CSO များသည် ဝါသနာအိုး အဖွဲ့များ၊ အားကစားအစည်းအရုံးများ၊ အနုပညာအဖွဲ့အစည်းများ သို့မဟုတ် ကျောင်းသားအဖွဲ့များ ကဲ့သို့သော အစိုးရလုပ်ငန်းများနှင့် ဆက်စပ်မှုမရှိသည်တို့ကို လုပ်ကိုင်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ ဖြစ်နိုင်သည်။ NGO များမှာမူ ကျန်းမာရေး သို့မဟုတ် ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုများ၊ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ကာကွယ်ရေး သို့မဟုတ် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတစ်ရပ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတွင် ကူညီ ဆောင်ရွက်ရေး လုပ်ငန်းများကဲ့သို့သော အစိုးရနှင့်ဆက်နွှယ်နေသည့် အလုပ်များကို လုပ်ကိုင် ကြသည်။ ၎င်းလုပ်ငန်းများမှာ အစိုးရများက လုပ်ဆောင်လိုသော သို့မဟုတ် ပါဝင်ဆောင်ရွက် နေသော လုပ်ငန်းများဖြစ်သည်။

NGO တစ်ခုဖွဲ့စည်းခြင်းအတွက် အနိမ့်ဆုံး နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများမရှိသလို မဖြစ်မနေ ရှိရမည့် လိုအပ်ချက်များ သတ်မှတ်ထားခြင်းမျိုးလည်း မရှိချေ။ အချို့အဖွဲ့အစည်းများက မိမိတို့ ဘာသာ NGO ဟုအဆိုပြုသော်လည်း လက်ခံနိုင်ရန်အတွက် အငြင်းပွားစရာများ များစွာရှိနေခြင်း မျိုးတွေ့ ရှိသည်။ ဥပမာ - အစိုးရများက အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ထူထောင်ပြီး ယင်းအဖွဲ့ကို NGO ဟု ဆိုသော်လည်း တကယ်တမ်းတွင် အစိုးရ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်သာဖြစ်နေခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့်ပတ်သက်လျှင်လည်း ထိုသဘောသာဖြစ်ပြီး ကုမ္ပဏီတို့အတွက် တစ်နည်း နည်းဖြင့် အကျိုးရှိအောင် စည်းရုံးပေးသည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်အဖြစ် NGO ကိုထားရှိခြင်း ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - ဆေးလိပ်ကုမ္ပဏီတစ်ခုက ဆေးရွက်ကြီးသောက်သုံးသူများအဖွဲ့ဟု ဖွဲ့စည်းထား ခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ တကယ်တမ်းတွင် ၎င်းတို့သည် လူမှုအဖွဲ့အစည်းမဟုတ်ဘဲ စီးပွားရေးလုပ်ငန်း၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်သာ ဖြစ်သည်။ အချို့အဖွဲ့အစည်းများမှာမူ အမျိုးအစားခွဲခြားရန်ခက်ခဲလှသည်။ ဘုရားကျောင်း၊ အတိုက်အခံပါတီ၊ သို့မဟုတ် အလုပ်သမားသမဂ္ဂ တို့မှာ NGO လော၊ အစိုးရ အဖွဲ့အစည်းလော သို့မဟုတ် အခြားအဖွဲ့အစည်းတစ်မျိုးလော ဆိုသည်မှာ ဆုံးဖြတ်ရခက်ခဲမည် ဖြစ်သည်။ ကုလသမဂ္ဂကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းများတွင်မူ ကုလသမဂ္ဂ၏ ဖိုရမ်များနှင့် ဆွေးနွေးပွဲ များတွင် ပါဝင်ခွင့်ရရှိနိုင်သော အသိအမှတ်ပြုမှုများရရှိလိုသည့် NGO များအတွက် သတ်မှတ် ထားသည့် စံနှုန်းများရှိသည်။ NGO တစ်ခုအနေဖြင့် ပုံသေဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ရုံးခန်းလိပ်စာရှိရမည်ဟု မှတ်ယူထားခြင်းမျိုးရှိသော်လည်း NGO တစ်ခုတွင်ရှိရမည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအဆင့်နှင့် အစိုးရနှင့် မည်မျှအထိ လွတ်ကင်းမှုရှိရမည်၊ ရန်ပုံငွေရရှိမှုမှာ မည်သို့ဖြစ်ရမည် အစရှိသည်တို့နှင့်ပတ်သက်ပြီး အငြင်းပွားမှုများ ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။

ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အပြန်အလှန်ဝေဖန်ခြင်း

NGO များသည် မည်မျှအထိ စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းနှင့်အညီ ဖြစ်သင့်သနည်း။

အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံ အများအပြားသည် ယခုအခါတွင် NGO များကို မှတ်ပုံတင်ထားသော အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်ရန်အတွက် ကိုက်ညီရမည့်ဥပဒေများ မိတ်ဆက်ပြဋ္ဌာန်းလျက်ရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့ မှတ်ပုံတင်စေခြင်းမှာ အစိုးရက ၎င်း၏နိုင်ငံတွင် NGO အရေအတွက် မည်မျှလုပ်ကိုင်နေသနည်း ဆိုသည်ကို ခြေရာခံမှတ်သားနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး စည်းမျဉ်းနှင့်မညီညွတ်သော၊ ဥပဒေချိုးဖောက်သော လုပ်ရပ်များကိုလည်း တားဆီးနိုင်မည့်အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိလိမ့်မည်ဟု ယူဆနိုင်သည်။ သို့သော် မှတ်ပုံတင်စေခြင်းက NGO များကို ယင်းတို့၏ လုပ်ငန်းများ မဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် ပိတ်ပင်သည့် အတားအဆီးလည်း ဖြစ်သွားနိုင်ဖွယ်ရှိနေသည်။ ထို့ပြင် အစိုးရက NGO များကို စေ့စေ့စပ်စပ် စစ်ဆေးမှုများ တိုးမြှင့်ခြင်းဖြင့် တိုင်းပြည်အတွင်း လုပ်ငန်းများ မဆောင်ရွက်နိုင်လောက်အောင် တားဆီးခြင်းများလည်း ရှိနိုင်သည်။ မှတ်ပုံတင်စေခြင်းမှာ အစိုးရက NGO များကို ထိန်းချုပ်မည့် နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး အစိုးရက ၎င်း၏ပြည်သူများအပေါ် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခြင်းကို NGO များက အကာအကွယ်ပေးခြင်းကို ရပ်တံ့သွားစေမည့် နည်းလမ်းလည်းဖြစ်သည်ဟုလည်း ဝေဖန်ကြသည်။

ဥပမာတစ်ရပ်မှာ နိုင်ငံအတွင်း NGO ပေါင်း ၃၅၀၀ ခန့် လည်ပတ်လျက်ရှိသည့် ကမ္ဘောဒီးယား ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာ NGO များမှာ လစာကောင်းကောင်းပေးနိုင်သဖြင့် အရေအတွက် များပြား လာမှုကြောင့် လစာများမြင့်တက်လာသည်။ နိုင်ငံတကာ NGO များသည် ကမ္ဘောဒီးယားတွင် လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် ၎င်းတို့၏မိခင်နိုင်ငံမှ ရန်ပုံငွေများ ကောက်ခံနိုင်သော်လည်း ထိုကဲ့သို့ရရှိလာသော ရန်ပုံငွေအများစုမှာ ၎င်းတို့၏ ဝန်ထမ်းများကို လစာပေးချေခြင်းဖြင့် ကုန်ခန်း သွားနိုင်သည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်လည်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ တန်ဖိုး များစွာရှိသော လုပ်ငန်းများကို NGO များ၏ ဆောင်ရွက်မှုဖြင့် ပြီးမြောက်နိုင်ခဲ့သည်။ အစိုးရက NGO များ မှတ်ပုံတင်ခြင်းအတွက် ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ် ရေးဆွဲခဲ့ပြီး ယင်း ဥပဒေကြမ်းအရ အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် တိုင်းပြည်အတွင်းတွင် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အစိုးရနှင့် သဘောတူ စာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ ထိုဥပဒေကိုအသုံးပြုပြီး အစိုးရနှင့် အတိုက်အခံ ဖြစ်လျက်ရှိသော ပြည်သူများ၊ ဥပမာ မြေယာသိမ်းပိုက်မှုများတွင် ပြည်သူများဘက်မှ ဆောင်ရွက်ပေး လျက်ရှိသော NGO များကို ဆက်လက်လုပ်ကိုင်ခွင့် မပြုတော့မည်ကို ယင်း NGO များက စိုးရိမ် လျက်ရှိသည်။

NGO များသည် မှတ်ပုံတင်ရန်လိုအပ်ပါသလား၊ ထိုကဲ့သို့မှတ်ပုံတင်စေခြင်းဖြင့် အုပ်ချုပ်မှုမှ လွတ်မြောက်နေသော NGO နယ်ပယ်မှ ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းပေးနိုင်မည်လား။

NGO တစ်ခု၏ အရေးကြီးသော အင်္ဂါရပ်မှာ ထို NGO ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်သည့်နယ်ပယ် သို့မဟုတ် အရေးကိစ္စပင်ဖြစ်သည်။ အချို့ NGO များမှာ ကျယ်ပြန့်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်နယ်ပယ်များ ရှိသည်။ ဥပမာ HRW နှင့် နိုင်ငံတကာလွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် အဖွဲ့တို့သည် ၎င်းတို့၏ သက်ဆိုင်ရာ နယ်ပယ်များတွင် လုပ်ကိုင်ရုံသာမက မသန်စွမ်းသူများအခွင့်အရေးနှင့် ဒေသခံများ၏ အခွင့်အရေး

တို့ကဲ့သို့သော ကိစ္စရပ်များတွင်လည်း ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ကောင်းလုပ်ကိုင်မည်ဖြစ်သည်။ လက်ရှိ ရှိနေသော NGO များသည် မိမိတို့ကဲ့သို့ လှုပ်ရှားနေသော နိုင်ငံအဆင့် သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာ အဆင့်ရှိ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ချိတ်ဆက်ထားသော ကြီးမားသည့်ကွန်ရက်များ၏ အစိတ်အပိုင်းများ ဖြစ်နေကြသည်။

အရှေ့တောင်အာရှတွင် လုပ်ကိုင်နေသော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ NGO များတွင် ဘုံတူညီသော ဖွဲ့စည်းပုံလက္ခဏာရပ်များ ရှိကြသည်။ အများစုမှာ ၎င်းတို့လုပ်ကိုင်သည့် အဓိက နယ်ပယ်များ သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များကို မူတည်၍ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားကြခြင်း ဖြစ်သည်။ လုပ်ငန်းအစီအစဉ်တစ်ခုသည် တိကျသောရည်ရွယ်ချက်တစ်ရပ်အတွက် ချမှတ်ထားသော လုပ်ငန်းများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည်။ လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များသည် အကြောင်းအရာတစ်ခု သို့မဟုတ် ကဏ္ဍတစ်ခုအပေါ်မူတည်ပြီး ချမှတ်ထားခြင်း(ဥပမာ - လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာပညာပေးခြင်း၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၊ အမျိုးသမီးအရေးနှင့် ဥပဒေ) သို့မဟုတ် နိုင်ငံအလိုက်ချမှတ်ထားခြင်း (ဥပမာ - HRW တွင် နိုင်ငံအလိုက် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များရှိပြီး ကဏ္ဍများရွေးချယ်သတ်မှတ် ဆောင်ရွက် ခြင်းလည်း ရှိသည်။)။ ထိုလုပ်ငန်းအစီအစဉ်များအပြင် NGO များတွင် ပြန်ကြားရေးနှင့် စည်းရုံးရေး လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရန်အတွက် မီဒီယာများ ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် မီဒီယာရေးရာနှင့် ပြင်ပဆက်ဆံရေးတို့ကဲ့သို့သော စီမံရေးရာဌာနများလည်း ရှိနိုင်သည်။ ထို့ပြင် ဘဏ္ဍာရေး၊ ကွန်ရက် ဖြန့်ကျက်ရေးနှင့် သုတေသနတို့ကဲ့သို့သော ဌာနများလည်း ရှိနိုင်သည်။

သဘော
FORUM-ASIA

FORUM-ASIA သည် အဖွဲ့ဝင်အခြေပြု ဒေသတွင်း လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး အာရှရှိ လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အကာအကွယ်ပေးသူများကြားတွင် ပူးပေါင်းဆောင် ရွက်ခြင်းဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးအကာအကွယ်ပေးရေးနှင့်မြှင့်တင်ရေးတို့ ဆောင်ရွက်သွားရန် ရည်ရွယ် ထားသော အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။

FORUM-ASIA ကို ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့သည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း လူ့အခွင့် အရေးနှင့်ပတ်သက်၍ စိတ်ဝင်စားမှုမြှင့်တက်လာခြင်း၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက် များတွင် နိုင်ငံတကာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ မြှင့်တက်လာခြင်းနှင့် ဒီမိုကရေစီမဟုတ်သည့်နိုင်ငံ များတွင် လုပ်ကိုင်နေသော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများကို ထောက်ပံ့ပေးရန် လိုအပ်ခြင်းတို့က FORUM-ASIA တည်ထောင်ရသည့်အကြောင်းရင် တစ်စိတ်တစ်ဒေသဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်က အရှေ့တောင်အာရှတွင် ဒီမိုကရေစီအပြည့်အဝရရှိသောနိုင်ငံ အနည်းငယ်သာရှိခဲ့သော ကာလ ဖြစ်သည်။ (ထိုစဉ်က အာဏာရှင်မားကိုစ် ဖြုတ်ချခံရခါစ ဖိလစ်ပိုင်တစ်နိုင်ငံတည်းသာ ဒီမိုကရေစီ အပြည့်အဝရသောနိုင်ငံ ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်)

FORUM ASIA ကို အာရှတစ်ဝန်းမှ သီးခြားရပ်တည်နေသော အဖွဲ့အစည်း ၄၆ ခုဖြင့် ဖွဲ့စည်း ထားသည်။ နိုင်ငံအလိုက် အဖွဲ့အစည်းအရေအတွက်များမှာ - ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် (၄)၊ မြန်မာ (၁)၊

ကမ္ဘာ့ဒီးယား (၂)၊ အိန္ဒိယ (၈)၊ အင်ဒိုနီးရှား (၇)၊ ဂျပန် (၁)၊ မလေးရှား (၂)၊ မွန်ဂိုလီးယား (၂)၊ နီပေါ (၃)၊ ပါကစ္စတန် (၃)၊ ဖိလစ်ပိုင် (၆)၊ စင်ကာပူ (၁)၊ တောင်ကိုရီးယား (၂)၊ သီရိလင်္ကာ (၃)၊ ထိုင်ဝမ် (၁)၊ ထိုင်း (၁) နှင့် အရှေ့တီမော (၂) တို့ဖြစ်သည်။

FORUM ASIA တွင်ရှိသော ပရိုဂရမ်များမှာ -

ကဏ္ဍအလိုက်လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များ - အာဆီယံ စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ရေးအစီအစဉ်၊ SAARC စည်းရုံး လှုံ့ဆော်ရေးအစီအစဉ်၊ လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်သူများ အစီအစဉ်၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ လေ့ကျင့် သင်ကြားပေးရေးအစီအစဉ်၊ ကုလသမဂ္ဂ စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ရေးအစီအစဉ်။

နိုင်ငံအလိုက်လုပ်ငန်းအစီအစဉ် - အရှေ့အာရှနိုင်ငံများ အစီအစဉ်၊ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများ အစီအစဉ်

၄.၆.၁ NGO လုပ်ငန်းများ

လူ့အခွင့်အရေး NGO များသည် လုပ်ငန်းအများအပြားကို လုပ်ဆောင်နိုင်ကြသည်။ NGO များသည် မူဝါဒရေးရာ အကြံပေးခြင်း၊ ဥပဒေစနစ်များ စောင့်ကြည့်ထိန်းကျောင်းခြင်း၊ ကွန်ရက်များ ဖော်ဆောင်ခြင်း စသည်တို့တွင်လည်း ပါဝင်ဆောင်ရွက်လေ့ရှိရာ အောက်တွင်ဖော်ပြထားသော လုပ်ငန်းများမှာ NGO များ လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသည့် လုပ်ငန်းများ အားလုံးကို ကိုယ်စားမပြုဘဲ ၎င်းတို့ ပိုမိုလုပ်ဆောင်လေ့ရှိသော လုပ်ငန်းများထဲမှ အချို့ကိုသာ ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အသိပညာပေးခြင်း

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အသိပညာပေးခြင်းတာဝန်ကို အစိုးရက ထမ်းဆောင်ရသည်မှာ မှန်သော်လည်း (ICCPR နှင့် CRC တွင် ၎င်းတို့ သဘောတူညီထားမှုအရ) ဒေသတွင်းရှိ အသိပညာ ဗဟုသုတအခြေအနေမှာ နိမ့်ကျလျက်သာ ရှိနေသေးသည်။ ထို့ကြောင့် NGO အများအပြားသည် လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး လူအများ အလေးဂရုပြုလာစေရန် ပညာပေးလှုံ့ဆော်မှုလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ထိုကဲ့သို့ လုပ်ဆောင်သော ပညာပေးလှုံ့ဆော်မှုများသည် လူ့အခွင့်အရေး အကြောင်းကို ယေဘုယျ ခြုံငုံပညာပေးခြင်းဖြစ်နိုင်သလို လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်အတွက် ၎င်းတို့နှင့် သီးသန့်သက်ဆိုင်သော လူ့အခွင့်အရေးများအကြောင်း (ဥပမာ - အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး၊ မသန်စွမ်း သူများ အခွင့်အရေး) ကို ပညာပေးခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

တက္ကသိုလ်များသည် အစိုးရ၏အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်ဖြစ်သဖြင့် NGO ဟုမခေါ်နိုင်သော် လည်း ၎င်းတို့သည်လည်း ဤလုပ်ငန်းတွင် အရေးကြီးသည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်လျက်ရှိသည်။ ဥပမာတစ်ရပ်အနေဖြင့် ထိုင်းနိုင်ငံရှိ အလုပ်သမားကာကွယ်ရေးကွန်ရက်တွင် ရွှေ့ပြောင်း လုပ်သားများ၏ ကလေးများကို ပညာရေးထောက်ပံ့ပေးသည့်လုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်ပြီး ရွှေ့ပြောင်း လုပ်သားများကို ၎င်းတို့ရပိုင်ခွင့်ရှိသည့်အခွင့်အရေးများအကြောင်း ပညာပေးသည့်လုပ်ငန်းများလည်း ရှိသည်။

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စည်းရုံးလှုံ့ဆော်အရေးဆိုခြင်း

စည်းရုံးလှုံ့ဆော်အရေးဆိုခြင်း Advocacy ကို စာအတိုင်း ဘာသာပြန်ရသော် ဝင်ပြောပေးခြင်း သို့မဟုတ် တစ်စုံတစ်ရာအတွက် အရေးဆိုခြင်းဟုအဓိပ္ပာယ်ရသည်။ NGO များသည် အစိုးရကိုစိန်ခေါ်ရန် အင်အား သို့မဟုတ် အရင်းအမြစ်များမရှိသော အုပ်စုတစ်စုကို ကိုယ်စားပြုပြောဆိုပေးနိုင်သည်။ NGO များသည် အခွင့်အရေးတစ်ရပ်အကြောင်း ကြီးကြီးမားမား အသိအမှတ်ပြုမှု၊ နားလည်သဘောပေါက်မှု ရရှိစေရေးအတွက်လည်း အားပေးအားမြှောက်ပြုနိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့ စည်းရုံးတိုက်တွန်းအရေးဆိုမှုအတွက် ဥပမာတစ်ရပ်မှာ အရှေ့တောင်အာရှတွင် ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များအတွက် စည်းရုံးတိုက်တွန်းအရေးဆိုမှု ဖြစ်သည်။ ဒုက္ခသည်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများသည် အများပြည်သူနှင့် အစိုးရများကို ဒုက္ခသည်များ၏ ဆင်းရဲနိမ့်ကျသည့် အခြေအနေများကို သတိပြုမိစေလိုခဲ့သည်။ ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များသည် ဖမ်းဆီးခံထားခြင်း၊ ပုန်းလှိမ်းကွယ်လှိမ်းနှင့်နေထိုင်နေရပြီး ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံသို့ ပြန်ပို့ခံရမည်ကို စိုးရိမ်နေခြင်းဟူသော အခြေအနေများနှင့် ကြုံတွေ့နေရနိုင်သည့်အခြေအနေတွင် ရှိနေသည်။ စည်းရုံးလှုံ့ဆော် အရေးဆိုပေးသည့်နည်းလမ်းကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် NGO များသည် အများပြည်သူက ဒုက္ခသည်များကို ဝန်ထိုးဝန်ပိုးတစ်ရပ်အဖြစ် မြင်နေရာမှ လုံခြုံမှုနှင့်အခွင့်အရေးများရရှိရန် လိုအပ်နေသူများအဖြစ် ရှုမြင်လာစေရန် ပြောင်းလဲပေးနိုင်သည်။ ၎င်းတို့သည် အကျဉ်းထောင်များအတွင်း ကလေးများ ရှိနေခြင်းမှာ ရုပ်ဆိုးအကျည်းတန်သဖြင့် အစိုးရတစ်ရပ်အနေဖြင့် ကလေးများကို ဖမ်းဆီးနေခြင်းများ ရပ်တံ့ရန်လည်း သက်ဆိုင်ရာအစိုးရကို အားပေးအားမြှောက်ပြုနိုင်သည်။ စည်းရုံးလှုံ့ဆော် အရေးဆိုခြင်းပြုလုပ်ရန် မီဒီယာကိုအသုံးပြုလေ့ရှိသော်လည်း ပညာပေးခြင်း၊ လမ်းများထက်တွင် အများပြည်သူကို ဟောပြောစည်းရုံးခြင်း၊ Facebook ကဲ့သို့သော လူမှုကွန်ရက်ကိုအသုံးပြုပြီး စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်း သို့မဟုတ် မှတ်တမ်းရုပ်ရှင်များရိုက်ကူးခြင်း နည်းလမ်းများဖြင့်လည်း လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။

စောင့်ကြည့်ထိန်းကျောင်းခြင်းနှင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း

အချို့ပြည်သူများသည် အခြားသူများထက် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၏ဒဏ်ကို ပိုမိုခံစားရတတ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် နိုင်ငံတော်၏လေ့ထုံးတမ်းအရ အကာအကွယ်ပေးမှု စနစ်များမရှိခြင်း သို့မဟုတ် ရှိသော်လည်း ကောင်းမွန်စွာသက်ရောက်မှုမရှိခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။ အကျဉ်းထောင်အတွင်းမှအကျဉ်းသားများ၊ အုပ်ချုပ်မှုနှင့်အလှမ်းဝေးသော ဝေးလံခေါင်ဖျားဒေသများရှိ ဒေသခံများမှာ ထိုကဲ့သို့သောအခြေအနေများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသူများဖြစ်သည်။ လူ့အခွင့်အရေး NGO များသည် ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေများကို စောင့်ကြည့်ကာ အစီရင်ခံခြင်းနှင့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများရပ်တံ့ရေးအတွက် အရေးယူဆောင်ရွက်ရန် တောင်းဆိုခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်နိုင်သည်။ NGO များသည် ထိုကဲ့သို့အလုပ်များကို အစီရင်ခံစာများထုတ်ပြန်ခြင်း၊ မီဒီယာများနှင့် ယင်းအခြေအနေကို စိတ်ဝင်စားမှုရှိသော အခြားအဖွဲ့အစည်းများသို့ သတင်းထုတ်ပြန်ချက်များပေးခြင်း တို့ဖြင့် လုပ်ဆောင်လေ့ရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး လူသိများသည်မှာ တစ်နှစ်လျှင် အာရှဒေသနှင့်ပတ်သက်ပြီး အစီရင်ခံစာ အစောင် ၅၀ ဝန်းကျင် ထုတ်ပြန်လေ့ရှိသော HRW ဖြစ်သည်။ မကြာသေးမီက ထုတ်ပြန်ခဲ့သော အစီရင်ခံစာများထဲမှ လူအများအာရုံစိုက်မှု ရရှိခဲ့သော အစီရင်ခံစာများမှာ -

- ‘ငါသူတို့ကို သတ်ပစ်ချင်တယ်လို့ သူတို့ကြားအောင် ပြောလိုက်စမ်းပါ။’ ဟွမ်ဆန်းလက်ထက် ကမ္ဘောဒီးယားမှ နှစ်ပေါင်း ၂၀ ကြာ ယုတ်မာမှုများ
- ပရမ်းမတာနှင့် မလုံမလောက်။ ။ဒုက္ခသည်များနှင့် ခိုလှုံခွင့်တောင်းခံသူများအပေါ် ထိုင်း နိုင်ငံ၏ ပြုမူဆက်ဆံပုံ
- အစိုးရက ဒါကိုရပ်ပစ်နိုင်ခဲ့သားနဲ့။ ။မြန်မာ ရခိုင်ဒေသတွင် ဂိုဏ်းဂဏခွဲအကြမ်းဖက်မှုများ နှင့် မတရားဖိနှိပ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေမှု
- ကုစားခြင်းဟု နာမည်ခံထားသော ကိုယ်ထိလက်ရောက်ညှဉ်းပန်းမှုများ။ ။ဗီယက်နမ်၊ တရုတ်၊ ကမ္ဘောဒီးယားနှင့် လာအိုတို့တွင် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ တို့ဖြစ်သည်။

မှတ်သားဖွယ်ရာ

ဗီယက်နမ်အပေါ် HRW ၏အစီရင်ခံချက်

လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ (Human Rights Watch-HRW) နှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာများ ၁၉၇၈ ခုနှစ်တွင်တည်ထောင်သော HRW သည် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးတွင် နှစ်တစ်နှစ်အတွင်း ဖြစ်ပွားသော လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ဆက်နွှယ်နေသည့် အဖြစ်အပျက်များကို နှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာ များဖြင့် ထုတ်ပြန်သည်။ ထိုအစီရင်ခံစာတွင် တစ်နှစ်ပတ်လုံး နိုင်ငံတစ်ခုစီတွင် ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို သုံးသပ်ရေးသားထားသည်။ ထိုနှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာ များနှင့်အတူ သီးခြားလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဖြစ်အပျက်များကို အထူးသုံးသပ်ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာများလည်း ထွက်ရှိသည်။

ဥပမာတစ်ရပ်အနေဖြင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် နှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာတွင် ဗီယက်နမ်တွင် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှု အများအပြားရှိနေကြောင်း အစီရင်ခံထားသည်။ ထိုအစီရင်ခံစာထဲတွင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ ငြိမ်းချမ်းစွာ စီတန်းလှည့်လည်ခွင့်တို့ကို ဖိနှိပ်ထားခြင်း၊ ဆန္ဒပြသူများကို ခြိမ်းခြောက်နှောင့်ယှက်ခြင်းနှင့် ဖမ်းဆီးခြင်း၊ ဥပဒေကြောင်းအရ ဘာသာရေး ဓလေ့ထုံးတမ်းများကို အစိုးရက တားမြစ်ခြင်း၊ ဘာသာရေးကိစ္စများဆောင်ရွက်ရန် မှတ်ပုံတင်ခိုင်းခြင်း သို့မဟုတ် စောင့်ကြည့်ခံရခြင်းများ ပါဝင်သည်။ အထူးသဖြင့် ဘာသာရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများမှာ စစ်ဆေး မေးမြန်းစဉ်တွင် နှိပ်စက်ခြင်း၊ တရားရုံးတွင်စစ်ဆေးမှုမခံရဘဲ ဖမ်းဆီးခံရခြင်း၊ မိသားစုဝင်များ လာရောက်လည်ပတ်ခွင့်မပြုခြင်း၊ ရှေ့နေငှားရမ်းခွင့်မရခြင်းနှင့် သေသည်အထိ ရိုက်နှက်ခံရခြင်း တို့အပါအဝင် ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များ၏ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သည့်လုပ်ရပ်များကို ရင်ဆိုင်ကြရလေ့ရှိသည်။

အစိုးရများသည် ထိုနှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာများက ရှာဖွေဖော်ထုတ်ထားမှုများကို ငြင်းဆန်လေ့ရှိပြီး NGO သည် တိကျမှန်ကန်သော သတင်းအချက်အလက်များကို ကိုးကားထားခြင်းမရှိ သို့မဟုတ် အစိုးရကို ဆန့်ကျင်လိုသည့် ဘက်လိုက်သောသတင်းအချက်အလက်များကို အသုံးပြုထားသည်ဟု ဆိုလေ့ရှိသည်။ အချို့အမှုကိစ္စများတွင် အစိုးရများကစွပ်စွဲသည့်အတိုင်း မှန်ကန်သည့်အချက်များ ရှိနိုင်သော်လည်း ပြည်သူများကို ထိုအစီရင်ခံစာများ ဖတ်ရှုခွင့်ရသင့်ပြီး ပြည်သူများကိုယ်တိုင် အမှား၊ အမှန် ဆုံးဖြတ်စေသင့်သည်။

လူ့အခွင့်အရေးအထောက်အထားမှတ်တမ်းပြုစုခြင်း

လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရပြီး တရားမျှတမှုကို ရရှိလိုသူများသည် ချိုးဖောက်ခံရမှု အမှန်တကယ်ဖြစ်ပွားခဲ့ကြောင်း သက်သေပြရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု တစ်ရပ်အတွက် အထောက်အထားများ စုဆောင်းခြင်းကို အထောက်အထားမှတ်တမ်းပြုစုခြင်းဟု ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ဤလုပ်ငန်းစဉ်ကို ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အချက်အလက်များကို တိတိကျကျ စုဆောင်းနိုင်ရန်လိုအပ်သည်။ သို့မှသာ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုကို ဥပဒေကြောင်းအရ တရားရုံးတင်ရန် သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးမြှင့်တင်ရေး အားပေးထောက်ခံမှုများပြုလုပ်ရာတွင် အသုံးပြုနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အထောက်အထားမှတ်တမ်းများသည် မျက်မြင်သက်သေများ၏ ထွက်ဆိုချက်များ၊ ဆေးစစ်ချက်အစီရင်ခံစာများ၊ အခင်းဖြစ်ပွားရာဓာတ်ပုံများ၊ ဖြစ်စဉ်ဖြစ်ပွားပုံ စသည်တို့ ဖြစ်နိုင်သည်။ အထောက်အထားမှတ်တမ်းများသည် ရှင်းလင်းတိကျရန်လိုအပ်ပြီး ချိုးဖောက်မှုဖြစ်ပွားခဲ့ကြောင်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ပြသနိုင်ရမည်။ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှု၏ သားကောင်ဖြစ်ရသူ အများအပြားမှာ ၎င်းတို့၏တိုင်းပြည်က လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များကို လက်မှတ် ရေးထိုးထားမှုမရှိခြင်း၊ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်း တိုင်ကြားမှုများကို လက်ခံမှုမရှိခြင်း သို့မဟုတ် တိုင်ကြားချက်များကို လက်ခံနားထောင်ပေးမည့် ဒေသတွင်းအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ် မရှိခြင်းတို့ကြောင့် အကာအကွယ်ပေးရေး ယန္တရားတစ်ခုခုနှင့်အဆက်အသွယ်ရရှိရန် လိုအပ်သော ကျောထောက် နောက်ခံမရှိခြင်းမျိုး ဖြစ်နေနိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေမျိုးတွင် အထောက်အထား မှတ် တမ်းများမှာ တရားရုံးတက်ရာတွင် အထောက်အကူပြုနိုင်မည်မဟုတ်ချေ။ သို့သော် ထိုအထောက် အထားများက အစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်ပုံအစီအမံများ ပြောင်းလဲရန် ဖိအားပေးနိုင်ခြင်း၊ နိုင်ငံတကာ အဆင့် လူ့အခွင့်အရေးအတွက် အရေးဆိုမှုများအတွက် အသုံးဝင်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် အထောက်အထား မှတ်တမ်းအများအပြား စုဆောင်းမိလာသည့်အခါတွင် လူ့အခွင့်အရေး ချိုး ဖောက်မှုဖြစ်စဉ်များ ဖြစ်လေ့ရှိသည့်ပုံစံတစ်ရပ် ပေါ်လာနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ အကျဉ်းထောင် အတွင်း နှိပ်စက်စော်ကားမှုများရှိနေခြင်း သို့မဟုတ် လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအတွက် အစိုးရကပေးအပ်ရမည့် ဝန်ဆောင်မှုများမပေးခြင်းတို့ကဲ့သို့သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု တစ်ရပ် မှာ စနစ်တကျ ကျယ်ပြန့်စွာဖြစ်ပေါ်နေကြောင်းကို အထောက်အထားမှတ်တမ်းများ စုဆောင်းခြင်းဖြင့် NGO က သက်သေပြနိုင်မည်ဆိုလျှင် ယင်းချိုးဖောက်မှုဖြစ်စဉ်မှာ ကျယ်ပြန့်ပြီး အစီအစဉ်တကျ ဖြစ်နေကြောင်း သက်သေပြနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်ဖြေရှင်းပေးလာစေရေး တွန်းအားပေးရန် ထိုမှတ်တမ်းများကို အသုံးပြုနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

သာဓက

အကြံအစည်ဖြင့် မုဒိမ်းမှုကိုစနစ်တကျကျူးလွန်ကြောင်း အထောက်အထား မှတ်တမ်းများပြုစုခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်ပွားစဉ်ကာလများတွင် အမျိုးသမီးများ ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည့် အကြမ်း ဖက်မှုများနှင့် ပတ်သက်ပြီး စိုးရိမ်ပူပန်ခဲ့ကြသည်။ အဖွဲ့အစည်းအမျိုးမျိုးက မြန်မာစစ်တပ်သည် အမျိုးသမီးများကို အစီအစဉ်ရှိရှိ မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်ခဲ့ကြောင်း သက်သေပြရန် အထောက်အထား မှတ်တမ်းပြုစုခြင်းအပေါ် အခြေခံထားသည့် အစီရင်ခံစာများ ပြုစုခဲ့ကြသည်။ မုဒိမ်းမှုကို အစီအစဉ် ရှိရှိ ကျူးလွန်ခဲ့ကြောင်း သက်သေပြနိုင်ခြင်းက အမျိုးသမီးများကိုကာကွယ်ရာတွင် အလွန်အရေးကြီး

သည်။ အစီအစဉ်ရှိရှိ မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်ခြင်းမှာ နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဤအမှုတွင် ဝင်ရောက်အရေးယူဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းမရှိသော်လည်း ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုရုံးက ကြားဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်သောအမှုလည်း ဖြစ်သည်။

ဤအကြမ်းဖက်မှုဖြစ်စဉ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး အစီရင်ခံစာ အများအပြားထွက်ပေါ်ခဲ့ရာ Earth Rights International ၏ School for Rape (1998) နှင့် ဖြစ်စဉ် ၁၇၃ ခု စုဆောင်းတင်ပြထားသော Shan Women's Action Network (SWAN) ၏ License to Rape (2003) တို့လည်း အပါအဝင် ဖြစ်သည်။ အထောက်အထားမှတ်တမ်းသည် ပဋိပက္ခဖြစ်စဉ်များအတွင်းတွင် အမျိုးသမီးများကို မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်ခြင်းမှာ အစီအစဉ်ရှိရှိ လုပ်ဆောင်နေမှုဖြစ်ပြီး အရေးတကြီးဖြေရှင်းရန် လိုအပ်ကြောင်း သက်သေပြနေသည်။

တိုင်ကြားချက်များနှင့် တရားစွဲဆိုခြင်းများ

NGO များသည် ဥပဒေရေးရာလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အခန်းကဏ္ဍတစ်ရပ် ပါဝင်ဆောင်ရွက် နိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ပြည်သူ့ဘက်မှကာကွယ်ပေးသူ သို့မဟုတ် ဥပဒေရေးရာအထောက်အပံ့ ပေးသူအဖြစ် တရားမျှတရေးဖော်ဆောင်ရန် လုပ်ဆောင်သော NGO များဖြစ်သည်။ NGO များသည် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီက အစိုးရကို ဆန့်ကျင်တိုင်ကြားမှုများတွင် အကူအညီပေးခဲ့ကြဖူးပြီး မဟာဗျူဟာကျကျ တရားစွဲဆိုခြင်း သို့မဟုတ် ဥပဒေများပြင်ဆင်ရန်နှင့် အစိုးရ၏လုပ်နည်း လုပ်ဟန်များ ပြောင်းလဲသွားစေရန်အတွက် အမှုကိုအနိုင်ရအောင်ပြုခြင်းဟုခေါ်ဆိုသော လုပ်ငန်း များတွင် ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုမှုများလည်းရှိကြသည်။ ထိုလုပ်ဆောင်မှုအတွက် မကြာသေးမီက ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ဥပမာတစ်ရပ်မှာ ၂၀၁၂ ခုနှစ်က ဖျက်သိမ်းလိုက်သော COHRE ဟု အမည်ရသည့် အိုးအိမ်နေရာအခွင့်အရေး NGO ၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ကမ္ဘောဒီးယားနှင့်ဖိလစ်ပိုင်တို့တွင် နေအိမ်မှ အင်အားသုံး ဖယ်ရှားခံခဲ့ရသူများ၏ အရေးကိစ္စကို ပါဝင်ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သည်။ တရားစွဲဆိုခြင်း၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ လူများကို ၎င်းတို့၏နေအိမ်များမှ အင်အားသုံးဖယ်ရှားခြင်းမှာ ဥပဒေချိုးဖောက်ရာရောက်ကြောင်း သေချာစေရန်ဖြစ်သည်။ အခြား လူသိများသောအမှုမှာ UNOCL အမှုဖြစ်သည်။ UNOCL ကုမ္ပဏီ၏ ပိုက်လုံးသွယ်တန်း တည်ဆောက်မှုအတွင်း မြန်မာကျေးရွာများမှ ဒေသခံများကို နှင်ထုတ်ခဲ့ရာ ယင်းကုမ္ပဏီကို Aliens Claims Tort Act (အမေရိကန်နိုင်ငံသားများက ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက်ခဲ့ကြောင်း နိုင်ငံခြားသားများက တိုင်ကြားနိုင်သည့်ဥပဒေ) နှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် တရားစွဲဆို တိုင်ကြားခဲ့သည့်အမှုဖြစ်သည်။ ယင်းအမှုကို အနှင်ထုတ်ခံဒေသခံများအတွက် ငွေပမာဏ အများ အပြား UNOCL ကုမ္ပဏီက လျော်ကြေးပေးရန် တရားရုံးက စီရင်ချက်ချပြီး အမှုပိတ်သိမ်းခဲ့သည်။

၄.၆.၂ လက်တွေ့နယ်ပယ်အတွင်းမှ NGO များ

NGO များသည် ၎င်းတို့၏အရွယ်အစားနှင့် လုပ်ကိုင်သည့်နေရာများအလိုက် အမျိုးမျိုး ကွဲပြားကြသည်။ အရွယ်အစားသေးငယ်ပြီး ဒေသတွင်းတွင်ဆောင်ရွက်သော NGO များကို အခြေခံ လူထုအခြေပြု NGO များဟုခေါ်သည်။ ၎င်းတို့၏ဒေသတွင်းရှိ လူများနှင့်တိုက်ရိုက် ထိတွေ့ လုပ်ကိုင်ခြင်းကို ရည်ညွှန်း၍ ထိုသို့ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

အခြေခံလူထု NGO များသည် ဒေသတွင်းရှိလူများနှင့်ဖွဲ့စည်းထားလေ့ရှိပြီး ဒေသတွင်း ဘာသာစကားကိုပြောဆိုကာ ဒေသတွင်းကြုံတွေ့နေရသော အရေးကိစ္စများနှင့်လည်း ရင်းနှီးသူများ ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် အစိုးရနှင့်ညှိနှိုင်းလုပ်ကိုင်မှု မရှိသလောက်နည်းပါးပြီး ဒေသတွင်းရှိ အစိုးရ အရာရှိများနှင့်သာ ပိုမိုထိတွေ့လုပ်ကိုင်ကြလေ့ရှိသည်။

နိုင်ငံအဆင့် NGO များမှာ မတူညီသောနေရာဒေသများတွင် လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက် နေနိုင်သော်လည်း ရုံးချုပ်မှာမူ အဓိကမြို့ကြီးတစ်မြို့တွင်သာ ရှိကောင်းရှိနိုင်သည်။ ဤ NGO များမှာ အစိုးရ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့အထူးပြုရာနယ်ပယ်နှင့် ဆက်စပ်နေသော အစိုးရဝန်ကြီးဌာန များနှင့် ပတ်သက်လုပ်ကိုင်မှုလည်း ရှိနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံအဆင့် NGO တစ်ခုသည် အောက်ခြေ လူထုအခြေပြုလုပ်ဆောင်မှုများကို ဆောင်ရွက်ခြင်း သို့မဟုတ် သေးငယ်သော အခြေခံလူထု NGO များနှင့် ကွန်ရက်ချိတ်ဆက်ထားခြင်းတို့ ရှိကောင်းရှိနိုင်သည်။

ဒေသတွင်းအဆင့် NGO များမှာ နိုင်ငံအတော်များများတွင် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များ ဆောင် ရွက်လျက်ရှိသည်။ သို့မဟုတ် စည်းရုံးတိုက်တွန်းအရေးဆိုမှုပြုသည့် လုပ်ငန်းများကို နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံတည်းတွင်သာမဟုတ်ဘဲ လုပ်ကိုင်လေ့ရှိသည်။ အရှေ့တောင်အာရှတွင် ဒေသတွင်း NGO များသည် ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများအရေး သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများကဲ့သို့သော အရေးကိစ္စများကို လုပ်ကိုင်သည်။ ၎င်းတို့တွင် ရုံးချုပ်တစ်ခုသာရှိနေနိုင်သော်လည်း အခြားနိုင်ငံများ တွင်လည်း ရုံးခွဲများရှိနေနိုင်သည်။ ဒေသတွင်း NGO များ၏ အသုံးဝင်မှုမှာ ၎င်းတို့သည် ရွှေ့ပြောင်း အခြေချခြင်းနှင့် ဒုက္ခသည်များကဲ့သို့သော နေရာဒေသတစ်ခုတည်းနှင့်မသက်ဆိုင်သော လူ့အခွင့် အရေးဆိုင်ရာပြဿနာများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ၎င်းတို့သည် ဒေသတွင်း အဆင့်နှင့် နိုင်ငံတကာအဆင့်တို့တွင် ပို၍ အားကောင်းသော အားပေးထောက်ခံမှုများကို လုပ်ဆောင် နိုင်ကြသည်။ အရှေ့တောင်အာရှ ဒေသအတွင်းတွင် NGO အတော်များများက အာဆီယံဒေသ များတွင် စည်းရုံးတိုက်တွန်း အရေးဆိုမှုလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရန် တာဝန်ယူထားသည်။

နိုင်ငံတကာအဆင့်လူ့အခွင့်အရေး NGO များသည် ဒေသတွင်းရှိ နေရာအသီးသီးတွင် စည်းရုံးတိုက်တွန်းအရေးဆိုမှုများ ဆောင်ရွက်သည်။ ၎င်းတို့သည် ကုလသမဂ္ဂအဆင့်တွင် တက်တက် ကြွကြွလုပ်ကိုင်သလို အောက်ခြေလူထုအခြေပြုနှင့် နိုင်ငံအဆင့် NGO များ၏ စည်းရုံးတိုက်တွန်း အရေးဆိုမှုလုပ်ငန်းများတွင် ကူညီပေးခြင်း၊ အရည်အသွေးမြှင့်တင်ပေးခြင်းတို့ဖြင့် ထောက်ပံ့ပေးပြီး နိုင်ငံအများအပြားတွင် လုပ်ငန်းများတစ်ပြိုင်တည်း ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းလည်း ရှိကြသည်။ ဤစာအုပ် တွင် ဖော်ပြထားသော နိုင်ငံတကာအဆင့် NGO အချို့အပြင် အခြား NGO အများအပြား ရှိနေသေးပြီး FIDH, Article 19, Human Rights First နှင့် Witness တို့မှာ ထင်ရှားသည့် နိုင်ငံတကာအဆင့် NGO များဖြစ်ကြသော်လည်း အကြီးမားဆုံး နိုင်ငံတကာအဆင့် NGO နှစ်ခုမှာ နယူးယောက်တွင်အခြေစိုက်သည့် HRW နှင့် လန်ဒန်တွင်အခြေစိုက်သည့် နိုင်ငံတကာလွတ်ငြိမ်း ချမ်းသာခွင့်အဖွဲ့တို့ ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ NGO များနှင့်ပတ်သက်ပြီး NGO များသည် အနောက်ဩဇာ ကြီးစိုးမှုများပြီး ပြည်ပနိုင်ငံများမှဖြစ်သောကြောင့် နိုင်ငံအတွင်း ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ခွင့်မပြုသင့် ဟု အစိုးရများက ဆင်ခြေပေးကန့်ကွက်လေ့ရှိသည်။ ထိုဝေဖန်ချက်များမှာ တကယ့် အကြောင်း ပြချက်များ ဖြစ်လေ့မရှိဘဲ များသောအားဖြင့် အစိုးရများသည် စနစ်တကျဖွဲ့စည်းထားသော NGO

များက ၎င်းတို့၏ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာတာဝန်များ ဆောင်ရွက်မှုအား အနီးကပ်စောင့်ကြည့်မည်ကို မလိုလားခြင်းကြောင့် ပေးသောအကြောင်းပြချက်များသာ ဖြစ်လေ့ရှိသည်။

လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်သူများ (Human Rights Defender-HRD)

NGO များတွင် လုပ်ကိုင်သူများကို လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်သူ (HRD)များ ဟု သတ်မှတ်နိုင်သည်။ HRD တစ်ဦးကို လူ့အခွင့်အရေးမြှင့်တင်ခြင်းနှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်သူဟု အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်နိုင်သည်။ ဤအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်မှာ ကျယ်ပြန့်ပြီး ထိုသူများ ထဲတွင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ပညာပေးသူများ၊ လူ့အခွင့်အရေးဆောင်ရွက်သော အစိုးရအရာရှိများ၊ လူ့အခွင့်အရေး NGO များတွင် လုပ်ကိုင်သူများ ပါဝင်သည်။ HRD အလုပ်မှာ အထူးသဖြင့် အရှေ့တောင်အာရှတွင် အန္တရာယ်ရှိနိုင်သည်။ ပြီးခဲ့သည့် ၅ နှစ်အတွင်းတွင် HRD အတော်များများမှာ လူ့အခွင့်အရေးအလုပ်များကြောင့် အသက်စွန့်ရခြင်း၊ အကျဉ်းချခံရခြင်းများ ရှိခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ဖြစ်ရပ်များအတွက် ထင်ရှားသော ဥပမာများထဲတွင် ၂၀၀၄ ခုနှစ်က အမ်စတာဒမ်သို့ အသွားလေယာဉ်ပေါ်တွင် အဆိပ်ခတ်သတ်ခံခဲ့ရသော အင်ဒိုနီးရှားလူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်သူ Munir ၏ သေဆုံးမှုလည်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ထိုလူသတ်မှုအတွက် အစိုးရနှင့်ဆက်နွယ်နေသူ ၃ ဦး ထောင်ကျသွားခဲ့သည်။ ဖိလစ်ပိုင်သည် HRD များကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ညံ့ဖျင်းသောမှတ်တမ်းရှိသည့်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်းတွင် အများအပြား အသတ်ခံခဲ့ရသည်။ အထူးသဖြင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏လက်ချက်ကြောင့် ကျေးရွာများနှင့်ဒေသခံများ ၎င်းတို့၏ မြေယာများ မဆုံးရှုံးရစေရန် အကာအကွယ်ပေးခြင်းကြောင့် အသတ်ခံရသူ အများအပြား ရှိခဲ့သည်။

လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သူတို့၏အလုပ်တွင် အန္တရာယ်ရှိမှုမြင့်မားလာခြင်းကြောင့် ကုလသမဂ္ဂသည် လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်သူများအရေး ကြေညာချက်ကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ရသည်။ ယင်းကြေညာချက်သည် ဥပဒေကြောင်းအရလိုက်နာရန် မပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း HRD များ၏ ဆောင်ရွက်မှုများကို လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် ဆက်သွယ်ခွင့်တို့ဖြင့် ကာကွယ်ပေးထားသော စံနှုန်းတစ်ရပ်ကို သတ်မှတ်ဖော်ပြထားသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် သဘောတူလက်ခံခဲ့သော ယင်းကြေညာချက်အတွက် နောက်ဆက်တွဲ ဆောင်ရွက်ချက်အဖြစ် ၂၀၀၀ ခုနှစ်တွင် HRD အရေးနှင့်ပတ်သက်သော အထူးအစီရင်ခံစာတစ်ရပ် ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ အကာအကွယ်ပေးမှုရှိလာခဲ့သော်လည်း အရှေ့တောင်အာရှရှိ HRD များမှာ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်မှုကြောင့် ဆက်လက်ပြီး အတိုက်ခိုက်ခံရခြင်း၊ အသတ်ခံရခြင်း၊ အကျဉ်းချခံရခြင်းနှင့် တရားရုံးများတွင် အမှုရင်ဆိုင် ခြိမ်းခြောက်ခံရခြင်းများ ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။

က။ အနှစ်ချုပ်နှင့်အဓိကအချက်များ

လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းကို လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုမှ ပြည်သူများအား ကာကွယ်ပေးနိုင်သည့် အခြားအဖွဲ့အစည်းအများအပြားက ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ၎င်းတို့ထဲတွင် ရဲတပ်ဖွဲ့၊ တရားရုံး၊ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်နိုင်သည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏လူ့အခွင့်အရေးအကာအကွယ်ပေးမှုအဆင့်အတန်းမှာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအဆင့်၊ နိုင်ငံရေးစနစ်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးမည်မျှကို အစိုးရကအသိအမှတ်ပြုထားသည်တို့အပေါ် မူတည်နေနိုင်သဖြင့် အဆင့်သတ်မှတ်ရန်ခက်ခဲသည်။ အရှေ့တောင်အာရှတွင် နိုင်ငံအများစုသည် အချို့နယ်ပယ်များတွင် ကောင်းမွန်ပြီး အခြားနယ်ပယ်များတွင် ဆိုးရွားမှုများရှိနေပြီး အခြေအနေမှာ ရောထွေးလျက်ရှိသည်။

နိုင်ငံအတွင်းတွင်မူ နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများရှိ မရှိကြည့်ပြီး အကာအကွယ်ပေးမှုကို အကဲဖြတ်နိုင်သည်။ အခွင့်အရေးများကို ဥပဒေအတွင်းတွင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းရှိ မရှိ ကိုကြည့်ခြင်း သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပါဝင်သော လူ့အခွင့်အရေးများတို့ကို ကြည့်ရှုခြင်းဖြင့် တွေ့မြင်နိုင်သည်။ လတ်တလောတွင် ဘရူနိုင်းမှလွဲ၍ ကျန်အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအားလုံး၏ အခြေခံဥပဒေများထဲတွင် လူ့အခွင့်အရေးများပါဝင်နေသည်။ အရှေ့တောင်အာရှ၏ ဥပဒေစနစ်များတွင် လူ့အခွင့်အရေးများ ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း ဥပဒေအမျိုးမျိုး၊ အက်ဥပဒေပုဒ်မအမျိုးမျိုးတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပျံ့နှံ့လျက်ရှိသည်။

NHRI သည် ပြည်တွင်းအဆင့်တွင် လူ့အခွင့်အရေးအကာအကွယ်ပေးရေး ဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ရှိသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ လတ်တလောတွင် အရှေ့တောင်အာရှတွင် NHRI ခြောက်ခုရှိသည်။ အရှေ့တီမော၏ ပေါင်းစပ်ပုံစံမှလွဲ၍ကျန် ၅ ခုမှာ ကော်မရှင်ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ပြီး လူ့အခွင့်အရေးမြှင့်တင်ရေး၊ အကာအကွယ်ပေးရေး၊ စောင့်ကြည့်ထိန်းကျောင်းရေး၊ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးများ လုပ်ကိုင်ရန် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အပ်နှင်းခံထားရသည်။ NHRI များသည် ဘဏ္ဍာငွေ လုံလုံလောက်လောက် မရရှိခြင်း သို့မဟုတ် အစိုးရနှင့်မလွတ်ကင်းခြင်းနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ကန့်သတ်ခံရခြင်းတို့ကဲ့သို့သော စိန်ခေါ်မှုများနှင့်ရင်ဆိုင်ရနိုင်သည်။ NHRI များကို ကုလသမဂ္ဂက အကဲဖြတ်ပြီး ပဲရစ်စည်းမျဉ်းများ (NHRI တစ်ခု၏ လုပ်ဆောင်ချက်နှင့် လုပ်ငန်းများကို သတ်မှတ်ဖော်ပြထားသောမှတ်တမ်း)ကို အခြေခံသောစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီသော NHRI သည် ကုလ၏ လုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများတွင် ပါဝင်ခွင့်ရရှိသည်။ မြန်မာမှလွဲ၍ ကျန်အရှေ့တောင်အာရှ NHRI များ အားလုံးသည် ပဲရစ်စည်းမျဉ်းများနှင့်ကိုက်ညီသည်ဟု သတ်မှတ်သော A အဆင့် သတ်မှတ်ခံထားရသည်။

ဒေသတွင်းလူ့အခွင့်အရေးအစီအမံများက ပထဝီအနေအထားအရ ဒေသတစ်ခုတည်းအတူရှိကြသော နိုင်ငံများရှိ လူ့အခွင့်အရေးကိုကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည်။ ဒေသတွင်းအဖွဲ့အစည်းသုံးခုရှိရာ ဥရောပ၊ အမေရိကနှင့် အာဖရိကတို့တွင် အခြေစိုက်သောအဖွဲ့များ ဖြစ်ကြသည်။ အာဆီယံသည် လူ့အခွင့်အရေးအကာအကွယ်ပေးရန်နှင့် မြှင့်တင်ရန် ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် AICHR

ဟု ခေါ်သော ဒေသတွင်းအဖွဲ့တစ်ရပ်ကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။ AICHR သည် လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း မူကြမ်းတစ်ရပ်ရေးဆွဲရန်၊ လူ့အခွင့်အရေးအကာအကွယ်ပေးရန်နှင့် မြှင့်တင်ရန် အာဆီယံအစိုးရများနှင့် လက်တွဲဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ကြီးကြပ်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရများကြားတွင် AICHR ၏ အားကောင်းမှုနှင့် ထိရောက်မှုတို့အပေါ် အငြင်းပွားမှုများရှိခဲ့ဖြစ်သည်။

NGO များကို လူ့အခွင့်အရေးအကာအကွယ်ပေးရေးနှင့် မြှင့်တင်ရေးလုပ်ဆောင်သော အဓိကအဖွဲ့အစည်းများထဲမှ တစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်ခံရလေ့ရှိပြီး ၎င်းတို့မှာ အရေအတွက်အားဖြင့် မှန်မှန်တိုးလျက်ရှိသည်။ NGO များသည် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာပညာပေးခြင်း၊ လူ့အခွင့်အရေး ထောက်ခံအားပေးခြင်း၊ စောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့် စစ်ဆေးခြင်း၊ လူ့အခွင့်အရေး အထောက်အထား မှတ်တမ်းများပြုစုခြင်း၊ တိုင်ကြားချက်နှင့်တရားစွဲဆိုခြင်း၊ ဥပဒေနှင့်မူဝါဒများ ဖွံ့ဖြိုးရေး ပါဝင် ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ကဲ့သို့သော လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို ဆောင်ရွက်သည်။ လတ်တလော စိုးရိမ် ပူပန်စရာ ဖြစ်နေသည်မှာ NGO ဝန်ထမ်းများ၊ လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်သူများကို တိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့် အကြမ်းဖက်ခြင်းတို့မှ အကာအကွယ်ပေးအပ်ရန် လိုအပ်နေခြင်းဖြစ်သည်။

ခ။ စာမေးပွဲ သို့မဟုတ် အက်ဆေးမေးခွန်းများ

- နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ လူ့အခွင့်အရေးအကာအကွယ်ပေးမှုအခြေအနေကို တိုင်းတာရာတွင် မည်ကဲ့သို့သောအခက်အခဲများ ကြုံတွေ့ရသနည်း။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် လူ့အခွင့်အရေး မည်မျှကောင်းမွန်သည် သို့မဟုတ် ဆိုးရွားသည်ဆိုသည်ကို တိုင်းတာ၍ ရနိုင်သလား။
- သဘောတူစာချုပ်အများအပြားတွင် လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော်လည်း လူ့အခွင့်အရေး အကာအကွယ်ပေးမှုတွင် ဆိုးရွားနေသောနိုင်ငံများရှိနေပြီး သဘောတူညီမှုအနည်းငယ်သာ လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော်လည်း ကောင်းမွန်သောကာကွယ်ပေးမှုတစ်ရပ်ရှိနေသည့် နိုင်ငံများ ရှိနေသည်မှာ အဘယ်ကြောင့်နည်း။
- သင့်နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် မပါဝင်သော သီးခြားလူ့အခွင့်အရေးများရှိသလား။
- သင့်နိုင်ငံတွင် NHRI က ဆောင်ရွက်သော လုပ်ငန်းများကိုဖော်ပြပါ။ NHRI သည် လူ့အခွင့် အရေးအကာအကွယ်ပေးရေးနှင့် မြှင့်တင်ရေးတို့တွင် ထူးခြားပြောင်းလဲမှုများ ဖြစ်စေခဲ့ပါ သလား။
- ကုလက NHRI ၏ ထိရောက်မှုကို မည်ကဲ့သို့ အကဲဖြတ်သနည်း၊ ထိုအကဲဖြတ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်သည် တိကျ၊ မျှတမှု ရှိသလား။
- အာရှသည် အဘယ်ကြောင့် ဒေသတွင်းလူ့အခွင့်အရေးယန္တရားမရှိသည့် တစ်ခုတည်းသော ဒေသဖြစ်နေရသနည်း။
- AICHR က သွားမပါသည့်ကျားဆိုသည်မှာ မှန်ပါသလား၊ သို့မဟုတ် ၎င်းသည် ဥရောပ လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းများကဲ့သို့ အင်အားကောင်းလာပါမည်လား။

- လူ့အခွင့်အရေးအကာအကွယ်ပေးရေးနှင့် မြှင့်တင်ရေးဆောင်ရွက်ရာတွင် NGO များ၏ အားသာချက်များနှင့် အားနည်းချက်များ မည်သို့ရှိသနည်း။
- သင့်ဒေသအတွင်းရှိ လူ့အခွင့်အရေးမြှင့်တင်ရေးနှင့် အကာအကွယ်ပေးရေး လုပ်ဆောင်သည့် NGO တစ်ခု၏ လုပ်ငန်းအစီအစဉ် သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းစီမံချက်တစ်ရပ်ကို ဥပမာအဖြစ် ရှာပါ။ ထိုလုပ်ငန်းမှာ အောင်မြင်ခဲ့ပါသလား။ အဘယ်ကြောင့် အောင်မြင်ခဲ့သနည်း၊ မအောင်မြင်ခဲ့လျှင် အဘယ်ကြောင့်နည်း။

၈။ ထပ်မံလေ့လာဖတ်ရှုရန်များ

Texts in English

Status of Human Rights

Information on the status of Southeast Asian countries are found in:

- UNDP has annual Human Development Report, listing countries in order of development.
- Freedom house has an annual report Freedom in the World
- Transparency International has it Corruption Perception Index.
- The OHCHR has a treaty body database which has up to date information on the status of ratifications.

All these reports can be found with a simple internet search, and are free on the internet.

All state's constitutions are available on the internet, all in English and the national language.

It can be difficult to search for information on the legal system of a country. It may not all be in English, and it may not all be on the internet. It is useful to look at non-governmental reports on the laws and their assessment on how they function.

NHRIs:

For more information on NHRIs, including the UN body that manages accreditation search for:

- Asia Pacific Forum of National Human Rights Institutions,
- The International Coordinating Committee for National Human Rights Institutions (ICC)
- The Paris Principles the United Nations General Assembly resolution 48/134, 20 December 1993

Each of these bodies has detailed reports on Southeast Asian NHRIs.

Authors to search for who write on NHRIs include:

- Brian Burdekin
- Catherine Renshaw
- Sonia Cardenas

ASEAN

The European, African, and Americas regional body have extensive web pages with information. For information on ASEAN human rights protection initiatives, start by searching for:

- ASEAN Inter-Governmental Commission on Human Rights
- Working Group on an ASEAN Human Rights Mechanism
- ASEAN Human Rights Declaration
- ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) Blueprint

Authors to search for whom write on the ASEAN mechanism include:

- Yuyun Wahyuningrum
- Dr. Sriprapha Petchamesree
- Hsien-Li Tan

Southeast Asian Civil Society

There are many regional level NGOs in Southeast Asia. For a start you can look at the following to get an idea of their scope and activities:

- ASEAN People's Forum: APF
- Asia Indigenous Peoples Pact: AIPP
- Asia Pacific Forum on Women, Law and Development
- ASEAN Civil Society Conference
- ASEAN Youth Forum
- Asian Network for Free Elections: ANFREL
- FORUM-ASIA